BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
14 O
8

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

P.F.
13 14 Q 8.

GVERRINI PISONIS SOACII I. C.

PONTIFICIIQ. IVRIS IN FLORENTISS. PATAVINO Gimnaſio Profeſſoris ordinarij,

In Feudorum vſus, ſeu conſuetudines Præludia.

13.14.a.8.

Methodicè, ac diligenter explicata,

Succincta breuitate, & multijuga vtilitate referta, ac omnibus perquam neceſſaria.

CVM PRIVILEGIO

VENETIIS,
Apud Paulum & Antonium Meietos fratres, 1575

BIBL. SOC. IESV COL. ROM.
BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

CLARISSIMIS

AMPLISSIMISQ. VIRIS. DD.

NICOLAO DE PONTE
Doctor. & Aequiti,

MARCO ANTONIO BARBARO,
Procuratoribus Diui Marci,

AC IOANNI DONATO,
Patauinæ Academiæ Moderatoribus
vigilantiſſimis.

Guerinus Piſo Soacius S. P. D.

SEXTUS iam agitur annus P. C. quo me inter Profeſſores huiuſce veſtræ Patauinæ Academiæ (quæ ueſtra eſt hu-

manitas) deſcribi mandaſtis quo tempore, neſcio quo Genio inſtigante, Iuris prudentiæ candidati, præcipuè autem nobiliſsimi & ſtudioſiſsimi Germani, enixè à me contenderunt, vt fœſtiuis diebus, ijſque maximè, cùm alij omnes à lectionibus feriantur, conſuetudines feudales methodica ratione mihi publicè enarrandas, interpretandaſque ſuſciperem, conquerebantur enim (id quod res eſt) profeſſores huius temporis, rarò admodum eam prouinciam ſibi aſſumere, & tamen negari non poſſe, exactam horum cognitionem, ijs qui in hac vita conſuetu-

ſuetudine, & communi hominum ſocietate, cum dignitate verſari volunt, in primis eſſe neceſſariam, & non tantum perſonarum, rerum, & factorum, in quibus verſatur hæc iuris ciuilis ſpecies, excellentia, vtilitatiſque magnitudine, cum cæteris ciuilis philoſophiæ partibus cõparandam, ſed etiam ijs anteponendam eſſe. Quod cum ego non recuſaſſem, rogatam prouinciam ſuſcepi, ac ſuſceptam bonis auibus, non infrequenti auditorio, ad metam vſque perduxi, & vt aliquam villicationis meæ rationem redderem, conueniens eſſe exiſtima

ui, commentaria, quæ in præludijs explicandis abſolui, prælo committere, ut ex eis non tam auditores, qui me legente exceperunt, ſed & omnes alij qui non audierunt, minimo labore aliquam utilitatem perciperent. Verum quia ſcribentium mos eſt, lucubrationes ſuas cuiuſcunque profeſſionis aut facultatis illæ ſint. Principibus ac Mæcenatibus conſecrare, quo ſecurius in publicum prodeant, ea propter has noſtras vigilias vobis dicare decreui, tum ut liminaris inſcriptio totum opus illuſtrare, ac detractorum morſus cohibere valeret, qui

plerunque

plerunquè rodentes in publico detrahunt, quod in angulis libenter legunt, & quod aggredi nunquàm auſi ſunt, aſſequique deſperant, maledictis inſequi non ceſſant, tum vt in manus eorum venirent, qui eas quàm maximè intelligerent, ac ſemel ſaltem perlegere non aſpernarentur, Nulli verò magis quàm vobis dicare debui, tum quia feudorum iſte tractatus, doctrinam quæſtionesque continet Senatoria dignitate dignas, tum etiam quia antiquitus cliens fructus aliquos offerre ſolebat, in recognitionem annuam, quam faciebat

bat in ipſo anni limine, quo magiſtratus iure moris erat, De me autem nihil amplius in his interpretationibus polliceri valeo, quàm de homine tum publicè, tum priuatim ſatis ſuperque impedito, necnon curarum familiarium, aliarumque ærumnarum calamitoſarum onuſto, ac penè obrupto. Libellum igitur hunc vobis dicatum Clariſsimi & integerrimi Patres, ut quæque alia etiam minima ſoletis, benignè ſuſcipite quæſo, deinceps forte meliora accepturi, ſi mihi vel ocij tantum concedetur, quantum tribui debet, valete, & fœlices ui-

uite

uite. Ex ueſtra Antenorea vrbe. xiij. Kalend. Octob. M. D. LXXIIII.

CAPITA PRAELVDIORVM PRINCIPALIA ſub quibus multæ quæſtiones continentur.

ORDO & methodus præludiorum pag. 1.

Prima quæſtio an ſit.

Quæſtionis an ſit. Rationem eſſe multiplicem. pag. 2.
An liber feudorum ſit autenticus, & inter iuris ciuilis libros connumeretur. pag. 3.
Limitationes duæ recenſentur, & l. prima.ff de legib. explicatur. pag. 18.
An conſuetudines feudals eligent clericos ita quòd ſecundum eas ſit iudicandum in foro eccleſiæ.

eccleſiæ. *pag.* 22.
De origine feudorum. *pag.* 33.
Qua de cauſa feuda fuerint adinuenta. *pag.* 52.
An feuda deſinant habere vim, nomenque conſuetudinum ex eo quòd in ſcriptis fuerint redacta. *pag.* 53.
An & quando non ſecundum hæc iura, ſed ſecundum, alia debeant decidi cauſæ feudales. *pag.* 57.

Secunda quid ſit.

Quot ſint ordines & Methodi docendi, & in quibus vnus alterum vincat. *pag.* 59.
Diffinitio feudi Quo ad nomen. *pag.* 63.
Diffinitio rei. *pag.* 67.
An feudum ſit contractus. *pag.* 69.
An poſsit dici gratia an vero debitum. *pag.* 70.
An poſsit dici priuilegium. *pag.* 72.
An vaſallus poſsit renuntiare feudo. *pag.* 73.
An dominus poſsit auocare feudum è manibus vaſalli. *pag.* 87.
An prælati pro eorum benefitijs, dicantur vaſalli

ſalli ſummi Pontificis. pag. 90.
An feudum pecunia acquiri poſsit. pag. 92.
An feudum concedi poßit pro bello ſedando. pag. 94.
In quibus rebus feudum conſtitui poſsit. pag. 95.
An directum dominium vnà cum re in feudum dari poſsit. pag. 105.
An vaſallo detur rei uendicatio. pag. 120.
An uaſallus poſsit conſtituere ſeruitutem. pag. 123.
An feudi augmenta ſpectent ad vaſallum. pag. 125.
An vaſallus inuito domino poſsit feudum meliorare. pag. 127.
An valeat pactum, quòd in uaſallum nullum dominium tranſeat. pag. 132.
An feudum eccleſiaſticum tranſeat ad heredes in infinitum. pag. 134.
Quid de feudo dignitatis. pag. 135
An feudum conceßum ad vtendum & fruendum, morte extinguatur. pag. 137
An in feudo ſuccedant extranei. pag. 144.
An & quando fœminæ ſuccedant. pag. 149
Qui ſint feudorum incapaces. pag. 162

an

An milites Hieroſolimitani ſint capaces. *pag.* 176.
An poſsit fieri remiſsio fidelitatis in feudis. *pag.* 178.
Caſus in quibus fidelitas non præſtatur. *pag.* 185.
Seruitia certa quæ dicantur. *pag.* 196
Seruitia incerta quæ nam ſint. *pag.* 205.
An valeat pactum, quòd pro feudo nullum præſtetur ſeruitium. *pag.* 219.

Tertia. quotuplex ſit.

Quot ſint diuiſionis genera. *pag.* 221.
Propria & impropria feuda quæ nam ſint. *pag.* 223.
A Quantitate. *pag.* 250.
A Qualitate. *pag.* 252
A relatione. *pag.* 264.
A loco. *pag.* 274.
A tempore. *pag.* 277.
Ab Habitu. *pag.* 289.

FINIS.

VIII
.F.

GVERRINI

[illegible]

R[illegible]

GVERRINI PISONIS SOACII

I.C. PONTIFICII Q. IVRIS
Profeſſoris ordinarij.

In feudorum vſus, ſeu conſuetudines Præludia.

Methodicè, ac diligenter explicata.

Ordo, & Methodus præludiorum.

RES omnis, cuius eſt diſciplina. An ſit. Quid ſit, Quale ſit quęritur. Prima quæſtio eſt in coniectura poſita, ſecunda diffinitione explicatur, tertia diſtinctione. Nec in præceptionē uenit quidquā, quod non his tribus quęſtionibus diligenter explicitis perfectè tractatum, expoſi-

tumque eſſe cenſeatur. Vt igitur aliquam huius doctrinæ uiam habeat iſtud, quod de iure feudorum aggredimur ſcribere, opærepreciu̅ fore exiſtimaui, hunc ordinem & methodum tenere, ita ut videamus. Primò, an ſit, ne fruſtra omnis ſuſcipiatur labor, ſi in eius rei quæ non eſt, inſtitutione conſumatur. Secundò, Quid ſit vt intelligatur id, de quo diſputamus. Tertiò, Quale, ſeu quotuplex ſit, ut feudorum generibus inuentis, ac eorum naturis perpenſis, ad aliquem finem perueniamus.

Quæſtionis an ſit, rationem eſſe multiplicem:

DISTRIBVIT autem Cicero queſtionem an ſit, in partes quatuor. Quarum unam vult eſſe, cum queritur An aliquid ſit. Alteram, quę inueſtigat, Vnde ortum habuerit. Tertiam cum quęritur, quæ id cauſa effecerit. Quartam, in qua de mutatione & interitu rei quęritur ideo & nos in hac prima quęſtione videbimus, Primò, An liber feudorum ſic autenticus. Secundò, vnde feuda originem habuerint.

Ter-

Tertiò, Qua de cauſa fuerint inuenta. Quarto & vltimo, An deſinant habere uim, nomenque conſuetudinum, ex eo, ꝙ in ſcriptis fuerũt redacta, & ſicde mutatione. Et demum videbimus, an conſuetudine contraria tollantur, & ſic quodammodo de interitu.

An liber feudorum ſit autenticus & inter iuris ciuilis libros connumeretur.

PRIMÒ igitur quero, an liber feudorũ ſit autenticus, & inter iuris ciuilis libros cõnumeretur, ita ꝙ & in ſcholis, legi, & in iudicijs, ad deciſiones cauſarum allegari poſſit. Magna eſt contentio inter doctores. Pro cuius quæſtionis reſolutione, ſciendum eſt, quòd liber iſte conſtat, partim ex conſtitutionibus imperialibus, Cõradi, Lotharij, Federici & aliorum, & has, legis auctoritatem habere, nemo ſanę mẽtis reclamauerit, quod enim principi placuit, legis habet vigorem, inquit tex. in §. ſed quod principi placuit, inſtit. de iure natural. gent. & ciuil. Partim autem con-

ſtat ex uarijs conſuetudinibus, Mediolanenſium, Cremonenſium, Placẽtinorum, Regni, & aliorum locorum, Partim etiam eſt compoſitus ex nonnullis Oberi de Orto, Gerardi Capagiſti, & aliorum ſapientũ ac iuriſperitorum reſponſis, Et in his conſuetudinibus & reſpõſis tota conſiſtit difficultas. Reperio, quòd Hoſtienſ. in titul. de immunit. eccleſ. §. in quantum, verſ. ſi uerò paternum. voluit, Reſponſa doctorum nõ eſſe neceſſaria, ſed probabilia. Idẽ de conſuetudinibus exiſtimauit, dicens, eas in ijs tantummodo locis, uires obtinere, in quibus vel uſu, vel lege municipali, receptæ ſunt, quod etiam ſenſiſſe videtur Iſern. hic in prælud. quæſt. prima, dum ultimo loco pro hac opinione adducit nonnulla argumenta, iuxta dictum gl. in l. 3. §. Neratius. ff. de aquir. poſſeſ. & in hac claſſe fuerunt alij, quos recenſet Bal. & Iaſ. Pro qua opinione facit (quò ad reſponſa doctorum attinet) Quia licet olim reſponſa prudentum, & iureconſultorum, etiam ſine principis licentia, uim legum obtinuerint, iuxta tex. in l. 2. §. poſt hunc. ff. de ori-

gin.iur.tamen tempore diui Auguſti con
ſtitutum fuit, vt ex principis auctoritate
iureconſulti reſponderent,nec eorum re-
ſponſa ſine hac auctoritate vim legum ob
tinerent, d. leg. 2. §. primus. de orig. iur.
ſed ſic eſt,quòd in hoc libro, nuſquam de
prehendi poteſt, quòd illi doctores com-
pilauerint has deciſiones ex auctoritate
imperatorum,nam principis auctoritas in
reſpondendo non præſumitur, ſed proba-
ri debet per publica documenta.l.unic.C.
de mandat.principe.c.cum in iure, extra,
de offic. delegat.in fine, ēt ſi curſus longiſ
ſimi temporis interceſſerit.l.fin. ff. de uſu-
cap.pro empto. quem ad hoc allegat Bal.
in l.prima.C.de reb. alie. non alienand.&
in l.2.C.ſi ex. falſ. inſtrument. ergo ſequi-
tur quòd iſtæ deciſiones non ſunt neceſſa
riæ, ſed probabiles tantum, ſicut deciſio
Bartoli, aut alterius cuiuslibet excellẽtis
doctoris,iuxta gloſ.in l.prima.ff.de legib.
Quo autem ad conſuetudines ſpectat, fa
cit,quia feuda fuerunt recepta ex conſue-
tudinibus variarum gentium, ſed conſue-
tudines non obligant extra locum,vbi vi-

gent,l.an in totum.C. de ædific.priuat.l.fi nal.C.de teſtamẽt.l.final.ff.de iuriſd.om. iudic.Ratio eſſe poteſt:quia quælibet ciui tas abundat ſuo ſenſu . c . vtinam . 76. diſtinct.meritò videtur dicendum, tales cõ ſuetudines pro generalibus non debere obſeruari, niſi in ijs locis,in quibus receptæ ſunt, quod & Aegid. bellamer. de facto conſultus reſpondit conſil.ſuo.95.

Sed iſtis rationibus neutiquam obſtantibus,in contrariã ſentẽtiam iuerunt, Bal. Aluarot.Cardin.Alexandrin.Aquens.Iaſ. Afflic. & plerique omnes, tam hic, quàm in c.primo,de his qui feud.dar. poſſ. dicentes,librum eſſe autenticum, & in ſcolis legi,& in iudicijs allegari poſſe. Mouentur tam ex tacita,quàm ex expreſſa imperatorum confirmatione,ex tacita probatur.Primò,quia regulam habemus quòd actus factus à tanto tempore,quòd eius initij memoria non extat,habet uim conſtitutionis & priuilegij,etiam in reſeruatis principi,c. ſuper quibuſdam.§.pręterea,extra. de uerbor.ſignificat.l.hoc iure.§.aquæ ductus.ff. de aqua.quotid.& ęſtiu.cum ſimilibus,ſed

liber

liber feudorum lectus & allegatus fuitpro autentico in omnibus gimnaſijs,per tantũ temporis ſpatium, quòd eius initij memoria non extat, ergo debet haberi pro autẽtico. Minor probatur, Nam extant commentaria vetuſtiſſimorum Doctorum. ſ. Bald. Iſern. Iacob. de Beluiſ.& aliorũ, immo uerò extant gloſſę vtriuſque iuris, quę allegant textus huius libri tanquam autenticos. Conſequentia probatur, per doctrinam Panor. in c. 2. de reſcrip. quo loci dixit, decretum Gratiani eſſe autenticum, quia in ſcholis publicè legitur, & allegatur, qua ratione fretus tenet Bal. quòd conſtitutio extrauagans poſita in titulo, de pac. Conſtant. ſit autentica, quia recepta. Secundò probatur, quia habemus aliam regulam, quòd quando aliquis ſciens contra dicendo, poteſt impedire actum, & non impedit, ſed tacet, habetur pro conſentiente. leg. ſæpe, §. ſcientibus. ff. de re iudicat. gloſ. in l. fideiuſſ. §. pater, in verbo manifeſtum. ff. de pignorib. ſed imperator optimè ſcit, quòd iſte liber legitur in ſcholis, & allegatur in iuditijs, eius. n. qđ publicè

ſit nemo ignorantiam allegare poteſt. l. ſed & ſi pupillus.§.proſcribere. ff. de inſti tor. action. Ergo non improbando, videtur approbare, quam conſequentiam fuit gloſ. communiter approbata, in l.quo.n. ff.rem rat.haber.Tertiò probatur ex eo ꝙ Imperatores, modo addiderunt, modo detraxerunt iſtis conſuetudinibus & reſponſis, ergo ſi non improbando, cenſentur approbare,multo magis dicendum eſt eos approbaſſe addendo,vel detrahendo, argumento l.cum prætor.ff.de iudic.aſſumptum probatur, nam olim feudum poterat ad medietatem alienari. cap.primo, Qual.olim,feud. alienar. poter. in aliquibus autem locis,non tantum ad medietatem,ſed etiam plenè, & irrequiſito domino. c. primo, quid iur. ſi poſt aliena. quæ omnia poſtea à Lothario, & Federico Imperatoribus fuerunt correcta,c.primo, de prohib. feud. alienar.per Lothar.& c.primo. de prohib.feud.aliena.per Federic.ergo cætera omnia confirmaſſe vidētur.Pręterea feuda,olim pręſcribebantur contra dominum.c.primo, §. ſi quis per triginta.

ſi de

ſi de feud. defuncta contr. ſit inter domin.& agnat.c.primo,§.prim. qualit.olim feud.poter.alienar.ac Conradus & Lotharius Imperatores prohibuerunt, ne id in futurum fieret,c.primo,§.præterea.de capitul.Cõrad. c.primo,deprohib.feud.alienar.per Lothar.Poſtea ſucceſſit Federicus, qui non ſolum futuras, ſed etiam pręteritas præſcriptiones aboleuit.cap.primo,de prohib. feud.alien. per Feder.ergo ſequitur, quòd reliqua omnia confirmauerint. Quartò ſuadetur, quoniam videmus cauſas feudales in curia Cæſaris terminari, ac decidi ſecundum iſtas deciſiones,ergo dicendum eſt, perinde approbatas eſſe,ac ſi per priuilegium expreſsè comprobatæ forent, quoniam ſententia Principis lata de conſilio procerum habet uim priuilegij in cluſi in corpore iuris,auth. qua in prouincia.C.ubi de crimin.agi oport.iuncta glo. quam ibi valde cõmendat Angel.Ad hoc etiam facit,quod Cur.Senior à iuniore relatus, pro hac opinione adducebat, quoniam videmus infinita priuilegia ab Imperatoribus conceſſa comitibus Palatiuis,

in

in quibus expreſsè menſionem faciunt de hoc libro, derogando ſpecialiter capit. naturales,ſi de feud.fuer. cōtrouerſ.ergo ſi non expreſsè,ſaltē pluſquàm tacitè cenſetur approbatus, argumento.l. quidam con ſulebat.ff.de re iudicat.ubi ſi princeps,minori conceſſerit magiſtratum, cætera omnia etiam conceſiſſe videtur. Facit quod not.gloſ.in c.cum autem.43. diſtinct.dum vult, ꝙ ſi pontifex, ſcienter aliquem ſpurium promoueat ad epiſcopatum, uidetur etiam illū famæ reſtituere, quod ſequitur Bal.in l. Imperialis.§. ſimiles. C. de nupt. per illum textum, quo loci mulieres ex dignitatis conceſsione famæ reſtituuntur, intellige tamen tu, quando Princeps aliquid facit diſpoſitiuè, ut declarat Soc. in ſil. 99. in 3. volum. vbi ait, quòd ſi Papa ſcribit alicui inſtabili, non cenſetur illum diſpenſare,niſi ſcribat diſpoſitiue, & ideo dicit etiam gloſ.in c.primo.93. diſtinct. ꝙ ſi papa communicaret excommunicato, intendendo eum abſoluere, etiam ſi nō verbo, habendus eſt pro abſoluto, quod tamen verum exiſtimo, ſi ſciat Pontifex

excom-

excommunicationem, ſi enim ignorat, haud quaquàm per talem communicatio nem fieret abſolutio. cap. ſi aliquando. de ſent. excommunicat. nimirum ergo ſi dixit Bal. in c. primo. de natur. feud. quòd Princeps aliquem inueſtiens de feudo, videtur ſemper ſecundum naturam feudi contrahere, de qua habetur in hoc libro noſtro. Poſtremo etiam ſi prædictę rationes non vrgerent, tamen neceſſarijs demonſtrationibus oſtendi poſſet, hunc librum eſſe autenticum, & in numerum librorum iuris ciuilis referendum, Nam Bal. Aluarot. & Iaſ. hic dicunt, Odofredum excellentiſſimum iureconſultum in authent. caſſa. C. de ſacroſanc. eccle. ſcripſiſſe, quòd Imperator Federicus iunior, cum in Italiā veniſſet, conſtitutiones feudorum Bononiam miſit, ſeu Papiam ut per doctores, ſub congruentibus titulis collocarentur, quod factum fuit, licet infœliciter, ſi ita dicere phas eſt. Quare cum imperator eas expſſè approbauerit, nō debemus amplius dubitare, quin ſint autenticæ, cum omnia prudentum reſponſa, auctoritate Princi-

pis reddita,legis uigorem habeant, l. 2. §. penultima,de orig. iur. Et ſiquis opponendo allegaret,Federicum fuiſſe excomunicatum, & priuatum ab Innoc. IIII. vt eſt tex.in c.ad apoſtolice, de re iudicat. in 6. & per conſequens illius facta & geſta nullius eſſe auctoritatis, auth.gazaros. C. de heretic.l.quiſquis.C.ad l.Iulia.maieſtat.cũ ſimilibus, Ego omiſſa reſponſione Cardin.Zabar.in cap.2. de feud.extra, reſpondebo cum Siluan.in tracta. de feud. recognit. queſt. prima, quòd geſta per eum ante condemnationem non irritantur ſed valent & tenent,ſicut valida ſunt inſtrumẽta, quæ ante condemnationem fuerunt ſolemniter celebrata, iuxta gloſ. in auth.de tabellionib.in ſi.principij,in verbo,Documentis,ea ratione mouetur,quia ſemel cõſtiterunt, & amiſſio officij reſpicit futurum. Quinimo (quò ad inſtrumentorum publicationem attinet)voluerunt doct.notarium etiam poſt condemnationem poſſe illa publicare, quę facta fuerunt ante condemnationem, ita Paul. de Caſtr. & Alexand. in l. prætor. §. ſed ſi dominus. ff. de edend. 1

edend.& in l.ſi arbitrium.C.de ſent. præſu mitur enim aliquid factum tempore licito, l.non ſolum. §. ſciendum. ff. de op.no. nunciat.& ibi Bar. & doct. not. ideo dicit Bal.in ſi.commenti de pac.Conſtant.quòd acceptationi illius libelli per populos factæ debemus acquieſcere, quia ueriſimile eſt, quòd fuerit acceptatus tempore quo Federicus illius auctor nondum fuerat depoſitus: Et hanc partem tenendo,ad ductis in contrarium faciliter poſſumus re ſpondere. Ad primum, dum dicebatur, iurisprudentes non habere poteſtatem legis condendæ ſine auctoritate & licentia Principis,fateor aſſumptum, ſed dum dicebatur,hic non probari talem auctoritatem,nego, quia cum probauimus, & tacitam,& expreſſam, tacitam,ex patientia, quæ pro ratihabitione habetur, idem au tem operatur ratihabitio,quod mandatũ, c.ſi.de iureiurand. in 6. expreſſam confirmauimus teſtimonio Odofred.in d. auth. caſſa. ergo ſatis apparet, de auctoritate iſtarum conſtitutionum, cum non debeat attendi is qui compilauit, ſed qui approbauit,

bauit,vt dicunt doct.in l. more.ff. de iuriſ
dit.om.iudic. Ad ſecundum, dum diceba
tur, conſuetudinem vnius prouinciæ aliã
non ligare,reſpondeo,veram eſſe propoſi
tionem quando illa conſuetudo non eſt
approbata à ſuperiore in uim legis gene-
ralis,ut no.in c. cum acceſſiſſent, de conſti
tut.ſed iſtæ conſuetudines fuerunt appro
bate ab Imperatore, non tantum in vna
prouincia, ſed generaliter in omnibus,ni
mirum,ſi tanquam generales, & vniuerſa-
les debent ubique obſeruari.Facit text. in
c.in nonnullis,extra de iudc.vbi exemplo
quarundam prouinciarum, mandat In-
noc.III.ſummus Põtif. quòd in omni chri
ſtiana prouincia iudęi à chriſtianis habi-
tu diſtinguantur.Facit adhuc text. in c.fi-
nal. de clandeſt. deſponſat. vbi idem In-
noc.ſummus Pont.quorundam locorum
conſuetudinem prorogãdo ſtatuit, matri
monia contrahenda publicari debere,per
presbiteros in eccleſijs, quod etiam deci-
ſum fuit in ſacroſancto Concilio Tridẽti-
no,ſeſsione 24.cum annullatione matri-
monij,ſi ommitatur publicatio, niſi ordi-
narius

narius expedire iudicauerit, vt prædicta denuntiatio remittatur. Nec inconuenit quòd à principio conſuetudines iſtæ fuerint locales,& deinde poſtea factæ fuerint generales,quia etiam iura Roman. à loco particulari originem habuerunt, §.& non ineleganter,inſt.de iure.natur.gent. & ciuil. & tamen ſunt iura communia omnibus ſcripta. Ideo concludunt doct. quòd iſtæ conſuetudines & deciſiones, ſunt allegabiles,non ſolum in ſcholis, ſed etiam in foro, non ſolum contentioſo, verum etiã in foro conſciẽtiæ,quia lex ciuilis eſt pars legis diuinæ,ut not.in cap.ſuper,extra,ne cleric.vel monach. cum alijs adductis per Bald.hic. nu. 6. Quinimò auſim affirmare poſt Petr.Loriot.hic,Imperatorem ipſum, non tantum approbaſſe librum hunc feudorum,uerum etiam compilaſſe. Coniecturam hanc ſuam probat,per tex.in titul. de allodi.infra, ibi.ſtatuimus tam in Italia,quàm in Alemania,quę uerba non cõueniũt doctoribus,ſeu iuriſperitis,qui nõ habent auctoritatem leges condendi, adiuuat hanc ſuam cõiecturam tex. in titul.

de

de cleric. qui inueſtitur. fac. quo loci prohibetur Archiepiſcopum Mediolanẽſem dare feuda, facit etiam text. in titul. quo tempor. mil. inueſtitur. acciper. debe. ubi Princeps præcipit vaſallos venire ad ſuã præſentiam, ex quibus licet coniecturam facere, quòd Imperator fuerit auctor huius libri, quandoquidem iſta uerba non poſſint proferri ab alio. Cõfirmo ego hãc Lorioti ſententiam optimo ſimili, uidemus enim, quòd præſumitur decretalis, quæ inter decretales reperitur, vt not. Archidiac. in c. ordinarij. de offic. ordin. in 6. et prę ſumitur ſtatutum, quod in uolumine ſtatutorum reperitur, maximè ſi conſtet tale ſtatutum fuiſſe diutius obſeruatum, ſecundum Bar. in extrauag. ad reprimendum, in uerbo. Data. propterea credendum eſt etiam hunc feudorum librum non ſolum eſſe autenticum, uerum etiam ab Imperatoribus fuiſſe compilatum. Ex concluſione ſuprafirmata ſequitur, has cõſuetudines & deciſiones, eos omnes ligare, qui ſunt Rom. Imperio ſubiecti, ita concludunt doct. omnes præcipue Card. Alexandr.

xandr.

xandr.nu.1 o.Iaſ.num.4.per tex.in c.unic. in princip. de pac. tenẽd.& iurament.firmand. Ratio eſt, quia cum liber ſit autenticus, neceſſe eſt quòd liget omnes, qui alioquin legibus communibus ligantur.

Sed maior inſurgit difficultas. An ligent omnes Reges & populos qui, uel de iure, vel de facto, non recognoſcunt Imperatorem. Iſer.hic in 2.queſt.multa dicit, & nil clare firmat, adducit. n. argumenta, quæ ſunt extra materiam feudalem, ſed potius pertinent ad illam quæſtionem, an de iure omnes Principes ſint ſubditi imperio, de qua latè apud doct.in l. cunctos populos. C.de ſum.trinit.& fid. catholi. Ego autem vt breuibus me expediam, ommiſſo multiloquio, credo omnes obligari his conſuetudinibus & reſponſis, perinde atque alijs legibus, ſecundum gloſ. in d.c. vnic.de pac. tenend.& iurament.firmand. Et ideo, omnes Reges & populi, ſicut ligãtur, aut non ligantur aut ſe non ligari prętendunt legibus imperialibus, ita etiam ligabuntur aut non ligabuntur iſtis cõſtitutionibus, ſiue conſuetudinibus & ita uide

tur reſidere in hac opinione Aquenſ. hic.

Limitationes duæ receſentur, & l. prima. ff. de legib. explicatur.

QVOD diximus librum hunc eſſe autenticum, & obſeruari debere, intelligendum eſt, procedere quò ad conſtitutiones feudales approbatas ſecus verò quò ad reprobatas, vt habetis exemplum in c.unic.de fil.nar.ex.matrimon .ad morganat.contract.quæ conſtitutio eſt reprobata, teſte Bal.in c.primo, de feud.cognit.num.6. quem refert etiam dominus Iaſ hic in in prælud.num.3.ad fin.ea.n.cõſtitutione cautum erat; ualere pactum, ne qui ex ſecunda uxore ignobili naſcerentur, patri ſuccederent in feudo; & hi dicebantur naſci ex matrimonio ad morganicam, ſiue ad morganaticam contracto, corruptè, pro Morgen, ſiue pro Morgengabe, quod vocabulum, germanica lingua, matutinum munus ſignificat, erat.n.munus, quod ſponſus die nuptiarum mane ſponſam ſalutans, ei coram propinquis & ami-

cis,

cis,ante nuptiale conuiuium donabat. Ratio autem reprobationis illius conſtitutionis eſſe poteſt quia matrimonia iure poli,non iure fori reguntur.c. final.extra.de ſecund.nupt. & in matrimonijs pœna imponi non poteſt. c. gemma,de ſponſalib. & ſic conſtitutio iſta feudalis eſt iniuſta, reſpectu cauſę materialis,idem dicendum eſſet,quando conſtitutio, ſiue deciſio, vel etiam conſuetudo eſſet iniuſta & irrationabilis, ex alia cauſa, ad quod reſpexiſſe uidetur Iſer.in ca.primo. §. & cum domus de conſuetud.recti.feud.& in c.primo, an mut.vel aliàs.imperfect.dum voluit,feudalem conſtitutionem irrationabilem, minimè eſſe attendendam.

Hinc,ſumpta occaſione, non erit inutile videre. Quæ dicatur lex iuſta,& quæ iniuſta. Scire debetis, quòd lex dicitur iuſta, ſecundum quadrplex genus cauſarum, Formalis.ſ.Efficientis, Materialis,& Finalis,quas etiam notauit Papinianus iurecõſultus,nunquam ſatis laudatus, in l. prima ff.de legib.dum.n.ibi ait, legem eſſe commune præceptum, his verbis, formam le-

gis expreſſit,cum nil aliud ſint leges,quàm præcepta iuris boni & æqui, omnibus cõmunia. Dum autẽ, ait uirorum prudentiũ conſultum. cauſam legum efficientem notauit. Eſt. n. penes iuris prudentes, Reipubl.adminiſtratio,& legis condendæ poteſtas.Dum poſtea ſcripſit, eſſe delictorũ, quæ ſponte, vel ignorantia contrahuntur cohercionem,iuris materiam, ſiue ſubiectum deſignauit,nam uerſantur leges,tam circa contractus,quàm circa delicta. Finis vero legis eſt,publica ciuium ſalus,& tranquilitas ac proinde ſubnectit Papinianus illa verba, communem Reip.ſponſionem. Vnde ſequitur quòd ſecundum idem quadruplex genus cauſarum, lex dicitur iniuſta cõtrarijs modis,vt inquit diuus Thom. prima.2. quęſt.96. articul.4. Quod ſic intelligendum eſt vt requiratur ad iuſtitiam earum,iuſtitia ſecundum omnes cauſas ſimul, ad iniuſtitiam verò ſufficit iniuſtitia ſecundum vnam cauſam tantum,Ratio eſt Quia bonum ex totali & integra cauſa; malum autem ex ſingulis defectibus conſiſtit,ſicut igitur lex eſt iuſta ex fine, quan-

do ordinatur ad bonum commune, ita eſt iniuſta ex fine, quando ordinatur ad priuatam vtilitatem imponentis, vel ad cupiditatem & gloriam, ſicut eſt iuſta ex forma, quando in ordine ad bonum commune, imponitur ſubditis, ſecundum æqualitatẽ proportionis, ita eſt iniuſta ex forma, quã do non imponuntur onera proportionabiliter, ſed aliqui alleuiantur aliqui aggrauã tur. Sicut eſt iuſta ex materia, quando eſt de rebus in ſe iuſtis ita ex materia eſt iniuſta, quando eſt de illicitis, puta contra ius diuinum, uel naturale. Et demum, ſicut lex eſt iuſta ex cauſa efficiente, quando ſtatues non excedit ſuam poteſtatem, quia. ſ. imponat ſubditis ſuis, ita eſt iniuſta ex eadem cauſa efficiente, quando legislator eã condit ſuper eos, in quibus non habet poteſtatem, puta ſi Princeps laicus etiam Imperator, faciat legem ſuper clericos. Et ſic habetis, qualiter poteſt conſiderari lex iuſta ex quatuor cauſis, & ex totidem iniuſta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

An conſuetudines feudales ligent clericos ita quòd ſecundum eas ſit iudicandum in foro eccleſiæ.

SEQVITVR alia maior difficultas; An ſ. conſuetudines iſtæ feudales ligēt tam eccleſiaſticas quàm ſeculares perſonas. Afflict. hic refert ſatis longam diſtinctionem Calder. in addit. ad nouellas, Io. Andr. in c. conſtitutus. de no. oper. nunciat. Iaſ. autem non ſatis clarè explicat. Ego facio concluſionem affirmatiuam, ꝙ ſ. ligent clericos, & quòd ſecundũ hæc iura ſit iudicandum ēt in foro iudiciali eccleſię Pro qua dominus Iaſ. adducit nonnullas Bald. deciſiones, Prima eſt in l. final. c. ſine cenſu, vel reliq. fund. comparar. non poſſ. vbi voluit, quòd ſi eccleſia tenet feuda à ſeculari tenetur ſeruare id, quod ſeruant alij vaſalli, etiam ſi ille dominus eſſet ruſticus, quod eſt mirabile. Secundò idem Bal. hic. nu. 56. voluit, quòd ſi eccleſia eſt feudataria, tenetur præſtare iuramentum fidelitatis, ſicut tenetur quilibet alius, qua de

re.eſt tex,in c.vni.§.uerum,extra.de ſtat.re gular. in 6. ubi abbatiſſa pro feudo,quod tenet monaſterium a Principe ſeculari, preſtat iuramentum perſonaliter, ſi nõ po teſt preſtare per procuratorem. Subdit Bal.ibi, quòd ſi non ſeruat pacta, poterit priuari feudo. Quod tamen intelligaris ad uitam prælati delinquentis, & quatenus ſpectat ad eius menſam, vt declarat Iul.Clar.in ſuo tract.feud.queſt.67.qui at teſtatur de obſeruantia iſtiud deciſionis, dicens etiam, eam eſſe rationi conſonam, ne.d.eccleſia & ſucceſſor,damnum patian tur ſine culpa ſua. Tertiò accedit eiuſdem Bal.deciſio in c.primo.de cõtrouerſ.feud. apud.par.terminand. dicentis, quòd licet vaſallus ſit clericus, tamen pares curiæ ſeculares ſunt iudices. Præterea pro tali con cluſione probanda Iaſ.adducit tex.in cap. primo,de controuerſ.inter.Epiſcop.& uaſ ſal. Notate illum textum, quia loquitur in feudo conceſſo ab eccleſiaſtico, quod eſt mirabile ſecundum Bal. ibidem.ſed vltra Bald.deciſiones ſunt aperta iura,etiam de iure Pontificio, quæ hanc concluſionẽ

confirmant,nempe tex.in c.cæterum,de iu dit.in c.uerum, & in c. tranſmiſſa. de for. compet.in quibus iuribus ſummus Ponti fex remittit clericos ad dominos feudi quàmuis ſeculares.

Contra hanc cõcluſionem inſurgit Bar bat.Sicul.in d. c.cæterum, de iudit. num. 18.duobus argumentis, Primò mouetur per text. in c. qualiter.de iudic.qui textus prohibet clericos trahi à laicis ad iudiciũ ſeculare,Adducit etiam tex.in c.ſi diligen ti.de for.competent. vbi clericus non poteſt ſibi conſtituere iudicem laicum,etiam cum iuramento. Reſpondeo regulam eſſe veram,ſed limitari ratione rei, quam reco gnoſcit clericus a laicis, quia tunc poteſt, coram iudice laico conueniri,ut eſt tex.in c.nimis.de iureiur.& ibi not.Abb. videatis Mar.Soci. in c.primo,de for. compet. vbi refert viginti quatuor declarationes & triginta duas fallentias ad illam regu lam,in quibus clericus poteſt conueniri coram iudice ſeculari.Secundo loco moue tur,arguendo à ſufficienti partium ennumeratione.Nam aut dicimus quòd domi

nus

nus feudi ſubijcit clericum, aut quòd lex ciuilis iſtud faciat, aut lex canonica, aut demũ natura feudi. Primò non poſſumus dicere, ꝙ dominus feudi hoc facere poſſit, tũ q̃a pactis priuatorũ non põt derogari iuri publico. l. ius publicum. ff. de pact. tũ etiã quia nemo poteſt facere, quin leges non habeant locum, l. nemo poteſt. ff. de legat. primò. Secundò non poſſumus affirmare, quòd lex ciuilis iſtud poſſit, quia talis lex nullam habet auctoritatem ſuper clericos c. eccleſia ſanctę marię. de conſtitut. cum ſimilib. Minus tertio loco poſſumus diſputare, an lex canonica hoc faciat, quia ſummus Pontifex, nõ tollit clericis illud priuilegiũ, quod eis fuit datum à Deo optimo maximo, vt eſt gloſ. ſingularis in c. ſi Imperator. 96. diſtinſt. Quarto & vltimò nõ poſſumus dicere, quòd natura feudi hoc facere poſſit, tum quia contra legem diuinam, quòd. ſ. clericus ſit ſubditus laico, tum etiã quia contra naturalem diſpoſitionem, ꝙ ſ. res attrahat perſonam, nam potius perſona debet atrahere rẽ, auth. ingreſsi. C. de ſacroſanct. eccleſ. ergo nullo modo dominus

nus feudi laicus,poterit eſſe iudex clerici uaſalli.Huic argumento poſſum reſponde re,quòd natura cauſæ hoc facit,nam quan do duæ cauſæ concurrunt, naturalis una accidentalis altera, prȩualet naturalis, ſi non alteretur ab accidentali, ſecũdũ Bar. l.qui habet,per illum tex.ff.de tutel.& in l. prima.§.beſtias.ff. de poſtuland. Nec eſt inconueniens, quòd natura cauſæ trahat ad ſe perſonam, quia debet attendi id, qđ principaliter agitur.l. ſiquis nec cauſam. ff.ſi cert.petat.et ideo in auth. ingreſſi,per ſona atrahit rem,quia perſona principaliter conſideratur, res autem acceſſoriè. E contra,clerici in cenſibus & tributis, alijs que muneribus patrimonialibus non habent priuilegium fori, ſed poſſunt coram laico conueniri,ſecundum Bal.in l.de his. C. de epiſ.& cleric.quia principaliter con ſideratur res acceſſoriè verò conſideratur perſona. Concludo igitur,quòd leges iſtȩ feudales ligant etiam clericos,& quòd ratione feudi,ſunt ſub iuriſdictione domini ſecularis, quia licet per infeudationẽ tran ſeat dominum vtile in vaſallum,tamen do

miniũ

minium directum, remanet penes ipſum concedentem, vt infra ſuo loco videbimus vnde ſequitur, quòd dominus iudicando de feudo, cenſetur iudicare de re ſua propria potius quàm de clerici perſona. Ex quo infero, ꝙ ab Epiſcopo, qui recognoſcit feudum aliquod ab Imperatore, appellandum erit ad ipſum Imperatorem, non autem ad Archiepiſcopum, ita Domin. de ſancto Geminiano in c. Romana. §. debet. de appellar. in 6. quem ſequitur dominus Philip. Franc. ibidem in ſuis notatis ſuper gloſam, in verbo. Temporalem, Et eſt tex. in c. ſolite. §. uerum, iuncta gloſ. in verbo ſuſcipiunt, de maiorit. & obedie. vbi dicitur quòd Imperator in temporalibus præcellit illos clericos, qui ab ipſo ſuſcipiunt tẽporalia, & gloſ. ibi concludit, quòd in huiuſmodi caſibus appellatur ab Epiſcopo ad Imperatorem, quia Epiſcopus tunc cognoſcit, tanquàm iudex ciuilis, idem eſſe dixit Franc. in d. §. debet, quando clericus haberet temporalem iuriſdictionẽ ab alio Principe ſeculari, per tex. in l. ſi quãdo. C. de appellar. ubi Bar. idem uoluit, dicens,

eſſe

eſſe textum illius quæſtionis, inferẽs pro
pterea, quòd ſi Rex iudicauerit vt comes,
appellatur ad ſuperiorem in comitatu, nõ
atenta Regia dignitate, addit ipſe Franc.
idem eſſe quando Epiſcopus cognoſceret
in cauſa temporali, vt delegatus principis
uel alterius iudicis ſecularis. Et ita de fa-
cto conſultus reſpondit Henning. Gode.
Præpoſitus vitembergẽſes in conſ. 17. ſub
rubri. de appellat. per totum.

Id unum nolo uos præterite, quòd eſt
ualde notabile, nam licet aliàs dici ſoleat,
quòd utraque lex in ſuo foro ſeruatur, quã
do vnum ius diſcrepat ab alio, videlicet
Pontificium à Cæſareo, & e contra, ut no-
tant doct. in cap. primo, & 2. de nou. oper.
nunciat. tamen in cauſis feudalibus diiudi
candis etiam in foro ciuili, attenditur ius
Pontificium, propter iuramentum, ita Ale
xand. in cõſ. 5. num. 10. volum. 5. vbi citat
Baldum ita egregie dicentem, in cap. pri-
mo. §. final. num. 10. de prohib. feud. alie-
nar. per Federic. ſequitur Alban. Cardina-
lis Illuſtriſſimus, in l. priuilegia. c. de ſacro
ſanct. eccleſ. nu. 2. & in leg. iuriſgentium.

§. qui-

§.quinimò.ff.de pact. nu. 12.allegat Curt. Iunior. in conſ. 49,& 50. Quod conſilium fuit collegij Bononiẽſis. idẽ Cur.de feud. par.prima, queſt. 12. dicit, quòd ceſſante fundamento,hoc eſt ubi uaſallus non præſtaret iuramẽtum,non præcederet deciſio Bal.ĩ d.c.primo.§.fin.de prohib.feud. alienat.per Feder.Similiter etiam concludendum eſſe putat,ſi eſſemus in alia materia, quàm circa ea,quæ continentur in iuramẽto fidelitatis,citat Bald.ſe ipſum declarantem in leg.liberti libertæque.C. de oper.libert.ſed de hoc ſatis. Quod diximus de cognitione feudi domino ſpectante, fallit in nonnullis caſibus, vt & id vobis obiter declarem. Primò fallit, quando dominus feudi non facit iuſtitiam actori, in cauſa feudali, tunc enim cognoſcit ordinarius, Nam iuriſditionem à ſe excutit is,qui denegat iuſtitiam exhibere,c.licet, & c.ex tenore,extra. de for.competent. ita Bald. & Imol.in c.cæterum.de iudit.

Secundo fallit,quãdo agitur cauſa poſſeſſoria,ideſt, quando aliquis intentat interdictum vti poſſidetis, vel vnde vi, quia

tunc cognitio pertinet ad ordinarium, & non ad dominum feudi, per tex. in cap. ex parte. de for. compet. qui expreſſè dicit, quòd exceptio, qua oppoſitum fuit, dominum feudi non fuiſſe requiſitum, in petitorio potius, quàm in poſſeſſorio tractari debet. Nec facit ad rombum, quod dicũt nonnulli, illum caſum eſse ſpecialem fauore viduæ. Quia textus loquitur indiſtinctè, quòd illa exceptio habeat locum in petitorio tantum, & nõ facit mentionem alicuius ſpecialitatis. Ratio huius limitationis eſse poteſt, quia cauſa poſseſsionis minima reputatur, habetis apud Bar. in l. admonendi. num. 55. & ibidem Cur. Iun. nu. 67. ff. de iureiurand. qui ideo intellexit, cauſam poſseſsionis eſse minimam, quia damnum in ea illatum, reparari poteſt per ſententiam petitorij iudicij, vel quia de ſolò momento agitur, vt declarat Curt. Sen. in d. l. admonendi. num. 323. Et eſt text. in l. vnic. C. ſi de moment. poſsſsio. fuer. appellat. Atque inde eſt quare cauſa poſseſsoria ſpiritualis propriè non dicatur ſpiritualis, cum in ea iuretur de calumnia, quod alio

quin in merè ſpiritualibus non habet locum.c.literas.§.propterea. de reſtitut. ſpoliat.c.literas,iuncta gloſ. in verbo Rebus. verſiculo.Et nota.de iura. calum. Nec obſtat tex.in c.primo, de cauſ. poſſeſ. & propriet.quo loci habetur, quòd cauſę poſſeſſionis & proprietatis debent coram vno eodemque iudice terminari.Quia reſpondeo,cauſas petitorij & poſseſsorij eſse connexas, non generaliter, ſed in certis caſibus tantum, quos enumerat gloſ. in c.final.in uerbo. Super proprietate,de iudit. inter alios eſt vnus,quando petitorium & poſseſsorium competunt vni,hoc eſt, actori tantum & neutrum competit reo, & in hoc caſu propriè loquitur tex. in d. c. primo, de cauſ. poſseſ. & propri. Obſeruent tamen Dominationes Veſtræ, ꝙ licet cauſa feudi poſseſsoria poſsit cognoſci per alium,quàm per dominum, quæſtio tamē proprietatis non cognoſcitur niſi per dominum, gloſam habetis, in c. cęterum, de iudit.quam refert,& ſequitur Oſaſc.deciſ. Pedemont.78.num.9.Recipit & alias limitationes hæc concluſio, quas non refero,

quia

quia eſset labor non ſuo loco ſuſceptus. Non prætermittam tamen declarationem Aquenſ. qui dicebat, conſtitutiones ſiue conſuetudines feudales ligare perſonas ecclesiaſticas, quantum ad ea, quę reſpiciunt naturam feudi, ſecus quò ad alia, quę non reſpiciunt feudi naturam. Ratio iſtius declarationis aſsignatur per eum. Quia cũ eccleſia accipiat feudum à laico, aſtringit ſe ad ſeruandum iura, quæ de feudis diſponunt, quæ ratio non procedit, quò ad alias leges non pertinentes ad feuda, ut in titulo de pac. tenend. in titulo, de pac. iuram. firmãd. in quibus ſunt leges permittẽtes duellum, & imponentes pœnam mortis, quæ lex canonica non recipit. De duello in c. primo, & 2. de purgar. vulgar. & in c. primo, de cler. pugnant. in duel. De pœna mortis habetis in c. final. ne cleric. vel monach. cum ſimilibus. An autem iura feudalia, poſſint allegari in alia materia, videatis apud Cur. in ſuo tractat. de feud. par. prima, cap. 3.

De

De origine feudorum.

POTENTISSIMA pars cuiuſque rei eſt principium, ut inquit Caius iurecõſultus in l. prima. ff. de origin. iur. cùm quo concordat Philoſophus Ethicorum primo, cap. 7. dum ait. Principium pluſquam dimidium totius eſſe, & quòd eorum quæ quæruntur cõplura per ipſum manifeſta fieri ſolẽt, vnde Plato dicere ſolebat. Principium cenſeri & eſſe diuinum. Opærepręcium igitur nobis uidetur ante omnia feudorum originem atque proceſſum demõſtrare. Feuda nonnulli à Romanorum moribus proceſiſſe voluerunt. Alij uerò contra, Romanis fuiſſe incognita cenſuerunt. Primæ claſſis nonnulli, ad illas clientelas antiquas referebant, quarum meminit Dionis. Halicarnas. antiquit. libr. 2. Et inter hos anteſignanus fuit Bud. in l. Herenius. ff. de euictionib. idem voluit Zaſ. doctiſſimus iuris antiqui vindex, tam hic, quàm in l. 2. ff. de origin. iur. in principio, in verbo curias. Quam opinionem probant ex ſimilitudine clientelarum & feu

cognoſcit dominum feudi directum, ſed aliorum bonorum, nec dominum nec pro tectorem. Tertiò, in clientela, & patrocinij & obſequij fides, ad omnia extendebatur, & ad perſonas, & ad res, & ad negocia in feudo autem non extenditur, niſi ad limites rei beneficiariæ. Quartò, clientibus onus militię non erat annexum. Vaſallorum autem, ea eſt conditio, ut in militiam eant, vel vicarium mittant, vel certum cenſum domini ærario inferant, Ergo ſimilitudo, per maiorem vtriuſque diſſimilitudinem aperte reſoluitur. Quapropter non nulli alij Moderniores, feudalia inſtituta, ad clientelas referendo, reſtringunt ad illud alterum genus clientelarum, quæ inter Duces Populi Romani, & ſubactos bello Principes, & populos contrahebantur, quando ſe illis dedebant, atque in eorum fidem, poteſtatemque ſe comendabant, ad quod clientelarum genus reſpexiſſe uidetur Iureconſultus in l. non dubito. ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ. cum oſtendit, fœderatos populi Romani, quàmuis eius maieſtatem obſeruent, liberos tamen mane-

re, dicique clientes. Cęterum ego puto, hęc ſimilia magis eſſe, quàm eadem. Quia licet in aliq uibus ſint ſimilia, in pluribus tamen ſunt diſſimilia. Quę diſſimilitudo hic maximè reperitur, quòd feudum nullum eſt tale, quale nos infra oſtendemus, & præcipue, quia prædium in eo datur, quod non fit in veteri iure clientulorũ, Et ſi quandoque in clientela agri aſsignabantur, ij erant ipſorummet bello ſubactorum, at feudorum pars maxima conſtituitur à principibus ex ſuis agris & patrimonijs, quæ allodia nominãtur, Credo tamen, veſtigia quædam & ſimulacra patronatus apparere in cardinalibus, qui pro comendatis eccleſijs, vel monaſterijs ea facere tenentur, ad quæ tenebantur patroni pro clientibus ſuis, vt inquit idem Zaſ. in d.l.2. de orig. iur. in princ. ſed quò ad feuda attinet, nihil ad rem, ſi quis tamen hoc ius feudale velit clientellam uocare, non repugnabo, modo intelligamus, hæc ualde diſſimilia eſſe.

2 Alij igitur ſecundo loco feuda referunt ad militias, inter quos ex recentionibus

fuit

fuit Haloander ad nouellas Iuſtiniani,qui putauit,militias,quarum mentio eſt in iure Ro. eſſe feuda. ſed eam opinionem ex antiquis damnauit Iſer.hic in 1. queſt.Mouetur primò,quia feudum non poteſt alienari ſine conſenſu domini, toto titul. de prohib.feud.alien.tam per Lothar. quàm per Federic.Militia autem poteſt alienari l.penult.§.alumno.ff.de legat. 3. cum ſimilibus.Secundò, feudum non tranſit ad fœminas.c.primo.§. & quia infra de his qui feud.dar. poſ. militia autem tranſit, & ad fœminas, & ad extraneos. l.final.C.de pignorib.Tertiò, ſocius militiæ ſuccedit ſocio in imperiali largitate.l.prima.C.ſi ſoc. imperial.largit.libr. 10. in feudo duobus dato,unus non ſuccedit alteri,niſi expreſſè dicatur. c. primo, de duob.fratr.de noben.inue.ex quibus manifeſtè patet de diuerſitate quæ eſt inter feuda & militias, quo fit,vt Iſer.opinioni libens ſuſcribam, præcipuè, quia iſtæ militiæ dicebantur officia, ex quibus ſalaria percipiuntur, quæ non ſunt verè militiæ, ſed ad ſimilitudiné militum fuerant inſtitutæ, quibus ærariæ

litię habebant, cuius conſuetudinis meminit Veget. dum loquitur de tironibus, qui publico ſtipẽdio docti, diſcedere à militia niſi emeriti, non poterant, atque ideo notabantur, quo facilius apparerent, ne uè publicis uſibus deſtinati ſubtraherentur. De militari uaſſalorum conditione habetur in titulo. ſi de feud. defunct. content. ſit inter domin. & agnat. ubi ſtatuitur, ut ei demum feudum dari liceat, qui miles ſit probatur etiam per tex. in c. primo, de milit. uaſſal. qui arm. bellic. depoſ. vbi monachatu & clericatu feudum ammitti cauetur, quia monachis armata militia eſt interdicta, nec beneficium pertinet ad eum, qui non poteſt gerere offitium, quo uerbo perſpicuè apparet, feudale officium non niſi militare & bellicum fuiſſe. Probatur adhuc per tex. in cap. primo. §. ſimiliter, de leg. conrad. quo loci habetur, feudum dari poſſe, ſi dans miles ſit, & ille qui accepit, ſimiliter inueniatur miles, ad hoc ut feudum accipiens, ſi res poſtulet, domino ſeruire poſſit, ut prior poterat. Ob hanc cauſam receptum eſſe video, vaſallum ſæ-

piſſime dici militem, vt ſupra probauimus. Sed utcunque ſit, Viglij opinio mihi non probatur, licet veritatem ſubodorauerit, moueor ea ratione. Quia vaſallis datur feudũ in fundo, militibus aũt nõ datur fundus. l. milites. C. de re milit. lib. xjj. ſed datur ſtipendium in pecunia, quod dicitur à ſtipe, eò quòd per ſtipeſ. i. modica æra colligatur. l. ager. ff. de uerbor. ſignific. Præterea habemus tex. in c. primo §. final. quis dicat. dux. march. & com. ubi dicitur, quòd ex ſoldata feudi uſus non aquiritur, eſt autem ſoldata ſtipendium, quod militi conceditur in pecunia, vel annona, fictum verbum à voce germanica: Sold. quæ ſtipendium, vel mercedem ſigni gnificat, vnde ſoldurij milites dicti, vulgò ſoldati. Quo fit, vt etiam Francisc. Cõnan. viri alioquin doctiſsimi ſententiam probare non poſſim, qui cõmentar. iuris ciuilis. lib. 2. cap. 9. nu. 6. arbitratur, feudorum morem à Gallis ueniſſe ad Germanos, Italos, Hiſpanos, & alios Europæ populos, quamuis pro ſua opinione comprobanda adducat, quod ſcribit Cæſar libr. 3. commentar.

tar.dum dicit. quòd qui opibus inter eos valebant multos habebant deuotos,quos ſecum in bellum ducerent, ſoldurios, ſua lingua nuncupatos,quorum hæc erat conditio, vt omnibus in vita comodis, unà cum ijs fruerentur, quorum ſe amicitiæ dediſſent, quòd ſi quid ijs per vim accidiſſet,aut eundem caſum ferrẽt ipſi, aut mortem ſibi conſiſcerent.Sed certe,ex eo loco Ciceronis,non ſatis apparet,an hi ſoldurij prædia habuerint, prout in feudis requiritur. Et licet ipſe Connan. dicat, uoriſimile eſſe eos habuiſſe fundos, nullibi tamen probat hanc ſuam coniecturam,immo crediderunt Moderniores,impoſſibile eſſe, ꝙ ipſi ſoldurij habuerint fundos, cum Cæſar ipſe, omnia planè patronorum comoda, communia cum illis fecerit. Accedat ad hoc,quòd in ſoldu riorum fide caput erat, vt patrono interfecto,ſibi mortem conſciſcerent, at id in uaſallorum noſtrorum cõditione inauditum fuit, propterea concludo maximam eſſe diſsimilitudinem inter vaſallos & ſoldurios. Quarto loco ſuccedit opinio Luc.de Pen.in l. quicunque.C.

nem,non poteſt intelligi, niſi de tranſlatione utilis dominij,ſiue agatur de prædijs ſtipendiariis,ſiue de tributarijs. Erant autem vectigalia prædia, (vt & id vobis obiter declarem) Populi Romani. Tributaria uerò & ſtipendiaria erant Principis, ſed proprietate tantum,vſu uerò & fructū poſſeſſorū,eaque ratione,huiuſmodi prædia vſucapi poſſe negauit Paulus in l. cum ſponſus.§.in vectigalibus.ff.de publicia.uidelicet,quò ad proprietatem, quia res publicæ uſucapi non poſſunt.l.vſucapionem. ff.de vſucapio.Et tamen longa poſſeſſione capi affirmauit Vlpianus, in l.ſi finita.§.ſi de uectigalibus.ff. de dam. infect. ſed hoc eſt intelligendum quò ad uſum, ſalua proprietate, atque ita conciliantur illa iura, quæ inuicem pugnare videbantur. Confirmat hanc opinionem id quod legimus de Horatio, cui ob factū illud memorabile in exercitum Aetruſcorum, tantum fuit agri publici datum, quantum vno die circum arrari potuit,vt teſtatur Liu.lib.2. de cade.prima.Accedat huic nobile illud Mutij Sceuolæ exēplum, qui uitæ periculum

non formidando, pro Rep. Romana purpuratum quæſtorem pro Rege interficere nõ expauit, qua de cauſa prata illi trans Tiberim data fuerunt, & ſtatua eius honoris gratia, in vitutis perpetuæ memoriam ędificata fuit, teſte Liuio ibidẽ & Halicarna. li. 3. antiquitatum. Extat etiam Marci Curij dentati illuſtre exemplum, cui ob bene merita de Rep. agri iugera quingenta publicè data fuerunt, teſte Plinio in eius vita, vt interim alios propemodum infinitos ommitam. Quòd ſiquis obijciet, hos quidem donatos fuiſſe iugeribus, uillis & territorijs, nuſquam tamen haberi ſub fidelitatis iuramento, vt hodie in feudis acceptandis hoc fieri ſolere conſpicimus. his ego reſpondebo, ſimile non eſſe idem, iuxta gloſ. in l. ſi mihi. ff. de ſolutio. negare. n. non poſſumus quin prędia ſtipendiaria, magnam affinitatem nõ habeant cum prędijs feudalibus, & eam quidem in multis. Et primò, Quia ſicut prædia ſtipendiaria, ſeu tributaria alienari non poterant, quia huic nexui erant obnoxia, vt inquit Cicer. ita prędia feudalia ſine conſenſu domini

mini non poſſunt alienari.c.primo.de prohib.feud.alien.per Lothar. & per Federic. Secũdò, quia ſicut ſtipendiaria prædia militibus dabantur, ut Remp. defenderent, ac contra hoſtes tuerentur.l.qui excubias ff.de re milit.l.vltim.§.qui ſtationi.ff.eod. titul.ita dantur feuda, vt dominum cõtra hoſtes adiuuent.c.primo.quib.mod.feud. ammit.c.primo.§.final. hic finit.lex.Conrad.cap.primo,§.firmiter.de prohib.feud. alien.per Feder.multas alias ſimilitudines affert Mari.Frec. in ſuo tract. de ſubfeud. baro.lib.primo,in princip.num.22.ad quẽ uos reijcio.

Sequitur quinta Lelij Taurelli ſummi & pręſtantis uiri opinio, in libello, de militijs ex caſu,qui feudorum originem refert ad agros imperij extremos,quos Ro.Principes militibus aſſignare ſolebant,ut apud Lampridium in Alexandro, dum inquit: Sola quæ de hoſtibus capta ſunt, limitaneis ducibus & militibus donauit, ita ut etiam ad liberos peruenirent, ſi & ipſi militarent,nec unquam ad priuatos pertinerent,dicens, atentius eos militaturos, ſi

etiam

mentio de Longobardorum legibus,ut in c.primo,de feud.cognit.in cap.primo, de not. feudor.in c.primo,de content. inter domi.& fidel.de inueſtitur.feud.cum multis ſimilibus. Addunt Moderniores feuda ipſa à Gothorũ quoque fontibus deriuaſſe,ſed hæc opinio nullum alium auctorem habet, quò ad Gothos attinet, licet quò ad Longobardos plures habeat eiuſdem ſententiæ aſſertores, ſed certe & hęc opinio non probatur per illa capitula. Quia licet allegentur in hoc libro leges Longobardorũ, nõ tamen ſequitur feuda fuiſſe inuenta ab eis, nam allegantur etiã aliæ conſuetudines diuerſorum locorum, & tamen non ſequitur, quòd fuerint ab illis inuẽtę. Vltimo loco D.Math.de Afflic. hic in ea fuit opinione,quòd feuda fuerint adinuenta à Conrado Imperatore, ſed nihil adducit pro hac ſua opinione comprobanda,immo Frec.in ſuo tract.de ſubfeud.baro. in princip.num. 22. miratur, ꝙ dictus Afflict.uir alioquin doctiſſimus in talem errorẽ inciderit,cum de quouis Cõrado Imperatore loquatur, dici nõ poteſt

quòd

mũ, qui uixit anno 912.& ante Lothariũ qui vixit anno 825. Quid dicendum in tot opinionibus? ego vt quid ſentiam libe re dicam, credo feuda, quò ad nomen, & formam, fuiſſe adinuenta à Longobardis, ſiue etiam à Gothis, ad æmulationem tamen & exemplum Romanorũ, qui & clien telas, & militias inſtituerunt, à quibus om nibus feuda aliquid acceperunt. A militijs originem, prędia ſtipendiaria, ſiue fun dos limitaneos in pręmium militibus aſſignando. A clientelis autem acceperunt be neuolentiam, ſic. n. Gothorum Reges regnum ſuum ad exemplum Roma. Imperij inſtituerunt, vt legitur apud Caſſiador. li. primo, epiſt. prima, dum Theodoricus ſcri bit Anaſtaſio Imperatori, in hæc verba. Regnum noſtrum imitatio ueſtra eſt forma boni propoſiti, vnici exemplar Imperij, & quantum vos ſequimur, tantum gentes alias anteimus, vnde duodecim conſtitutionum libros ediderunt, æmulatione codicis Iuſtiniani. in quib. omnia ferè ex iure ciuili ſunt petita & tranſumpta; ſic etiã Longobardi, licet percupidi eſſent Ro. Im

 perium

periũ debere vt habetur apud Albert. Bononi.in deſcriptione Italiæ, regione xiij. omnia tamen ad eiusdem Romani Imperij ſimilitudinem inſtituebant, nouas leges componẽdo, quas longobardas nominarunt, nouas dignitates inſtituendo, ſub noĩe Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & Baroniẹ, Dux à ducendo dicitur, originem.n.ab exercitus Ro.Ducibus traxit, ut multis in locis apud Cæſarem in commẽtarijs probatur & apud Liuium, nec nõ & apud Cornel.Tacit. Comitum verò originem idem Cornel.Tacit, dùm ſcribit apud priſcos vſu receptum fuiſſe, vt cuilibet duci exercitus duodecim Comites aſſignarẽtur, inde dictos, quia eos comitarentur, & ab eorum latere non diſcederent, atque Germanis moribus ortam eſſe originem Comitum dictus auctor teſtis eſt. Marchiones uerò dicuntur prępoſiti limitum, nam Marchia vox Germanica limites deſignat teſte Zaſ.de feud.par.5.nu.9. nam certum eſt Romanos olim limites Imperij ſtatuiſſe, in quibus aduerſus hoſtes milites conſtituebant, qui quòd in limitibus militarent

rent, limitanei appellabantur, unde etiam limitanei dicebantur fundi, qui eis aſſignabãtur. d.l.prima.2.& 3.C.de fundi. Limitrop.li. 11.aliàs etiam dicebantur Riparēſes duces, qui in imperij limitibus excubabant aduerſus barbaros, puta in ripis danubij, ad tuendas Pannonias aduerſus Sarmacas & in ripis Euphratis aduerſus Parthos,vt voluit Alciat.in l. contra.C.de re milit.li.12. atque inde eſt, cur dicantur a Marca,quæ plerunque iuxta mare eſt poſita, vt dicit tex.in cap.primo. quis.dicat. dux.march.& com.

Barones dicuntur proceres omnes,quo nomine etiam Duces Comites, & Marchiones continentur, vt latè proſequitur Hoto.in dictionario verborum feudalium in verbo Baro. Caſtellani quoque dicebãtur,& adhuc hodie dicuntur, quibus aſcribuntur caſtellorum territoria in limitibus d.l.2.C.de fund.limit.Territorij.n.verbo, iuriſdictionem ſignificari crediderunt noſtri.l.pupillus.§.territorium.ff. de uerbor. ſignific. Atque ita concordiã comprecabimus inter oẽs opiniones, quod ẽt forſitan

ſenſiſſe videtur Gugliel. Benedict. in c. Rainutius, de teſtament. dum dixit, contractū feudalem, Romanis fuiſſe incognitum ſaltem nomine, ſentiens eum non valde differre à clientelis, & militiis antiquis, licet habeat alias qualitates ſubſtantiales differentes ab illis.

Qua de cauſa feuda fuerint adinuenta.

EX origine temporis colligitur cauſa, quare feuda fuerint adinuenta. Ea n. eſt, vt ad imperium defendendum, ſtrenuus exercitatuſque miles haberi poſſet, & quia is non ita facile haberi poteſt aut gratis, aut repente, ideo Principes feuda inſtituerunt, vt vaſallos deuinctiſſimos haberent donatis ſibi fundis, quos in feudum recognoſcerent, hinc illud Lothar. Imperatoris in ca. primo, de prohib. feud. alienat. per Lothar. Comperimus (inquit) milites, ſua beneficia paſſim diſtrahere, ac ita omnibus exhauſtis ſuorum ſeniorū ſeruitia ſubterfugere, per quod vires Imperij maximè attenuari cognouimus, dum

proceres noſtri milites ſuos,beneficijs ſuis exutos ad fœliciſſimã noſtri numinis expeditionem, nullo modo trãſducere ualent. Hinc etiam illud Federici, in titulo de prohib.feud.alienat. per Federic.Bene ficia ſua(inquit)alienauerant,vnde debita ſeruitia Imperij amittebantur, & noſtræ facilis expeditionis complementum minuebatur. Quæ cum ita ſe habeant, in eã venio ſententiam, vt feudorum prima & antiquiſſima fuerit cauſa, quòd principes uaſalorum opera militari, cum uſus ueniret,vterentur,cuius operę,quaſi præmium & auctoramentum eſſent feuda.

An feuda deſinant habere uim nomenque conſuetudinum ex eo quòd in ſcriptis fuerint redacta.

QVARTA & vltima eſt quæſtio, de mutatione & interitu rei,ſed primò videbimus de mutatione,Et ſic.An feuda deſinant habere vim, nomenque cõſuetudinum,ex eo quòd in ſcriptis fuerint redacta?Ioannes Rainaldus in ſuo compre

heſorio feudali, in principio, voluit, quòd nunc ſint leges, & non amplius conſuetudines cum fuerint in ſcriptis redactæ auctoritate principis, ut ſupra oſtendimus. Et licet in principio huius libri inſcriptũ fuerit, (incipiunt conſuetudines feudorũ) tamen debet intelligi quòd olim erant cõſuetudines, nunc autem ſunt leges, ita interpretatur Rainaldus, cuius opinionem approbare uidetur Aquenſ. hic in ſuo ſpeculo, per tex. in §. conſtat autem, inſtit. de iure natur. gent. & ciuil.

In contrariam ſententiam inclinauit Cardin. Alexandr. hic. nu. 6. cum quo ſtat communis opinio, ut teſtatur Cur. in ſuo tract. de feud. par. prima. queſt. 3. in fi. Quę opinio probatur argumento à ſimili, Nam clarum eſt, quòd ſcriptura non eſt de ſubſtantia iuris ſcripti, ſed expreſſus tantum vel Principis, vel Populi conſenſus ab initio interueniens, vt notant doct. in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. ita etiam nõ eſt de ſubſtantia iuris nõ ſcripti, quòd nõ ſcribatur ſed ſufficit vt ab initio, tacito conſenſu populi ſit introductum, licet igi

tur ſcriptura interueniat, non tamen muta tur natura rei, ſed interuenit tãtum ad ma iorem probationem. l. contrahitur. ff. de pi gnorib. vbi contractus non dicitur fieri in ſcriptis, quando ſcriptura accedit ad perpetuam rei memoriã, facit in ſimili quod dicitur de teſtamento nuncupatiuo in ſcri ptis redacto. l. 2. C. de teſtament. l. 2. C. de bon. poſſ. ſecund. tabul. propterea conclu dunt has deciſiones adhuc dici conſuetu dines, cum maximè fuerint approbatę cũ ea qualitate, cum qua in eſſe deductæ fuerunt, vt de bonorum poſſeſſionibus intro ductis de iure prætorio, & approbatis à iure ciuili dicunt doct. in rub. C. qui admit Ego ſum in noua opinione, ita vt dicamus, has deciſiones eſſe conſuetudines, & etiam eſſe leges ſcriptas, diuerſis reſpectibus, conſuetudines nempe, in locis ubi vi gebant, leges verò in locis vbi non vigebant, dicuntur conſuetudines adhuc in lo cis vbi vigebant, quia tacito conſenſu po puli confirmari ſolent, §. ex non ſcripto. in ſtit. de iur. natur. gẽt. & ciuil. & Principe ne ſciente introduci poſſunt. c. primo. de con

ſtitut.in 6. Dicuntur leges vbi non vigebãt per tex. in d.§.conſtat. de iur.natur.gent.& ciuil. Nec obſtat, ſi quis opponeret de regula. l. eum qui ædes. ff. de vſucapion. ubi vna eademque res non debet diuerſo iure cenſeri. Quia reſpondeo, quòd illa regula limitatur non habere locum, reſpectu diuerſarum perſonarum, do uobis doctrinã Bal. in c. primo. §. hoc quoque, de ſucceſ. feud. in c. primo, in princip. ſi de feud. fuer. controuerſ. inter. domin. & agnat. vbi dixit, quòd feudum, poteſt dici & paternum, & nouum, reſpectu diuerſarum perſonarum, Hæc quæſtio. Vtrum conſuetudo in ſcriptis redacta, nomen conſuetudinis retineat, an verò ſibi nomen iuris acquirat, eſt vtilis in eo quod colligitur ex dictis Bar. in l. viros. C. de diuerſ. offic. lib. 12. vbi voluit, quòd ſi extet ſtatutum, quòd ſcholaris coram epiſcopo debeat conueniri, & de conſuetudine ſit, quòd etiam rector cognoſcat, quòd per tale ſtatutum non derogabitur conſuetudini, niſi lex expreſſè conſuetudinem tolleret, auth. nauigia. C. de furt. Hanc vtilitatem perpendit Illu-

ſtriſſimus Cardin. Alban. in l. 2. ff. de uulgar. & pupilar. nu. 5.

An & quando non ſecundum hac iura, ſed ſecundum alia debeant decidi cauſæ feudales.

RESTAT vt videamus de interitu. 1. Quando non ſecundum hæc iura, ſed ſecundum alia debeant decidi cauſæ feudales, in qua quæſtione reperio tres notabiles doctrinas. Prima eſt Aluarot. in cap. primo, de feud. cognit. Secunda eſt Io. Baptiſtæ de S. Seuerino. Tertia eſt Cardinal. Alexandr. ibidem, qui conſiderat plures caſus, cuius opinio mihi probatur, ita vt dicamus, Primo loco inueſtituræ tenorē eſſe inſpiciendum, ad quem tanquam ad ſacram ancoram recurrere debemus, utpote, qui feudi naturam proferat, & omni conſuetudini derogare ſoleat, & hoc propter pacta, quæ ab initio interuenerunt, per l. primā. § ſi cōuenerit. ff. depoſit. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regul. iur. Huiuſmodi caſus ad literam eſt in c. primo.

to, leg. ſi extraneus. ff. de condit. ob, cauſ. Quinto ſi caſus emergens, etiam lege ſcripta non comprehenditur, tunc ad ſimilia procedendum eſt, primò conſuetudinis, ſecundò legis, iuxta notata per doct. in d. l. de quibus. ff. de legib. & hoc propter ipſarum rerum & cauſarum ſimilitudinem, nã in habentibus ſimbolum, facilis eſt tranſitus. l. ſi acceptilatum. ff. de acceptilat. l. ſi unus. §. ſi pactus. ff. de pact. habetis ergo, ꝙ in cauſis feudalibus, primo loco tenor inueſtituræ eſt attẽdendus, ſecũdo conſuetudo ſpecialis, tertio conſuetudo generalis huius libri, quarto ius commune Romanorum, quinto & ultimo recurrendum eſt ad ſimile conſuetudinis, & poſtea ad ſimile iuris ſcripti. Reſtat vt ad ſecundam quæſtionem principalem deueniamus.

Quot ſint ordines & Methodi docendi & in quibus vnus alterum uincat.

ANTEQVAM diffinitionem feudi perſtringamus ſcire debetis, quòd triplex eſt ordo, docendi, compoſitiuus, Reſolu-

ſolutiuus, & diffinitiuus, compoſitiuus naturæ conſentaneus eſt maximè,ut enim natura non repentè, aut ſimul opus ſuum totum efficit, ſed à partibus orſa paulatim progrediendo, totum tandem abſoluit, ſic artes, quę naturam imitantur, & adiuuant, paulatim & pedetentim, tum abſoluuntur optimè, tum etiam traduntur, vt qui ordo earum fuit inueniendarum, & eficiendarum,is etiam tradendarum optimus eſſe videatur, hic ordo valde probatus eſt Ariſtoteli, dum in dialectica, à categorijs ad pronunciata,ab his ad argumentationem procurrit. Reſolutiuus autem ordo, cõtrarius eſt cõpoſitiuo, ſicut enim in eo à partibus ad totum progredimur,ita in hoc, à toto ad partes regreſſi, cuncta diſſoluendo retexímus,quo ordine utuntur ij,qui de artibus & ſciẽtijs iudicare uolunt,eo quòd aliter iudicium de illis fieri nequeat, quàm diſſolutione partium facta, unde libri τῶν ἀναλυτικῶν, apud Ariſtotilem dicũtur, de cenſura, & iudicatione.Diffinitiuus verò quaſi medius inter compoſitiuum & reſolutiuum,

lutiuum,de vtriuſq; natura participat,quã
doq; componendo, quandoq; reſoluen-
do,nimirũ ſi Cicero dicere ſolebat, ꝙ om
nis bona diſputatio debet incipere à diffi-
nitione. Preter hos,quartũ ne quidem ima
ginari poſſumus. Et licet nõnullis alij duo
eſſe videantur, diuiſiuus. ſ. & demonſtra-
tiuus, tamẽ cum ab illis tribus,vſu ac fine
non differant, ſequitur,quòd ſub eis com
prehendantur, quod patet,quia diuiſiuus
diuidit ſuum genus, vt componat, & ad-
huc faciens aliam diuiſionem,facit, vt ma
gis componat, ergo diuiſiuus ordo com-
prehenditur ſub compoſitiuo. Idem de de
monſtratiuo dicere poſſumus,nam in eo,
vel fit progreſſus à cauſa ad effectum, vel
è conuerſo,ab effectu ad cauſam,ſi demõ-
ſtratio fit ab effectu ad cauſam, ordo ille
erit reſolutiuus, ſi à cauſa ab effectum,
erit compoſitiuus, ex quo ſequitur, quòd
diuiſio & demonſtratio nõ conſtituũt no
uum ordinẽ ab illis tribus diuerſum. Cõ-
cludo igitur, quòd ſunt tres ordines tan-
tum,compoſitiuus, reſolutiuus, & diffini-
tiuus. Ratio autem,quare tres tantum ſint
ordines,

ordines docendi, ex hoc deſumi poteſt, ꝙ modus docendi ſunt diſcurſus quidam ipſarum rerum, diſcurſus autem ſunt animi motus, at motus, qui ſunt ſimplices (teſte Ariſtotile) ſunt tres, Rectus à medio, Rectus ad medium, Circularis circa medium, Ideo ſequitur, quòd etiam modi docendi ſint tres tantum, nec plures, nec pauciores reperiantur. Compoſitiuus, & Reſolutiuus, dignitate, atq; ordine ſuperant diffinitiuum, Dignitate, quia natura ſunt priores, nempe quòd inueniant artes, ordine, quia eſſentialis ordo eſt in his, quę fiũt in linea recta, ab vltimo ad ſummũ, & è cõtra, à ſummo ad vltimum. Diffinitiuus uerò in alijs duobus, vtrumq; vincit, & ſuperat. Primò ad compendium diſcendi. Secũdò ad memoriam retinendam. Ad compendium diſcendi, quia illi duo primi ordines, linea extenſa procedunt, quæ non poteſt facere compendium tale, vt vnico intuitu inſpici poſſit, ſicut facit linea circularis diffinitiua, à qua emanant omnes partes ſcientię, medio diuiſionis diſſolutæ, atq; iterum ab illis ad ipſam diffinitionem,

tionem,tota ſcientia dirigitur, Ad memoriam retinendam, quia faciliter retineatur, quæ in pauco ſunt conſtructa ſpatio: Ordinis deinde partes, organis & inſtrumẽtis logicis declarari cõſueuerũt varijs, Diffinitione,Reſolutione & Sillogiſmo.

Diffinitio feudi,quo ad nomen.

ACCEDAMVS igitur ad diffinitionẽ feudi, vt ordine diffinitiuo breuiter,& abſolutè uideamus,Quid ſit feudũ. & q̃a diffinitio duplex eſt,altera quid nominis, altera quid rei. Diffinitio autem nominis præcedit omnem tractatum, & diſputationem, ſecundum Ariſtot. 4. metaph. Propterea vidẽdum eſt in primis vnde dicatur feudum,poſtea quid ſit. Feudũ Iſidorus, à fœdere deduxit, quam etimologiã è noſtris, probat Zaſ.par. prima nu. 2.de feud.& in.l. 2. ff. de. origin. iur. nam vaſallus pręſtando iuramentum fidelitatis, videtur inire fędus cum domino, c. 1. qual.iur. vaſal. debeat. fidelir. Alij à voce germanica,feed, deductam eſſe exiſtimarunt,

runt, qua bellum ſignificatur vel publico, uel priuato conſilio ſuſceptum, vnde Feida in legibus Lõgobardis, pro inimicitia exponitur, vt per gloſ. in. c. 1. de his. qui feud. dar. poſ. in uerbo legibus, dum dicitur ibi, quòd filiæ faidam leuare non poſſunt, quia fæmineo ſexu eſſe noſcuntur. Atq; hinc dr̃ faidoſus, cui inimicitię ſunt denuntiatę. Et hinc diſſidare pro inimicitias denunciare, ſiue hoſtem declarare, & diſſidatio, quæ à barbaris ad latinam conſuetudinem alludentibus, diſſiduciatio dicta eſt, ſecundum nonnullos. Sed hæc etimologia licet ſit vera eſt tamen nimis anguſta & reſtricta, cũ vaſallus ad multa alia teneatur, de quibus in capit. primo. de. nou. form. fidelita. Ideo vt illa omnia, ad quę vaſallus domino tenetur, comprehendãtur, Obertus de Orto in c. unic. §. nulla. per quos fiat inueſtitur. feudum à fide, ſeu fidelitate dici uoluit, à quo non diſſentit Henric. Arciepiſcop. in ſua ſumma, dum dicebat, feudum dici a faciendo, quia detur propter fieri, nam & Cicero uoluit, fidem dictam eſſe ex eo quòd fiat quod di-

ctũ eſt. Dicitur autẽ à fide ſeu fidelitate, q̃a licet in omnibus contractibus ſit fides ſeruanda. l. prima. ff. de pact. vbi Bal. multa moralia profert, tamen feudum ob ſui excellentiam dicitur conſiſtere in fide, quia dominus comittit uaſallo perſonam, honorem, & bona. c. primo. de. nou. for. fidelitat. ita Bal. Aluar. Iaſ. & communiter omnes ſcribentes hic in præludijs, & Cur. prima par. ſui tractat. quæſt. ſeptima. Atq; inde eſt, cur fidelis paſſim appelletur. c. unic. de. cõtent. inter. domin. & fidel. in rubro & in nigro, & alibi ſæpiſſime. Magis ſpecificè fidelis denominatur vaſallus, à vade, ſeu uadimonio, i. obligatione, ex eo quòd ad plura domino teneatur. d. c. primo. de. no. for. fidelitat. & ita declarat Aluar. Cardinal. & Iaſ. Sunt tamen qui putant, uaſallos dictos fuiſſe à Baſſis turcarum, quorũ opinio mihi nullatenus probari poteſt, cũ turcarum nomen ante annum dominicæ ſalutis 870. circiter, apud nos inauditum fuerit, & tamen iam ſupra probauimus, feuda à Longobardis inuenta fuiſſe, qui regnare cœperuntanno domini. 568. circi-

ꝰer,& ſic p er tercētum ferè annos ante tu cas. Præterea iſtius vocis Baſſa apud eos alia eſt ſignificatio, quippe qui per eam denotantur patricij, qui cōſilio principis aſiſtunt, vnde non video quomodo à Baſ-ſa dici potuerint vaſalli, ſed potius ſangia chi dicūtur, qui habent feuda, quæ uocant Timari, licet ad filios non tranſeant, niſi ex principis confirmatione, iuſta morem antiquum. Credo ego, ꝙ nō incommodè fortaſſis uaſalli dici poſſint à Vaſario, Vaſarium.n. Cicero appellat, id quod publicè dabatur magiſtatibus, ut mulæ, equi, uaſa, & reliqua, quæ magiſtratus inſtrumentum implerent, ita vt vaſalli dicantur, tanquàm vaſa, & inſtrumenta principum, cuius etimologiæ auctorem habeo Iacob. Concenat Epit. li. 2. c. 25. Appellatur etiam aliquando Valuaſſor, ſecundum Aluarot. Cardinal. & Iaſ. & habetur in c. 1. in princip. & in §. final. de his qui feud. dar. poſ. & in titulo de feud. dat. milit. val uaſ. in rubro & in nigro, qui ideo dicitur Valuaſor, quia dignus ſit ſtare ad valuas, ſeu portas domini propter feudum, quod

ab

ab eo tenet, taleſ.n.quando dominũ curtizant (ut doctorũ verbo vtar) ſolent aſſidere in ualuis dominorum. interim non ommitam vobis dicere, quòd iſte fidelis multis alijs nominibus appellatur, vt apud Aquenſ. precipuè uidere licet, ad quem vos delego.

Diffinitio rei.

VENIO nunc ad diffinitionem feudi quò ad rem attinet, quam vbi ſemel didicerimus diſſoluere, vnico intuitu ante oculos ſe offerent nobis,quæcunque ad conſtituendum feudum ſunt neceſſaria ſiue ſubſtantialia ſint, ſiue naturalia. Feudi diffinitionem, ne longius petatur(textus, à quo temerè non licet diſcedere), in titulo.quib. cauſ. feud. amit.capit.primo §. fin.) uobis propoſuit in hæc uerba. Feudum eſt beneficium, quod ex beneuolentia alicui ita datur, vt proprietas quidem rei benefitiariæ immobilis penes dantem remaneat,vſusfructus illius rei ad recipiẽtem tranſeat, vt ad eum,hæredeſque ſuos

maſculos & fœminas, ſi de ijs nominatim dictũ ſit, in perpetuum pertineat, ad hoc ut ille, & ſui hæredes domino fideliter ſeruiant, ſiue illud ſeruitiũ nominatim, quale eſſe debeat, ſit expreſſum, ſiue indeterminatè promiſſum. Quæ diffinitio paſſim ab omnibus recipitur, licet diſcriptio potius quædam eſſe uideatur eorum, quæ ad feudum requiruntur, quàm vt ſuccinctè, & iuſto artificio ſit cõſtructa. Quapropter, cum & noſtri id animaduerterint, alij alias diffinitiones queſierunt, ex quibus demũ cõuẽientior multis uiſa eſt illa, quã Rainald. ſuper rubr. capituli. imperialem de prohib. feud. alienat. per Feder. tradit, & probat eam Rebuf. & Zaſ. dum dicunt, quòd feudum eſt beneuola conceſſio libera & perpetua, rei immobilis, vel æquipolentis, cum translatione utilis dominij, proprietate retenta, cum exhibitione ſeruitij. Sed ne in his recenſendis ad tędium vſque detineamur, ſeptem requiſita obſeruare debemus, ad conſtituendum feudum neceſſaria. Primum eſt, quòd feudũ beneuolè & ſponte detur. Secundum, Rẽ

immobilem eſſe debere, quæ benefitij no mine datur. Tertium, vt dominium rei di rectum penes concedentem remaneat; Quartum, ut dominium vtile in accipien tem tranſeat. Quintum, vt perpetuò ſit apud vaſallum. Sextum, quòd pro eo prę ſtetur ſeruitiũ. Septimum, quòd prꝑſtetur fidelitas.

An feudum ſit contractus.

SED primo loco ponitur in diffinitione, hoc verbum, Beneficij. Quod tanquam genus pertinet ad omnem gratuitã conceſsionem, Eſt.n.beneficium beneuola actio, gaudium tribuens capienti d.cap. primo.§.penult.in quib. cauſ. feud. amit. Sed an cõtractus dici poſsit, Bar. in l.iuriſ gentium.§.quinimò.ff.de pac.dicit, feudũ eſſe contractum, & quidem nominatum, quoniam habet à conſuetudine, & nomẽ, & formam, ſi ergo feudum eſt contractus, non poteſt dici beneficium, quia iſta duo ponuntur tanquàm diuerſa, contractus &

beneficium, vt dicit gloſ. communiter approbata, in l. final. de conſtitut. princ. quę vult, quòd in contractibus fiat plena interpretatio, in teſtamentis plenior, in vltimis voluntatibus pleniſsima. Reſpondet Cur. par. prima. quęſt. xi. quòd eſt contractus continens benefitium, prout donatio, quę & ipſa eſt contractus nominatus, vt notāt doct. communiter in d. §. quinimò, & ſic benefitium conſideratur in genere, non in ſpetie.

An poſſit dici gratia, an verò debitum.

SED an poſſit dici gratia, an uerò debitum, diſputat hic Bal. nu. 9. & primò, quòd ſit gratia facit. Quia à Principe conceditur, & nulli alij competit, vt dicitur de iure aquæ ducendæ, in l. prima, §. permittitur. ff. de aqu. quotid. & æſtiu. Pro contraria opinione, quòd immo ſit debitum, conſiderat, quòd non dicitur pręſtare benefitium, qui impendit debitum. l. proximè. ff. de rit. nupti. vbi liberta manumiſſa ex fideicommiſſi cauſa, poteſt inuito manumiſſore

ſore nuptias contrahere, magis.n.debitã libertatem pręſtitit, quàm vllum beneficiũ in mulierem contulit, eſt etiam text.in l.ſi ſeruo.ff.de hæred.inſtit.vbi ſi ſeruo ſit reli cta libertas fideicommiſſaria, & ille manu miſſus inſtituatur hæres à manumittente, non efficitur hæres neceſſarius, ſed volun tarius, quia nihil cõmodi ab eo ſenſit, ſed magis debitam accepit libertatem. Tandẽ concludit ipſe Bal.quòd ſi inuicem comparemus extrema feudi, i. cõceſſionem & recompenſationem benefitiorum, feudũ ipſum habet plurimum gratiæ, & ideo recte appellatur beneficium.l.Titius puerũ. ff.de obſeq. parentib. & patro. præſtand. Qui textus eſt memoratu dignus, nam in eo habetur, dominum dici liberalitatem exercere, qui accepta pecunia à ſeruo, eũ manumiſit, licet.n. non gratuitum, benefi tium tamen præſtitit, ſcitote tamen, quòd ille text. procedit, quando habuiſſet pecuniam à ſeruo, ſecus ſi ab alio, ita pulcrè Soc.in conſil.87.volum.3.quod etiam innuere videntur dicta iura, videlicet.d.lex. proximè.ff.de rit.nupt. & d.le. ſi ſeruo.de

hæred.inſtituend. confirmatur hæc opinio quia denominatio fit ab eo,quod plurimũ poteſt.l.domum.ff. de contrahend. empt. l. cum quæritur.ff.de ſtat.homin. cum ſimilibus.Et ideo dicimus, quòd quando pro re datur alia res & quantitas, ſi dubitatur, vtrum ſit permutatio, vel emptio,inſpiciẽdum eſt an pretium ſit maior pars valoris rei necne.l.fundi partem.ff.de contrahẽd. emptio.l.ſi ſterilis.§.ſi tibi.ff. de actionib. empt.quòd ſi in eandem qualitatem concurrant,tunc in dubio iudicamus eſſe contractum nominatum emptionis & uenditionis, quia fauorabiliorem cum ipſo conſenſu pariat actionem.leg.iuriſgentium,in princip.ff.de pact.

An poßit dici priuilegium.

SED an feudum poſſit dici priuilegium, Bal.hic.num.13.dicit,quòd ſi concedatur contra naturam feudorum, dicitur priuilegium,ſi uerò concedatur ſecũdum naturam feudorum, dicitur beneficium, ſequitur Cardin.Alexandr.hic.num.13. Af

flict.

ſlict.num.49.Iaſ.nume.26. Quod eſt vtile ſcire,eſt.n. differentia inter beneſitium, & priuilegium. Quia beneficium eſt bona factio præter ius,Priuilegium verò eſt bona factio contra ius,ut dicit Bar.in l.final. ff.de conſtit. princip. ex quo infero, quòd in feudis ſit latiſſima interpretatio, cum ſint beneſitia, & non priuilegia, ut apud Bar.in l.penult.quæſt.antepenu.C. de iur. & fact.ignorant.in l.final.circa principiũ, C. ſi contra ius, uel.utilit.public. & in l. ſi quando.ad fi.C.de inofficio.teſtam.

An vaſſallus poſsit renunciare feudo.

IVXTA prædicta qu̧erit hic Bal. An uaſſalus poſſit renuntiare feudo inuito domino.Exempli gratia (inquit ipſe) domino faciente guerram uocatur uaſallus ad ſeruitia,ipſe autem uult potius cedere feudo,quàm ſeruire. Quæritur, an poſſit, & concludit quòd ſic per text. expreſſum in c.primo,de vaſſal.qui contr.conſtitut. Lothar.vbi vaſallus etiam ſine domini uoluntate recté feudum refutare poteſt,quæ refutatio,

futatio, præſtandi ſeruitij non reuerentiæ obligationem extinguit. Ratio autem, quare vaſſalus poſſit renuntiare, ea eſt, Quia cum feudum ſit beneficium, & principaliter concedatur in fauorem uaſalli, poteſt ipſe ſuo fauori renuntiare.c.ad apoſtolicam.de regularib.illud autem non eſt prætermitendum, quòd in refutando feudum inſigne,ſeu nota infeudationis, quæ in inueſtitura data eſt, reddi ſolet. Conſuetudo uerò eſt, quòd in magnis feudis inueſtitura fiat per enſem, teſte Bal. in cap.primo,quid.ſit inueſtitur.nume. 5. de comitatu, aut prouincia fiat per vexillum,temporalis autem inueſtitura fiat per virgam, vulgò bachetam.Subdit ibi Bal. ĩ d.c primo, quid ſit inueſtitur.quòd cum eo inſtrumento quo quis eſt inueſtitus,debet diſueſtiri,idẽ dicit in.c.primo.§. final. per quos fiat inueſtitur.

Regula ſupra firmata limitatur tribus modis per Bal.hic,Primò limitatur, quando feudũ eſt conceſſum ad certũ & determinatũ ſeruitiũ,quia tũc refutari non poteſt inuito domino,ſecũdũ gloſam cõmuniter

niter approbatam in c. primo. de. capita. qui cur. vend. Simile habemus de eo, qui vult recedere à villa, vel caſtro, & cedere bonis, quę ibi poſſidet, nã ſi erat munus in dictũ, nõ liberatur, ſecus ſi non eſſet impoſitũ, ſecũdũ gloſam, in.l.incola, la. 2. ff. ad municipal. Eſt etiam doctrina Bar.in.l. is cũ quo.ff.de.aqu.plu.arcẽda, vbi voluit, ꝙ ſi onus ab initio ſit incertũ, cedẽdo fundũ nõ tenetur, ſecus ſi ſit certũ, quia cedendo nõ liberatur. Hanc fallentiam procedere dicunt docto. quãdo pręſtatio ſeruitij continerat dationẽ, ſed quãdo contineretur factũ tantũ, tũc vaſallus nõ cogeretur pręcisè ad ſeruitiũ, ſed liberaretur pręſtando intereſſe, per regulam.l.ſtipulationes non diuidũtur.ff.de verb. obligat. Ita Fel. in. c. quæ in eccleſiarum. de conſtitut.nu.78.inferẽs propterea, emphiteutã non poſſe renuntiare emphiteuſi, inuito domino, cum teneatur ad præſtãdũ ſeruitiũ certum, per viã dãdi, vnde dimitẽdo rẽ, non poteſt ab hac obligatione perſonali liberari, quod probatur etiam per tex.in l.quicũq;.C.de fund. patrimo. li.xi. At Zaſ.ab hac opinio

ne

ne diſſentit,par.xij.nu.14.dicens fundamẽ ta eorum nihil magis ſtringere circa certa ſeruitia,quàm circa incerta, cũ generis obligatio, nõ niſi in ſpecie ſolui poſſit, nam qui hominem promitit in genere,& debitè,& rectè ſatisfacit,dando ſtichum in ſpecie.l.cum incertis.ff.de.legat.primò. Propterea concludit,textum in d.c.primo.de. vaſal. qui.contra.conſtit.lothar.feud.aliena.indiſtinctè intelligendum eſſe, tam de feudo conditionato,quàm de feudo puro & recto,quod ſimpliciter verum eſſe exiſtimauit Sõsbechi. in ſuo tract.de.feud. par. 12.n.166.Exiſtimat tñ idẽ Zaſ.prędicta vera eſſe, niſi propter induſtriã perſonæ ſpecialiter feudum dominus ob certum ſeruitium dediſſet, hoc.n.caſu credidit ſine voluntate domini hoc conditionatum feudum, refutari non poſſe,argumento.l.vni. §.vbi autem legatarij.C.de caduc.tollendis,& eorum quę habentur in.c.vlti.extra, d.offic.iudic. delegat. Sed certè putarim, nec eo obſtante indiſtinctè refutari poſſe cum Sõsbec. dicta par. 12. nu. 116. Nam tex. in.d.c.primo.de vaſal. qui.contr. con-

ſtit.

ſtit.Lothar.ſimpliciter admitit feudũ poſſe domino refutari.Præterea iura adducta per Zaſ.reſpiciũt potius,an quis poſſit ſeruire per ſubſtitutum, non autem an poſſit renuntiare,ideo non faciunt ad rombũ vnde ſit vt ineptam iudicem limitationẽ quorundam, qui dicebant, regulam non habere locum, quando feudum daretur gratia vtriuſq;,quia cum feudo inhereant ſeruitia, ſemper cenſebitur datum gratia vtriuſq;.

Secundò limitatur, quando vaſallus iurauit fidelitatem domino, quia tunc eo inuito non poterit renũciare.Ratio eſt, quia iuramentum imponit neceſſitatem preciſam,ſecundum gloſ.in.l.ſi pecuniam.ff.de condit.cauſ.dat.cauſ.non ſecut.Cõtra hãc limitationem inſurgit Barbat. hic in additionibus ad Baldum. Mouetur,nam iuramentum regulatur & declaratur ſecundum naturam actus, ſuper quo interponitur,l.fi.C.de non numer.pecu.l.fi.ff.qui ſatisdat.cogant.c.quemadmodum, ext. de iureiur. per quem textũ dicit ibi Abb. ꝙ iuramentum in contractu appoſitum, recipit-

cipit omnes conditiones, limitationes, & ſubauditiones, quas habet contractus, ſuper quo interponitur, ergo iuramentum non debet ſe extendere ad plus quàm conuentio principalis nimirum ſi vaſallus poteſt renunciare feudum, licet pro eo pręſtetur iuramentum. Hanc difficultatem ſentiens idem Bal. in. c. quæ in eccleſiarum, de conſtitut. intelligit limitationem procedere, quando iuramentum pręſtatur in ſpecie, dicens aliud eſſe ſi iuretur ſpecificè, aliud ſi implicitè, quam diſtinctionem probauit Curt. ſenior. ſingulari ſuo. 54. prout illum refert Rip. in. capitul. ſecundo. extra de reſcript. num. 20. dum voluit, quòd ceſſans per biennium, vel uicennium non cadat ab emphiteuſi, ſi iurauit implicitè, ſecus ſi iurauit explicitè. ſimiliter non prohibetur opponere exceptionem ſimulationis, qui ſimpliciter iurauit ſtare cōtractui, ſecus ſi explicitè iurauit, omnia & ſingula eſſe vera. Sed hæc reſtrictio mihi non probatur, quia & iuramentum in genere habet vim ſpecialis cōſenſus ſecundum Bald. & Salic. in. l. prima. C. commoda. Rom. &

Alex.

Alex.in.l.prima.§.ſi quis ita.ff.de. uerbor. obligat. vnde ſi iuramentum interueniat in ſubſtitutione reciproca, tunc ſubſtitutio, quæ continetur ſub ea, habetur pro expreſſa verbis ſpecialibus ita iudicauit Ferd.Loaz.ĩ l.filiusfamilias.§.diui.de.leg. primò.quod inauditũ dixit Leonard.Aleſmi. de ſubſtit. in diuiſione ſubſtitutionis vulgaris.Ergo ſicut poteſt renũciare, quã do iurauit in genere pręſtare ſeruitia, ita poterit renuntiare quando iurauit in ſpecie. Accedat ad hoc, quòd iuramentũ nõ operatur,q̃n actus,ſub quo interuenit,non poſſit reuocari, quamuis ille qui iurauit, in periurium incidat,quando iuramẽtum non habet concurſum iuris communis ita pulcherrime Fel. in. c. ſi diligenti,de for. compet.nume. 33.per tex. in cap. intellecto,ex.de iureiur.ubi illuſtris Rex Hungariæ poteſt reuocare alienationes per ſe ipſum factas in pręiudicium Regni, non obſtãte iuramẽto de non reuocando,pro qua cõcluſione adducit ẽt gloſ.in. c.ſi.de. procurat.in.6.in verbo reuocatus,per quã gloſam dicit Dom. ibi, quòd conſtituens

pro-

procuratorem ad renunciandum iurās de non reuocando, poterit reuocare, licet cũ periurio, per quam gloſ. etiã dicit Butr. in c. ſuam. de. offic. uicar. quòd reuocatio vicarij, quem conſtituens iurauerat non re uocare, valet. Idem in reuocatione electio nis ſepulturæ iuratæ, vt ꝑ Archid. in. c. ſed aliud 13. queſt. 2. Idem in uenditione rei, quam iuraueram non vendere, Innoc. in. c. dilecto. de præbend. Idem in trãſitu mo naſterij arctioris facto ab eo, qui iurauit non diſcedere à primo. Card. cõſ. 46. Idem in teſtamento facto ab eo, qui iurauerat præcedens teſtamentum non mutare, allegat Io. Andr. in regula quod ſemel. de reg. iur. in 6. in mercurialibus. Ex quibus colligitur, quòd actus contra iuramentum valeat in caſibus, in quibus iuramentum non habet concurſum iuris communis, ſed in caſu noſtro, cum iuramento non concurrit ius, cum ſit diſpoſitum, vaſſalum poſſe renunciare, ergo limitatio non poteſt procedere. Prę ſuppoſita tamen hac limitatione pro uera, quòd vaſallus non poſſit renunciare, ſi iurauit in ſpecie, declaratur ab

eodem

eodem Bald. vt procedat quò ad vaſallum iuratum ſecus in eius hærede, qui non iurauit, nam iſte non poterit ad factum præciſe compelli. Ratio eſt, quia iuramētum eſt perſonale, ideo non tranſit ad hæredes. c. veritatis, extra. de iureiu. & ibi no. Abb. vbi allegat Io. Andr. in. c. fin. de ſepultur. qui dicebat, quòd hęres ratione iuramenti prędtiti ꝑ defunctũ, nō poteſt conueniri in ſua eccleſia, atq; inde eſt cur ſucceſſor iurare teneatur. c. primo. in princ. quæ fuit prima. cauſ. benefic. amit. & ibi no. Aluar. habet etiam Iaſ. in. l. final. C. de. iur. emphit. Sed animaduertendum eſt, quia illud quod dicitur, iuramentum eſſe perſonale procedit, quò ad vinculum periurij, quia non ligat animam hæredis ſine ſuo cōſenſu, ſecus quo ad efficaciam obligationis, quia tunc tranſit ad hæredes & ad illius obſeruantiam omnino eos teneri certiſſimũ eſt, vt volunt doct. in. d. c. veritatis, & expreſsè Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. nu. 10. de. legat. 3. Maximè ſi aliquis iurauit pro ſe & ſuis hæredibus, vt notabiliter dixit Afflict. deciſ. 381. n. 81. Pariſius

F alios

alios allegans in conſ.16.nu.128.lib.2.Simile habetis in uniuerſitate, quæ iurauerit aliquid facere, & deinde omnes moriantur,& ſubrogati id nõ faciant,quod iurauerunt ſui anteceſſores, non ſunt periuri, nec iuramentum ligat animas ſucceſſorũ, licet quò ad efficaciam obligationis tranſeat in eos,ita pulcherrimè Angel.& Paul. de Caſtr.in. l. proponebatur. ff. de iudit. Fel.in.c.cũ ſit,n.30. de for. comp. Notate tamen, quòd quando efficacia obligationis tranſit ad hæredes, abſolutio à iuramẽto,quæ erat neceſſaria in defunćto,non eſt neceſſaria in hærede, quia non abſoluitur non ligatus,argum.l.decem.ff. de uerbor. obligat. quando contraćtus poteſt alia ratione reſcindi, nã multum diſcrepat iuramentum hæredis à iuramento principalis vt inquit tex.in l.generaliter.C.de reb.credit.Et ita Corn.in conſ.27.num.xi.vol. 4. Dec.conſ.203.col.final.Mandel.Alb.in nuncupatus in conſil.77.nu.18.Ruin.cõſ.107. nu.18.vol.primo. 3. limitatur per Bald. quando feudum cõceditur per ſtipulationem,quia tunc non poteſt renunciari. Ratio

tio limitationis eſt; nam ſtipulatio firmat contractum, & excludit facultatem pęnitendi, iuxta doctrinam Bal.in.l. quamuis. C.de tranſac.vnde etiam à ſtipite dicitur, ideſt firmitate, inſtit: de uerb: obligat. in princip. Imol.in.c.quæ in eccleſiarum. de conſtit. repræhēdit hāc opinionē, quia ſi uera eſſet hæc limitatio, ſequeretur, quòd quaſi nunquàm vel raro haberet locum re nunciatio inuito domino, cum hodie ſoleat apponi ſtipulatio in quolibet inſtrumento, & ſi non apponatur præſumitur l. ſciendum.ff.de verbor. obligat. Præterea confirmo. ſtipulatio ſemper regulatur & intelligitur ſecundum naturam actus vel negocij, ſuper quo interponitur, l.quinta. §.conuentionales.ff.de uerbor.obligat.ibi (pendent ex negocio contracto) Bar.in.l. cum mota. prope finē. C. de.trāſacti. Nec obſtat, quòd ſtipulatio firmet cōtractum & excludat pęnitentiam, quia intelligitur quando locus eſt pęnitentiæ propter debilitatem pacti nudi, nam hanc tantum reſolubilitatem ſtipulatio tollit, ſecus quando de natura actus eſt, vt ſit ambulatorius,

quia tunc ſtipulatio non excludit facultatem pœnitẽdi, ſed potius tacitè implicat, tex.eſt in.l.1.§.ſi quis ſub conditione. ff.vt legat. nomi. ubi moriente legatario ante conditionis euentum etiam ſtipulatio ipſo iure extinguitur. Per quem tex. amplio regulam, vt procedat etiam in reſolutione, quæ proueniat ex natura actus, ſiue ipſo iure, ſiue mediante reuocatione, vt in donatione cauſa mortis, quæ licet fuerit ſtipulatione vallata, poterit tamen reuocari tam pęnitentia, quàm præmoriente donatario, quæ omnia confirmant ea quæ diximus in pręcedenti limitatione. 4. fallit ſecundũ eundem Bal.in cap.cæterum. de iudit. Quando feudum eſſet ligium, quia in eo non admittitur pœnitentia, ex quo vaſallus non debet illudere principi, clement.cum illuſio.de renuntiat.facit tex.in c.admonet.& in c.niſi cum pridem, extra. de renunciat. vbi beneficiatus ſine licentia ſui pręlati, non poteſt renuntiare beneficio. Hanc tamen limitationem reprobat Card.Alexand.in cap. primo. de capi. qui. cur. vendi. & rectè, quia tam feudum

ligium,

ligium, innititur gratiæ & liberalitati, quàm feudum non ligium, ergo idem ius ſtatui debet.l.illud. ff.ad.l.aquil.cum vulgar.Nec obſtant tex.in d.c.admonet. & d. c. niſi cum pridem,quia illa iura loquūtur in benefitijs eccleſiaſticis, in quibus principaliter cōſideratur publicus ſtatus & decor eccleſiarum,nimirum ſi non poteſt renunciare,ſed in feudo principaliter conſideratur fauor vaſalli,propterea ex diuerſis non rectè infertur leg.Papinianus exul.ff. de minor.Quintò limitatur regula,quando feudum ruſticum eſſet factum ſterile quia tunc non poteſt renunciare inuito domino,ita Luc.de Pen.in l.2.C.de agric. & cenſ.lib.xi.quem refert & ſequitur Affl. hic.nu.51. 6.limitatur ſecundū eundem Bal.in c.quę in eccleſiarum,de conſtit.quā do renunciatio fieret tempore intempeſtiuo,vt puta, quia renunciauit, quando dominus erat in procinctu belli, tunc enim non poteſt renunciare,arg.l.rei quam. ff. de dol.quo loci habetur, quòd ſi rei, quā venalem habebam,aliquis mouet litē proprietatis,& poſteaquàm opportunitatem

emptoris pemit, deſtitit, datur mihi actio in factum, pro mea indemnitate. Adducit etiam in argumentum tex.in.l.dubium.C. de repud.nam feudo cedere, eſt quoddam diuortium, pro qua limitatione etiam Fel. in d.c.quæ in eccleſiarum, cõſiderat, quòd tempore belli purificata erat obligatio, quo caſu cedendo rei, non poteſt liberari Sed quid ſi vaſallus decem vel uiginti annis fructus feudi habuit an iam æque refutari poſſit nullis reſtitutis fructibus Sonſbech.par.xij.nu.117. exiſtimauit, perpetuò poſſe, inſtar vſufructuarij, ꝑ tex.in.l.ſi abſente, & l.cum fructuarius. ff. de vſufr. vbi vſufructuarius cedere poteſt vſufructui, & cedendo ab omnibus liberatur, quod tamen rurſus verum eſſe putauit, dũ modo domini non interſit, feudum eſſe refutatum propter indictum bellum, vel aliã iuſtam cauſam, argumento. d.le. ſi abſente, & l.ſed cum fructuarius.ff.eod.titu. de. vſufruct. Regula igitur ſupra firmata hoc temperamento moderatur, vt licet vaſallus poſſit renunciare feudo, intempeſtiuè tamen hoc facere non poſſit, & hæc eſt pri

ma

ma declaratio.Secūdà eſt declaratio, vt licet poſſit renunciare inuito domino, tamē iſtud procedat, quò ad præiudicium vaſalli renuntiantis, ſed non quò ad prȩiudiciū agnatorum ſiue deſcendētium vt declarat Iacob. de Sancto Georg. in ſua inueſtitura, in uerbo. Et vnus ex dictis vaſallis. num. octauo. Iul. Clar. de feud. queſt. 34.

An dominus poſsit reuocare feudum e manibus vaſalli.

SED an dominus è contra poſſit reuocare feudū è manibus, uaſalli. breuiter dicēdū eſt quòd non, per tex. in. c. primo. de feud. ſine culp. nòn amitend. Ratio eſt, quia feudum ex parte domini eſt contractus nominatus, in quo non eſt locus pȩnitentiæ. l. ſicut. C. de action. & obligat. non eſt igitur mirum, ſi Princeps non poteſt illud ſine cauſa reuocare, etiam ſi eū pœniteat, hanc rationem affert Abb. in. c. quæ in eccleſiarum, de conſtitu. Sed Soc. in conſ. 87. volumine. 3. in hac quæſtione an Princeps poſſit ſine cauſa feudum reuo

care è manibus vaſalli, tres caſus uidetur conſiderare. Primus eſt, ſi feudum ſit conceſſum in viam cõtractus, & tunc ſine cauſa, etiam de plenitudine poteſtatis non poterit illud auferre, Principi.n.deus ſubiecit leges, ſed non contractus, ſecundũ Bal. in rub. de natur.feud. Ideo leges etiã contractuum mutare princeps poteſt, ſed non contractus ipſos, qui iam ſunt à partibus conſtituti. Secundus caſus eſt, quando feudum eſt conceſſum in viam priuilegij, & ex pura ipſius Principis liberalitate, & tunc de potentia ordinaria ſine cauſa aufferre non poteſt, de potentia verò abſolutę poteſt, & iſte eſt tertius caſus. Sed hæc diſtinctio poteſtatis ordinarię & abſolutę in humanis principibus falſiſima eſt, & adeo abſurda, vt miretur Couaru. epiſcopus Segob. variar. reſolut. lib. 3. ca. 6. viros vtriuſq; iuris peritiſſimos ea vſos fuiſſe, non. n. agimus de his, quæ per iniuriam & violẽtiam Princeps facere poteſt, cum id non pertineat ad iureconſultos, ſed potius ad belli duces & milites, nobis ergo, qui de iure diſputamus, quæ ſit in

Principe poteſtas, non licet, nec licebit unquàm in Principe conſtituere poteſtatem, quę eius libera voluntate abſq; rectis rationis limitibus ducatur, quod etiam ſenſit Fortu. Gar. in l. gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthum. Nec obſtat quòd iſtud ſit conceſſum per viam priuilegij, quia reſpondeo, ꝙ etiam priuilegium quod tranſiuit in contractum non poteſt reuocari. l. quod ſemel, vbi Bar. ff. de decret. ab. ordin. faciend. ſed ſic eſt, quòd illud dicitur tranſire in contractum, quando conceditur aliquid commenſuratum ob aliquod factum, vel aliquam dationē præteritam, vel futuram implendā ex parte eius, cui conceditur, vt dixit notabiliter Aret. in cap. nouit. de iudit. Ergo feudum quod conceditur ad hoc vt vaſallus ſeruiat, non poterit reuocari. Præterea priuilegium quod non pendet à ſola voluntate concedentis, ſed ex iure alteri quæſito propter eius factum, non poteſt reuocari, ita Bal. in l. ſi cum mihi, per illũ tex. ff. de dol. per quem dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate Senarum, quòd priuilegiũ datum quibuſ

dam

dam bannitis ꝙ poſſint in ciuitate ſecurè morari, eo ꝙ eorum opera illud commune recuperauerat quoddam caſtrum, non poteſt reuocari. Immo videtur, ꝙ etiam ſi ſit conceſſum ſine aliquo facto, non poſſit reuocari, quia Principi potiſſimum conuenit illud, Quæ procedunt à labijs meis, nõ faciam irrita, debet.n. Princeps eſſe immobilis ſicut lapis anguiaris, & ſicut polus in cœlo, vt inquit Dec. in conſ. 580. nu. 5. Plura de priuilegijs, quę reuocari posſint uel non posſint, videatis apud Franc. Luca. in tract. de fiſc. & eius priuilegiis, in princip.

An Prælati pro eorum beneficijs dicantur vaſalli ſummi Pont.

EX eodem verbo Beneficij, in diffinitione poſito infert Cardin. Alexandr. hic, nume. 61. quòd Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alij Prælati, pro eorum beneficijs poſſunt dici vaſalli ſummi Pontificis, cum & ipſi iurent ſummo Pontifici fidelitatem, iuxta tex. in c. ego Epiſcopus, extra de iureiuran. confert tex. in c. ſi quis

deinceps

deinceps cum cap. ſequenti. 16. quæſtio. ſeptima, vbi ſi quis Epiſcopatum, uel Abbatiam de manu alicuius laicæ perſonæ ſuſceperit, inter Epiſcopos & Abbates non habetur, & gratia beati Petri, & introitus Eccleſiæ ei interdicitur, ſimiliter ſi quis Imperatorum, Regum, vel quilibet ſecularium poteſtatum, talem inueſtiturã dare præſumpſerit, eiuſdem ſententiæ vinculo obſtringitur. ecce qualiter inueſtitura dicitur fieri etiam in beneficijs Eccleſiaſticis, ſed hoc debet intelligi per ſimilitudinem quandam, quia beneficia, quæ dãtur clericis, non ſunt propriè feuda, ſed cõparantur feudis annonarijs & ærarijs, uel alijs feudis, quæ ad vitam conceduntur. Infert adhuc idem Cardin. nu. 13. ꝙ ſicut collatio beneficij eccleſiaſtici per ſubreptionem obtenta, uitiatur ipſo iure, iuxta gloſ. in c. ad audientiam, el ſecundo, de reſcript. in cap. cum olim, de re iudic. in c. ſi motu proprio, de prębend. in 6. Ita etiam feudi collatio per ſurreptionẽ facta vitiabitur ipſo iure, allegat Calder. deciſionẽ in rub. de feud. conſi. primo.

An

An feudum pecunia acquiri poſſit.

SEquuntur illa verba (quod ex beneuolentia datur) in quibus continetur primum requiſitum feudi, quòd.ſ.beneuole & ſponte detur, quæ uerba ponuntur ad differentiam omnium contractuum oneroſorum, & maximè emptionis & uenditionis, in qua interuenit pecunia, ex quo infero ad quæſtionem. An pro feudo pecunia dari poſſit, reperio quòd Iacob. de Beluiſ.& Nicol.de Neapol.in c.1.de benefic.fratr. & qual.fratr.fratr.ſucced. tenent, non eſſe feudum, ſi non gratuitè concedatur. Tum quia non conuenit diffinitio, ergo nec diffinitum, ut apud Nicol.Euerard. in loco à diffinitione. Tum quia eſt contra tex. in c.primo, de feud.dat.in uic.leg. commiſor. vbi Gerardus ait, feudum honore & amore concedi, ideoque pactum de habenda in feudum re pro prętio oppignerata non ualere, ſed palmam tulit affirmatiua ſententia, quòd ſ. ſit feudum, cui ſe ſubſcripſerunt Bald. Iſer. Aluar. Cardin. &

om-

omnes in c. 1. de natur. feud. tam per illum textum, quàm per alia iura, videlicet per tex. in c. 1. de benefic. fratr. & qual. fratr. fratri. ſucced. in c. 1. quemad. feud. ad fil. pertine. in c. primo, de inueſtitur. in marit. fact. in c. Titius, in fi. ſi de feud. fuer. cōtro. inter dominum & agnat. & in cap. ad noſtram. extra de reb. eccleſi. non alienand. Et ita tenendo, adductis in contrarium poſſumus reſpondere ad primum de diffinitione reſpondeo, quòd non ſequitur, ex beneuolētia datur, ergo gratuitè, per tex. in d. l. Titius puerum. ff. de obſeq. parentib. & patro. præſtand. ſic etiam uidemus, quòd nec depoſitum, nec commodatum eſſe prohibet cuſtodię pretium, & honorarium, l. 2. §. final. ff. ui bon. raptor. Ad ſecūdum de ca. primo, de feud. dat. in uic. leg. commiſ. reſpondet Iſer. in c. primo, de natur. feud. quòd ille tex. loquitur, quando pactum legis commiſſoriæ apponitur in pignore, quia tunc non ualet pactum eadem ratione, qua non valet in alijs, iuxta tex. in l. final. C. de pignorib. Ratio diuerſitatis inter uenditionem & pignoris conſtitu-

ſtitutionem eſt, quia in venditione adeſt beneuolentia, licet non gratuita, ſi.n. uendo fundum pro centum, quod mille valet, certè facio tibi beneficium, & iſtud ex beneuolentia prouenit, ſecus eſt in pignore in quo ſi facio pactum, quòd debito non ſoluto, creditor in pignus teneat feudum, non facit ex beneuolentia, ſed ex neceſſitate. ideo concludo cum communi, pecuniam non obſtare, quominus feudum ex beneuolentia domini profectum poſſit vocari fateor tamen iſtud eſſe contra ueram & propriam feudi naturam, ſecundũ Bal. in l.ſi quam.C.de oper. libert.& in l. qui ſe patris.C.und.liber.

An feudum concedi poſſit pro bello ſedando.

QVAERIT Aquenſ. ſi feudum concedatur alicui pro bello ſedando an verum ſit dicere, quòd detur ex beneuolentia, & reſpondet, talem conceſſionem non fieri ex beneuolentia, ego autem credo, ꝙ cũ beueuolentia intercedat

tem

tempore inueſtituræ ſufficit, prçcipuè cũ ſæpe reſponſum ſit, inueſtituram debere præcedere fidelitatẽ. vt in c. primo. quid præced.deb.inueſtitur.an fidelit.

In quibus rebus feudum conſtitui poſſit,

SVCCEDVNT illa verba (Rei immobilis) ad denotandum, quòd feudum non poteſt conſiſtere in re mobili, & ideo ſi conuentum ſit, quòd pecunia habeatur loco feudi, huiuſmodi conuentio eſt ipſo iure nulla, licet pecunia ex re feudali fuerit redacta, vt eſt tex. ad literam, in c. primo. §. ſi vaſallus, ſi de feud. defunct. content. ſit. Nec obſtat tex. in c. primò, ſi de feud. vaſſal. ab aliqu. interpe fuer. quia non intelligitur quòd nummi debeant in feudum dari, ſed nummos loco feudi euicti ſoluendos eſſe, ex quibus debeat emi res immobilis, quæ recognoſcatur in feudum. Quinimo iuramentum etiam ſub hoc contractu interpoſitum, quicquam non iuuaret, ſecundum gloſ. ibi, & doctores præcipue Bal. & Iſer. quia diceretur interpoſitum

ſuper

ſuper re impoſſibili de iure,ita expreſsè cõ ſuluit Hier.Sciurph.conſ.xi.centur.prima, Ratio eſt. Quia proprietas feudi debet remanere apud dominum & utile dominiũ debet tranſire in vaſallum,ſed quando daretur pecunia, & conſumeretur per accipientem, deſineret proprietas eſſe apud dominum,ſi non conſumeretur,ſed potius in arca teneretur eſſet innutilis accipienti nec recipiens haberet inde commoditatẽ, feudum igitur conſiſtere debet in re immobili. Et hoc eſt ſecundum requiſitum.

Tex.in c.1.§.ſciendum,de feud.cognit. declarat & ampliat iſtud verbum (immobilis)dicens quòd feudum,non niſi in rebus ſoli,aut ſolo cohærentibus,aut in his, quæ inter immobilia computantur,poſſe conſiſtere,primò,dum dicit,de rebus ſoli, intelligitur.i.terræ & ſic de rebus immobilibus per.l.ſolum.ff.de rei uindicat.2. dum dicit de rebus ſolo cohærentibus.i.ædificijs quę ſolo cohærent,ſecundum Bal.in d.§. ſciendum. Quia ſolum poteſt concedi vno iure,& ſuperficies alio,ita tamẽ, quòd apud dominum ſoli, remaneat directum domi-

nium & ad eum , cui conceditur ſuperficies, trāſeat utile,ita dicit expreſſè Bar.in l.prima.§.primo.ff.de ſuperficie.3.dum dicit,de rebus, quæ inter immobilia computantur, text.ponit exemplum in feudo cameræ & caneuę gl.ibi,ponit exemplum in panibus ciuilibus , panes autem ciuiles quondam apud Romanos fuerunt, qui certis anni temporibus dabantur illis qui teſſeram frumentariam habebant,i.ſignum, quo oſtenſo panes & frumēnta recipiebant,leg.ſed & ſi ſuſceperit. ff. de iud. ubi egregiè Bud.qui etiā annonæ ciuiles quādoque nuncupantur.l.iubemus,la.2.C.de ſacr.ecclè.Horum origo videtur emanaſſe ex liberalitatibus principum, atque congiarijs, quæ plebi Romanæ dabantur,quę poſtea in certum & anum reditum tranſierunt, teſte Alciat.parerg. libr. 8. cap.5. Tertium igitur exemplum eorum, quæ inter immobilia computantur, dari poteſt in feudo,quod conſiſtat in annuis reditibus,ſecundū Bal.hic n.20.qui allegat tex. in c.primo,de controuer.int.vaſal. & epiſcop.ibi(ſi quisdixerit ſe fuiſſe inueſtitum

de annua pſtatione) mouetur adhuc Bal. Quia ex annuis reditibus fructus percipiuntur ſingulisque annis fructus renaſcũtur, ſicut ex alijs immobilibus, iuxta no. in l. diuortio. §. ſi uir. ff. ſolut. matri. Ampliat ipſe Bal. etiam ſi ille reditus eſſet diformis, quia in uno anno prçſtaretur in vino, in alio præſtaretur in oleo, frumento, vel in alijs ſimilibus, l. nec refert. ff. quand. dies legat. ced. ſed hæc quæ diximus de annuis reditibus, intelligenda ſunt, primò, quando reditus ſunt perpetui, ſeu ad tempus indeterminatum. quò ad primum, quòd reditus debeant eſſe perpetui, innuit text. in c. primo, in ſi. quid iur. ſi poſt alienat. vbi ſi vaſallus alienauerit feudum ad libellum domini voluntate, ſi quidem pro libello ei datur aliquid ſingulis quoque annis, & hoc iure feudi cenſebitur facit text. in cle. exiui. §. cumque annui reditus. de verb. ſignific. quò ad ſecundum, quòd idẽ ſit, quando dantur ad tempus indeterminatum, facit tex. in l. iuriſperitos, in princ. ff. de excuſ. tutor. vbi iuriſperiti in conſiliũ Principis aſſumpti excuſantur, quia ho-

nor delatus finem certi temporis ac loci non habet, per quem text. dicit Bar. in l. de pupillo. §. ſiquis ipſi. ff. de no. op. nunt. ꝙ offitialis poſitus ad beneplacitum principis intelligitur perpetuus, 2. intelliguntur, quando annui reditus debentur ſuper aliqua re immobili, & ſic cõtineret debitum reale, vel mixtum, ſecus ſi eſſet debitum merè perſonale, quia tunc non cenſetur inter immobilia, ex quo non competit nec petitorium, nec poſſeſſorium, ita Bar. Bal. Alber. Alex. & Iaſ. in l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. cog. per tex. in l. fin. §. fi. ff. de contrahend. empt. vbi ſi aliquis promittit de ſuo fundo, dare. 100. annua, vẽditis fundis non tenetur emptor ſed uẽditor, quia eſt obligatio perſonalis, & non realis. Hic præterire nolo ad intelligentiam illius tex. quòd nonnulli clariſſimi Iureconſ. cõſtituunt differentiam, inter dictionem de, & dictionem ex, quia dictio de, denotat cauſam extrinſecam, dictio ex, cauſam intrinſecam & originalem, mihi non probatur hæc differentia, quia immo dictio de ſignificat ſubſtantiam, dictio ex, ſignificat

originem,& quod eſt de ſubſtantia, poteſt etiam dici ex ſubſtantia, ſed non è conuerſo, Quod eſt ex ſubſtantia, poteſt dici de ſubſtantia,ſic diuus Auguſtin.in lib.de natura boni,non omnia,quę ex deo ſunt,etiā de ipſo ſunt ſed bene è conuerſo, Quæ de deo ſunt,etiam ex ipſo ſunt,exemplum dat Magiſter ſententiarum.diſt.36.in fi.li.primo,homo generat filium,& facit domum, ex ipſo eſt filius,ex ip ſo eſt domus,ſed diuerſimode, nam filius de ipſo eſt, domus de terra & ligno, ergo dictio de,ſignificat ſubſtantiā, dictio ex, ſignificat originem, extrinſecus prouenientem, quandoque etiam dictio ex,ſignificat ſubſtantiam, ſecundū ſubiectā materiam, propterea arbitror verum ſenſum illius. l. fin.de contrah. empt.eſſe,quòd emptor non eſt obligatus ſ.perſonali actione ſed non negat actionē realem dari contra fundum,vt etiam gloſ. ibi animaduertit. illud certum eſt,quòd ſi huiuſmodi reditus debentur à fiſco, vel publico,tunc licet nō debeantur ex rebus immobilibus, tamen inter immobilia cōputantur,vt uoluit Fulgoſ.Alex.& Iaſ.in l.

ſcien-

ſciēdum. ff.qui ſatisd.cog. exemplificant oēs,in impreſtitis Venetiarum, Genuæ,& Lugduni, mouentur hac ratione. Quia fiſcus & Reſp.ſemper ſunt ſoluendo. l. 2. ff. de fund. dotal. inferentes propterea, ꝙ poſſidens hos reditus releuetur ab onere ſatiſdandi, perinde ac ſi poſſideret immobilia,intelligatis uos, quòd computantur; inter immobilia, quando anui reditus ſolum ſunt in obligatione principaliter,puta ex promiſſione de ſoluēdo ſingulo anno,uel ex legato anuo, ſecus ſi acceſſoriè veniant ad obligationem ſortis,exēplum,mutuaui.ſ.millia Reip.Venetorum, quæ mihi ſoluit. 8. pro centenario, donec ſors exigatur, tunc,quia obligatio principalis ad ſortem, non eſt quid immobile, ita acceſſoria obligatio vſurarum, ratione retardatæ ſolutionis (ſunt enim uſuræ, quò ad recipientem) debet regulari ſecundū naturam principalis obligationis, ſecundū.Bar.in.l.pen.in.2.q̃ſt. ff.de duob. rei.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſiquis dolus. ff. de verbo.obligat.in.l.ſi is qui ducēta.§.vtrū. ff. de reb. dub.per illum textum. Et in

ſpecie ita pulcherrimè declarat Rui.in cõ. 82.vol.2.per totũ,3. adhuc, quæ diximus de annuis reditibus, intelliguntur& procedunt pro tempore futuro,quia tunc inter immobilia reputantur,ſecus ſi ſint pro pręterito,quorum iam ceſſit dies,quia tũc inter mobilia collocantur,ita Bal.in. c.primo. in fi. in tit. de pac. tenend. & ibidem Aluar. Sed quęritur, an poſſit conſtitui in mobilibus cum immobilibus coniunctis breuiter dicendum eſt,quòd ſic,quia licet ſint mobilia,ſunt tamen acceſſoria,quæ debent regulari ſecundùm naturam principalis c. acceſſorium. de regul. iur. in. 6. Ideo conceſſo fluuio, vel ſtagno, cenſentur dari piſces ſm̃ Iacob. de beluiſ. Bal.& alios.in d.c.primo.§.ſciẽdum, & cum fundo,dari poſſunt animalia,quia licet ſint ſeparata à re immobili, ſunt tamen de pertinẽtijs illius. Immo cenſetur etiam homines conceſſi,ſi ſint aſcripti glebæ ſm̃ Marti.de laud.& Card.Alexandr.ibidem.Rõ. quia eſt portio fundi, & inter immobilia cõputãtur,l.iubemus.C.de ſacroſ.eccle.& ideo appellantur membra terræ. l. cum ſa-

tis.

tis.C.de agri.& cẽſib.li.xj.unde videmus, ꝙ licet iudei non poſſint habere chriſtiana mancipia,tamen ſi ad eos tranſit prædium ruſticum, tranſeunt etiam mancipia chriſtiana deſtinata culturę, rõne connexionis. Quia non principaliter ſed acceſſoriè poſſidentur cap.2.extra.de iude.vbi eſt caſus clarus & apertus.Quid de actionibus, videatis Aquẽſ. in tit.quæ res.in feud.dar. vbi breuiter dicit, quòd ſi actiones dantur ad res mobiles, computantur inter mobilia,ſi dantur ad immobiles,inter immobilia.Quid de iure venãdi,piſcandi,aucupandi, cedendi lapides, fodiendæ arenæ, calcis coquendæ,videatis Iſer. Bal. & doct.in dicto.§.ſciẽdum. Quid de iuribus incorporalibus, quę corporis ſenſu tangi non poſſint,videatis Io.Ferar.de feud.lib.2.cap.3. vbi latiſſimè proſequitur.Sed an feudum poſſit conſiſtere in molẽdinis quærit Cur. tract.de feud.par.prima.quęſt.7.n.xi.concludit ꝙ ſic,quia inter immobilia computantur,prout ſignanter dixit Bal.in.l. certi iuris.C. locat.vbi dixit,quòd molẽdinum dicitur prædium ruſticum. Hanc concluſionem

ſionem ego declaro, vt procedat in molendinis, quæ ſolo cohæreant, ſecus ſi molendina inſtar nauium ſuper flumine mearēt cuiuſmodi ſunt multa in ligeri flumine, & in pado. Nam tunc rebus mobilibus aggregantur. Ita expreſsè declarat Rip. in. l. quo minus. ff. de flum. nu. 126. ex quo inferri poteſt, ꝙ talia molendina nauibus impoſita poterunt alienari & per prælatū, & ꝑ tutorem, non ſeruata ſolennitate capi. ſine exceptione, 12. queſ. 2. tractatus. ſ. cōtractus, & ſubſcriptionis & non ſeruata ſolennitate legis. l. quæ tutores. C. de admin. tutor. ſ. decreti. & ita Rip. in loco præcitato. Mihi non placet, quia res immobilis, & mobilis præcioſa æquiparantur, gloſ. in capit. ſua. de his. quæ fiunt à prælat. extra. de bonis mobilibus minorum, eſt tex. in d. l. lex quæ tutores. in princip. de bonis mobilibus eccleſię habemus extrauag. ambitioſe. de reb. eccle. non. alie. Propterea licet inter immobilia non debeant connumerari, tamen non admitto quòd poſſint alienari ſine decreto.

An

An directum dominium vnà cum re in feudum dari poſſit.

SVccedvnt illa verba (Proprietate apud dominum remanente) quæ denotant tertium requiſitum in feudo, quod cõſiſtit in proprietatis retentione, quæ debet eſſe apud dominum. Quibus verbis excludimus contractum cenſualem, in quo trãſfertur omne ius & dominium in accipientem, etiam directum, quod habet concedẽs, & nihil remanet penes eum, niſi quòd cenſuarium obligat ad ſolutionem anuorum cenſuum, ſecundum gloſ. & doct. in c. conſtitutus, in verbo, iuxta, extra de religioſ. domib. In contractu autem feudali directum dominium, ſiue proprietas remanet penes concedentem. Proprietas (vt oſtẽdit etimologia vocabuli) dicitur quaſi propriè ſua, ſecundum Iaſ. in l. in traditionibus. C. de pact. nu. 10. vnde dicit Bal. in l. cũ res. C. de probat. ꝙ iſtud nomẽ proprietas, eſt nomen directum, & non obliquatur, & nunquàm ponitur pro vtili dominio,

minio,& dicit idem Bal.in.l.pen.C.ſi à nō compet.iudic.quòd appellatione proprietatis ſemper intelligitur de directa, alibi dicit idem Bal.in.c.primo.§. primo. de inueſtit. de re alien. fact. quòd ſignificatio proprietatis eſt magis ſtricta,quàm ſignificatio dominij ex quib. infert Iaſ. in d.l.in traditionibus, ad differentiam inter proprietatem & dominium, vt dominium ſit terminus magis latus, ita vt comprehendat tam vtile quàm directum dominium, ſed proprietas nunquàm capiatur niſi pro directo & uero dominio,atq; inde Bal. ſingulariter decidit in l.2.ff.de condit. inſtit. ꝙ ſi in libello quis aſſereret proprietatem ad ſe ſpectare, vel ſe proprietarium, & poſtea in proceſſu probaret de vtili dominio puta quòd eſt emphiteuta, vel feudatarius,deberet ſuccumbere, ſecus ſi dixiſſet ſe eſſe dominum,quoniam poteſt intelligi de dominio vtili, de quo per eundem Iaſ. in.l.ſed & ſi poſeſſori.§.item ſi iurauero.ff. de iureiu. Sed ſi aliquis haberet directum dominium vt dominus feudi,& proponeret ſeu intētaret vtilem rei uindicationē,

ſuſti-

ſuſtineretur libellus,& intelligetur de vtili. i. efficace ſecundum eundem Bal. in. c. penult.nu.7.extra.de re iudic.Sed hęc opinio falſa eſt, nam & proprietatis appellatione ſimplex poſeſſio continetur, duntamen cauſam perpetuã habeat,l. iubemus. in.fi.C. de ſacroſ.eccle.quæ lex expreſsim ait, penes emphiteutam poſſeſſionis proprietatem eſſe.l.locorum.C. de omni. agr. deſert.li. xj. quo fit, vt credam ſuſtineri libellum,in quo proprietatem ſuam peteret emphiteuta,vt Alex.alijq; recentiores tradiderunt,in.l.ſi finita.§.de vectigalibus. ff. de dam.infe.Sed an directum dominium, vnà cum re in feudum dari poſſit,ita quòd dicta conceſſio importet feudum, vel potius debeat cenſeri donatio. Exemplum dat Oldrad. in conſ. 159. ex præſenti themate,vbi refert Carolum Regem conceſiſſe filio ſuo principatum Achaię ſub hac forma. Donamus, damus & tradimus ex cauſa donationis, & inueſtimus ratione aperti feudi, vel alia ratione,transferendo directam & vtilem actionem,ita quòd pro eo nullum alium recognoſcas in ſuperio-

rem,

rem, niſi nos,& tandem concludit non ualere tanquàm feudum, quia eſt contra ſubſtantiam contractus ſed valere tanquàm donationem probatur,quia Rex in conceſſione dixit.Donamus &c.ergo pura,& ſimplex donatio l.prima.ff.de donat. nec verba ſequentia debent attendi,ſed debet attendi,id quod prius dictum fuit,argumento l.prima. §.primo.ff.ad Senatuſconſ.Sylla.Secundò probatur per illa verba.Quidq̨d habemus in principatu Achaiæ, & ꝑ illa verba. Trãsferendo directam & vtilem actionem.ex quibus conſtat,quòd translatum eſt omne ius directum,quod eſt cõtra naturã feudi,ergo &c.Tertiò facit,q̨a licet in actu dubio nunq̃ præſumatur donatio, & in dubio potius p̃ſumatur fatuitas,vt dicit elegãter Bal.ĩ l.generaliter.C.de nõ numer.pecũ.tñ principiũ verę nobilitatis eſt donare, & liberalitas in donando comendatur, quinimò dicitur quædam beatitudo in donatore, iuxta illud. Beatius eſt dare, quàm accipere, c.cum marthe, extra,de celebrat.miſſar.maximè attenta perſona donantis,qui erat princeps, argumẽ-

to. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. primo. ff. de iudic. ibi, cum appareat id teſtatorem ſenſiſſe, ex genere comparationis, iuncta regula. l. plenum. §. equitij. ff. de uſ. & habitat. vbi uerba debent intelligi ſecundum conditionem perſonæ cui datur. Et quia donans erat pater, & donatarius erat filius, argumẽto. l. Aurelius. §. Titius teſtamẽto, ff. de liber. leg. quo loci generalis liberatio patri relicta continet liberationem reliquorum, præſumptio. n. propter naturalẽ affectum facit, quòd omnia patri uidentur conceſſa, niſi aliud ſenſiſſe teſtatorem probetur. Secunda eſt opinio aliorum qui credunt talem conceſsionem valere tãquam feudum, ut per Iaſ. hic, num. xj. quia actus, qui ſunt dubij propter multitudinem & vicinitatem dignoſcuntur & uerificantur ex ſignis, ſic teſtamentum à codicilis dignoſcitur. l. non codicillum. C. de. teſtament. l. illud. §. tractari. ff. de iur. codicil. Sic etiam donatio cauſa mortis, à donatione inter viuos, per ſigna dignoſcitur, l. Seia. ff. de dot. pręleg. l. Seia in princ. cum gloſ. ff. de donat. cauſ. mort. Sic deni-

que

que contractus emphiteuticus, ab emptione & uenditione, locatione & conductione ſegregatur. §. adeo. inſtit. locat. Sed hic adſunt ſigna feudum denotantia, ergo iudicari debet feudum, & non donatio. probo minorem, primo, quia adeſt inueſtitura, per illud verbum inueſtimus c. primo. de feud. cognit. in fi. c. primo. quid pręced. deb. inueſtitur. uel. fidelit. Secundò adeſt retentio ſeruitij feudalis, per illud verbũ, non recognoſcens niſi nos, nam inueſtiẽs reſpectu vaſalli dicitur ſuperior, etiam ſi eſſet ruſticus. & iſtam partem tenendo, nõ obſtant adducta in contrarium, & primo non obſtant illa verba, transferentes directam & vtilem actionem, quia reſpõdet Iaſ. quòd eſt impoſſibile transferre directam & vtilem actionem ſimul, cum non poſſint concurrere, & nos habemus, quòd verba contrahentium debent intelligi, ita vt contrarietatem non contineant, ſecundum Bar. in l. final. §. item quæſitum. ff. de condit. indebit. Item licitum eſt verba impropriare, vt intelligantur ſecundum ſubiectam materiam, l. ſi vno. ff. locat. l. inſu-

lam.

lam.ff.de præſcript. verb.vnde quia eſt im
poſſibile transferre directam & vtilem ſi-
mul,debemus intelligere, translatam eſſe
directam,quò ad exercitium, vtilē autem
propriè, ſecundum quòd conuenit vaſal-
lo. Vel & ſecundò poſſumus dicere, pro
ut dicit Cur.par.prima quęſt.nona nu.no-
no.videlicet,ꝙ dominium directum in vni
uerſo remanet penes concedentem, ſed
rerum particularium tranſit in vaſallum,
doctrina eſt ſingularis & notabilis Bal.in
l.prima.C. vnde. legit.per gl. ibi,cum qua
tranſeunt doctor.Addo ego, ꝙ triplex do
minium habemus,directum & vtile, & de
iſtis duobus plenè proſequitur Bart. in.
l. ſi quis. §.differentia.ff. de aquirend. po-
ſeſ. habemus etiam aliud dominium ma-
ius,de quo habetur in.c.imperialem,circa
principium,ibi, Maiores domini,& in.§.il-
lud quoq;.de prohib.feud.alic. per Feder.
& ita declarat Guid. Pap. quæſt. 551. Et
exemplificari poteſt in Imperatore, qui
appellat ſe dominum totius orbis.l.depre
catio.ff.ad.l.rhod. de iact. quod eſt ratio-
ne iuriſditionis & protectionis, vt notant
doct.

doct.in procem. digeſtorũ. Tenẽdo tamẽ opinionem Oldrad.quòd non ſit feudum, ſed donatio ad contraria reſpondet Iaſ. Ad primum de ſignis accidentalibus reſpondet, quòd nõ arguit, nec infert de neceſſitate, quòd ſit feudum, nam videmus, quòd portatio anulli non arguit matrimonium.c.illud. de præſumpt. immo neq; instrumenta dotalia arguunt de necceſſitate matrimonium.l.neq;.C.de.nupt. notat Innoc.in.d.c.illud.Non obſtat ſecundum de retentione ſeruitij feudalis, quia nec præſtationes ſeruilis miniſterij arguunt de necceſſitate aliquem ſeruum,l.2.C. de ingen.manumiſ. l.liberos la. ſecunda. C. de liber.cauſ.Bald.hic credidit,quòd ſi tale pactum apponatur,contractus ſit innominatus,adducit tria iura,primò tex. in.l. ſi margaritam. ff. pro ſoc. vbi ſi margaritã tibi vendendã dedero, vt ſi eã decem vendidiſſes,redderes mihi decem, ſi pluris,haberes quod excedit, oritur actio præſcriptis verbis,niſi animo contrahendæ ſocietatis id actum ſit,ſecundò adducit tex. in l.vbi ita donatur.ff. de donat. cauſ. mort.
ubi

vbi quandò donatur cauſa mortis, ita vt nullo caſu reuocetur, potius eſt donatio inter viuos, quàm cauſa mortis. Tertiò adducit tex. in leg. final. ff. de condit. cauſ. dat. vbi ſi dedi tibi pecuniam, vt ſtichum dares, non eſt emptio nec venditio, ſed contractus innominatus, voluit dicere Bal. hunc contractum eſſe mixtum, argumento. l. Ariſto. ff. de donat. quo loci habetur, quòd ſi donauero ſeruum, vt poſt quinquẽnium manumittas mixtum eſt negotium, & ſic ante quinquẽnium eſt donatio, poſt quinquẽniũ eſt obligatio. Aquẽſ. hic dicit quòd tota difficultas cõſiſtit in hoc, vt videamus an iſtud, ꝗ dominiũ directũ remeat apud dominũ, ſit de ſubſtantialibus, vel naturalibus ipſius feudi; & breuiter concludit, eſſe de naturalibus, & per conſequẽs valere pactum. Ego pro reſolutione conſidero, quòd in contractibus, quædam ſunt ſubſtantialia, quædam naturalia, & qnædam accidentalia, ſecundum gloſ. & doctor. in l. pacta conuenta. ff. de contrah. empt. ſubſtantialium appellatione comprehendimus quæcunque ſunt de materia

& forma, nam ſine illis contractus conſiſtere nequeunt, huiuſmodi eſt conſenſus in quolibet contractu, tanquàm forma, l. prima. §. conuentionis. ff. de pact. res autem & pretium in emptione & venditione conſideratur tanquam materia, l. 2. §. ſine pretio, & l. nec emptio. ff. de contrahend. emptio. Res & merces conſideratur in locatione & conductione l. 2. ff. locat. & conduc. hæc omnia dicuntur ſubſtantialia contractus, quia concurrunt ad illius ſubſtãtiam. antequàm initus & concluſus dici poſſit. Naturalia quoque ad contractum iam formatũ & in eſſe deductum accedunt, & hæc duplicis generis ſunt, nempe interna & externa, interna ſunt, quæ per naturam, uelut intrinſeca qualitate, contractui cohærent, ita vt dicere poſſis, naturam eſſe uirtutem, à propria contractus ſpecie productam, quam dialectici propriam paſſionẽ rei nominant, veluti enatam & mox conſurgentem ex principijs eſſentialibus, unde Bal. hic. num. 46. natura (inquit) nihil aliud eſt, quàm qualitas innata à principio generationis, ex qua virtus contractus proficiſcitur,

ficiſcitur, externa ſunt, quæ ex conſuetudi ne plerunque adſunt, nec alia ratione natu ralia dicuntur, quàm quòd aſſidua conſue tudine quæ altera natura eſt, accedant. Exemplis utriuſque generis res erit cla- rior, uidemus.n.ꝙ in uenditione dominiũ rei venditæ, vel quaſi.i.vſucapiendi condi tio, tranſit in emptorem, hoc eſt naturale internum, uſque adeo, ut in cõtrarium nõ liceat paciſci, manente eodem genere cõ- tractus.l.cum manu ſata.§.ultimo.ff.de con trahend.emptio. Sic etiam donationi cau ſa mortis, naturaliter ineſt, & quidem in- trinſecè, quòd reuocari poſſit, modo ſi in contrarium fiat pactum, ꝙ nullo caſu reuo cari poſſit, non erit donatio cauſa mortis ſed inter uiuos.l.ubi ita donatur.ff. de do- nat.cauſ.mort.externa naturalia ſunt quæ pacto mutari poſſunt, manente eodem ge nere contractus, veluti quando in uendi- tione, & emptione fit pactum, quòd eui- ctio non præſtetur.l.emptorem.§. qui au- tem.ff.de actionib.empt. Sic & in emphi- teutico contractu, pęna commiſſi, ſi nõ ſol uatur ſtatuto tempore, externum natura-

le eſt,ideo pactione mutatur,l.prima,& 2. C.de iure emphiteut.cap.vltimo.extra locat. Accidentalia autem ea ſunt, quæ non modo non pertinent ad ſubſtantiam, ſed nec etiam ad naturam contractus, & hæc à contrahentibus,prout libitum eſt, apponi poſſunt,vt quòd res vendita locetur uēditori,vel alteri.l.fundi partem.ff.de contrahend.emptio.& ſimiles conuentiones, quas iureconſulti vocant adminicula. reſoluendo igitur dico,quòd ſi quęramus,an tale pactum ſit contra ſubſtantialia uel naturalia contractus,vtique dicendum eſt,eſſe contra ſubſtantialia, vel ſaltem naturalia,ſed interna,quia directum dominium remanere apud dominum,eſt virtus à propria conrractus ſpetie producta, conſurgēs ex principiis eſſentialibus,quippe qui vaſallus dari non poſſit, quin etiam non detur dominus directus, ſaltem in uniuerſo,ſi verò queramus, an valeat talis conceſſio,tanquam feudum, an tanquàm donatio, tunc conſiderandi ſunt duo caſus. Primus eſt, ſi in conceſſione non exprimatur, quòd ſit feudum, & tunc cenſebitur

libera donatio. Quia non debemus recedere à proprietate verborum.l.non aliter ff.de legat.3.maximè cum ſimus in beneficijs, l. final. ff. de conſtitutionib. princip. & in dubio conceſſio facta à Principe videtur potius donatio, quàm feudum, ut maior ſit liberalitas principis, argumento l.filiusfamilias.§. nonnunquàm. ff. de donat.ubi filiusfamilias, qui habet liberam peculij adminiſtrationem, donare poteſt, ſi hoc ex perſona patris colligi poſſit, puta quia ſit filius Senatoris, facit tex.in c.primo.extra.de donat.quo loci habetur, nobilitatem hanc legem ſibi imponere, vt debere ſe exiſtimet quod ſponte tribuit, & niſi in beneficijs creuerit, nihil ſe præſtitiſſe putet. Et ita Paul.de Caſtr.in conſ. 161. incipit in præſenti cauſa.ad fin.uolum.primo, concludit, non eſſe feudum, quando res fuit ſimpliciter data, & non fuit expreſſum, quòd res daretur in feudum, quem refert & ſequitur Celſ. Vgo.in conſ.20. nu. 8. Et in his terminis procedit conſilium Guliel. de Perno. num.3. vbi voluit conceſſionem Regis Federici factam de quo-

dam loco,eſſe donationem, quia in ea nul
la erant uerba infeudationem indicantia,
idem conſuluit in conſil.20. in conceſsio-
ne iuriſdictionis eccleſiæ montis Regalis.
Quapropter in tali donatione ſuccedent
fœminæ ſicut maſculi, nã iſta eſt differen
tia inter feudum & donationẽ, ut per An-
gel.in conſ.242.& per Dec.in conſ.32.Se-
cundus eſt caſus, quando in conceſsione
exprimitur,& donatio, & feudum, tunc di
co debere iudicari tanquam feudum, &
non tanquàm donationem. quia quando
duo negocia geruntur, & unum tantũ ſub
ſiſtere poteſt,tũc illud debet attẽdi,quod
poteſt ſubſiſtere, ſiue ſubſiſtat perpetuò.l.
vbi ita donatur.ff.de donat.cauſ.mort. ſi-
ue ſubſiſtat ad tempus. l. cum pręcario. ff.
de præcar. ſed ſic eſt quòd talis conceſsio
non poteſt conſiderari tanquàm donatio,
quia donatio ſeruitij naturam non recipit
l.prima.ff.de donation.ergo neceſſe eſt;ut
dicamus talem conceſsionem eſſe feudum
præcipuè cum in dubio debeat attendi id
de quo magis participat contractus, uul-
gata.leg.cũ quęritur.ff. de ſtat.homin. ſed
magis

magis participiat de feudo, quàm de donatione, propter retentionem ſeruitij, ergo feudum erit & non donatio. Hanc tamen concluſionem uidetur admitere Dec. in conſ. 269. & conſ. 413. quando donatio eſſet facta à Principe iure feudi, ſecus ſi eſſet facta abſq; aliqua reſeruatione, præter fidelitatem, quia tunc uoluit Dec. eſſe donationem, & non feudum. Et illa uerba, præter fidelitatem, intelliguntur alio reſpectu, quàm ratione feudi. ego autem puto, hanc declarationem Deci. nõ poſſe procedere, Quia nulla eſt differentia, an concedatur res aliqua in feudum, an pro ea reſeruetur fidelitas, nã nihil intereſt an quid explicitè, uel implicitè promitatur. l. final. ff. de liber. cauſ. ubi ſi libertus iurauerit, ſe operas præſtuturum, operas qualeſcũque promiſiſſe videtur, quæ iure licito imponuntur. Ergo ſicut eſt feudum, quando eſt facta mentio feudi, ita erit feudum, quando eſt reſeruata fidelitas, ita Cuuerar. in c. Imperialem, de prohib. feud. alienar. per Federic.

An vaſallo detur rei vindicatio.

SEQVVNTVR illa verba, (vſusfructus ad accipientem trãſeat) ex quibus colligitur, quòd feudum habet conuenientiam cum vſufructu; quæ ſimilitudo probatur ex multis. Primò, ſicut fructuarius habet ius vtendi, fruendi, ſalua rerum ſubſtantia, inſt. de vſufr. in princip. ita vaſallus eodem modo vti frui debet, ſalua rei feudalis ſubſtãtia, vnde dixit egregiè Bal. in c. primo. §. publici latrones. de pac. tenend. ꝙ ſi habens caſtrum in feudum malè tractat ſubditos, ꝙ dominus poteſt ipſum monere, vt eos tractet debito modo, aliàs ſibi poterit caſtrum auffere. Ratio decisionis eſt; quia vaſallus malè utitur ſubſtantia domini, argumento .l. ſi cum dotẽ: §. ſi verò. ff. ſolut. matrimon. Secundò, ſicut fructuarius naturaliter poſſidere videtur, l. naturaliter. ff. de acquir. poſeſ. ita feudatarius naturaliter poſſidere dicitur, c. 1. §. final. de inueſtit. de re alien. fact. Tertiò, ſicut fructuarius proprietatem nullo tem

pore

pore præſcribit. l. neq; fructuarium. C. de vſufruct. ita vaſallus nullo tempore prædij proprietatem præſcribit, eo quòd non pro ſuo, ſed pro alieno poſſideat, argumento. l. 3. & l. cum notiſſimi, §. vltimo. C. de præſcript. 30. annor. Quartò, ſicut fructuarius, meliorem proprietatis cauſam facere poteſt, deteriorem autem non poteſt. l. ſi cuius §. fructuarius. ff. de vſufruct. ita feudatarius meliorem quidem conditionem facere poteſt, deteriorem verò non vtiq;. c. primo. §. è contrario. de inueſtitur. de re alien. fact. Quintò, ſicut fructuarius non poteſt diſponere de vſufructu, nec quidẽ in vltima volũtate, l. 3. & l. 5. ff. quib. mod. vſufruct. amit. nec etiam inter viuos fundum oppignerando. l. intereſt. C. de uſufr. ita vaſallus non poteſt diſponere in teſtamento de feudo, c. primo. de ſucceſ. feud. nec inter viuos alienare, nec obligare, ſine conſenſu domini, toto titulo de prohibit. feud. alie. per Lothar. & toto titul. de prohib. feud. alien. ꝑ Federic. Et ideo dici poteſt, quòd vaſallus habeat vſumfructum, non cauſalem, neq; formalem, ſed anomalum,

lum, ſiue ſingularem. Cauſalem non habet, quia is comprehendit plenum dominium, & in feudis proprietas remanet penes concedentem, ut ſupra diximus. Formalem non habet, quia is comprehendit vſumfructum tantum, forma ſeparatum à directo & vtili dominio. dicamus ergo, ꝙ habet vſumfructum anomalum, ſiue ſingularem, ſeu potius improprium, ſecundum Bal. qui dicit, quòd vſusfructus hic ponitur impropriè pro vtili dominio, & hoc eſt quartum requiſitum feudi, ꝙ.ſ. dominium vtile transferatur in vaſallum, ex quo ſequitur, quòd ſicut rei uindicatio datur domino directo. §. omnium, inſtit. de actionib. l. prima. §. primo. ff. ſi pars. hæredit. petat, ita vaſallo datur rei vindicatio contra quemlibet poſeſſorem. c. primo. §. rei autem. de inueſtit. de re alien. fact. & poteſt ſe defendere. c. primo. de contro. int. vaſal. &. al. de benef. & in agendo contra poſeſſorem pręfertur domino qm̃ vtile dominium præfertur directo, l. prima, & 2. ff. ſi ager vectig. not. gloſ. in. l. in traditionibus. C. de pact. In quo tamen ſic diſtingue aut dominus

uult,

vult agere contra poſſeſſorem, ita quòd ſibi reſtituatur poſſeſſio,& res feudalis ſibi tradatur, & tunc præfertur vaſallus domino. Ratio quia vaſallus poſſet etiã agere contra dominum poſſidentem rem feudalem l.prima.§. quod autem.ff.de ſuperfic. l. prima. in fin. ff. vſufr. quemad. caueat. &.d.l.prima & ſecunda.ff.ſi.ager. vectigal. vel emphit. pet. Aut vult agere cõtra tertiũ poſſeſſorẽ vt declaretur dominus directò,& ſic ciuilis poſſeſſor, nõ autem vt ſibi tradatur res feudalis & tunc vterq; poteſt agere,vt not.in rub.ff.de rei. vindicat. Rõ quia agunt reſpectu diuerſorum,argumento.l.tertiæ.§. ex plurimis.ff.de aqui.poſſeſ. ita diſtinguit Cardin.Alex.in dicto titulo. de inueſt.de re.alie.fact.in princ.ad probãdam ipſam concluſionem faciunt adducta per Iaſ. infra nu.42.

An uaſallus poſsit conſtituere ſeruitutem.

SECVNDÒ infero, quòd ſicut ille, qui eſt verus dominus prædij vicini, & pleno iure,poteſt ſeruitutes reales conſtitue-

re,

re,vel imponere.l.prima.ff.commun.prædio.inſt.de ſeruit.§. ideo autem . ita etiam vaſallus poteſt imponere, qui habet vtile dominium, vt eſt caſus in . c. primo . verſ. quid ergo . de inueſt. de re alie . fact . qui vult,quòd durante feudo, durat ſeruitus, vel ſeruitutis impoſitio;ſed eo finito, finitur etiã ſeruitus impoſita, & ita tenet ibi Bal.Aluar.& Iſer.qui dicit ꝙ poſſidente ua ſallo, dominus non poteſt agere negatoria ſed ſi feudum pleno iure reuertatur ad dominum, extinguitur ſeruitus,eam opinionem reprobaui in. c.imperialẽ,in prin. deprohib.feud.alie.ꝑ Feder. ſed ea conceſſa. animaduertatis,quia idem Iſer.intelligit. d. verſ. quid ergo,quando ſeruitus eſt impoſita extra iuditium, ſecus ſi per ſententiam,quia tunc noceret domino c . primo.§.ſi vaſallus ,de benefitio, ſi de . feud. fuer.contro.c.primo.de controuerſ. inter vaſal. & alium de benefic. vbi habetur, ꝙ omnia iuditiaria obſtãt domino propter auctoritatẽ rei iudicatę, niſi appareat de colluſione,vel fraude vaſalli, de iure ciuili eſt tex.in.l.ſi prætor.§.primo . ff . de iu-

dic.

dic.in argumentum tamen, vbi, ſi quis per dolum ſententiam prętoris obtinuerit, iudex querelam rei debet admitere, an autē talis ſentętia præiudicet etiam agnatis, ſicut præiudicat domino, videatis Iſer. & Prępoſ.in d.c.1.§.ſi vaſallus.ſi de feud.fue. contro.

An feudi augmenta ſpectent ad vaſallum.

TErtio infertur, ꝙ feudorum augumenta ſpectent ad vaſallum non autē ad dominum infeudantem. c.primo. §. ſi quis de manſo, ſi de inueſt. feud.ibi, omne incrementum iure feudi obtinebit. limitatur, quando dominus in feudi conceſſione ſibi aliquid reſeruaſſet, vt puta uiam eũdi ad alia loca, aut ius hiemandi, vel æſtiuandi, nam tunc incrementum erit domini, ita text. in d. §.ſi quis de manſo, & ibi Baro à Tautenberg.& Corn.in conſil. 15, vol.4.nu.13.

Limitatur ſecundò, quando feudum eſſet datum ad menſuram, ſeu numerum modiorum, nam tunc omne incremētum erit

domini,

domini & non vaſalli, ita Iſer.in d.§.ſi quis de manſo,& ibidem Aluarot. argumento. l.Rutilia pola.ff.de cõtrah.empt.vnde for ſitan limitatus ager dicebatur, l.in agris. ff.de aqui.rer.dom.Aliud eſt,ſi meris termi nis demonſtretur locus, qui terminorum natura non eſt, futuras acceſſiones impedire.

Limitatur tertio in incremento accedẽ te feudo, antequàm tradatur,nã illud erit domini, etiam ſi illud ignoranter poſtea tradatur,l.Iulianus.§.ſi Titius. ff.de actio. empt.inſt.de emp.& vendit.§.ſed & ſi,Bal. & Aluar.in d.§.ſiquis de manſo, ſi de inue ſtit.feud.fuer.contro.

Limitatur quartò, in augumento inſoli to,de quo non potuit veriſimiliter cogitari,nam iſtud pertinet ad dominum, exemplo emphiteuſis, ita Bal.in addition. Specul.in titulo locati,per gloſam,quã ad hoc auream reputauit,in l.ſi merces.§.ſi uis maior.ff.locat.

Limitatur quintò & vltimò, quando aliud expreſsè de conuentione partiũ con ſtaret, quia tenor inueſtituræ ſemper eſt at

ten-

tendendus,§.final.quid.ſit inueſtitur.l.inter ſocerum.§.cum inter. ff. de pact. & ita voluerũt Bal.& Aluar.in d.§.ſiquis de mãſo. An autem aucto territorio per alluuionem, iuriſdictio domini caſtri ſe extendat ad illud,conſuluit Bolognin.conſ.14.Cur. Iun.conſ.56. Et An aucto feudo debeatur pinquius ſeruitium,uideatis Iſer.in tit. de controuerſ.inueſtitur.§.quod autem.n.17. in princip.

An vaſallus inuito domino poſſit feudum meliorare.

QVARTO infertur,quòd licet nemo poſsit inuito domino rem alienam meliorare.l.hactenus.§.final.l.ęquiſſimum.§.primo.l.ſedet ſi quis.§.peti.ff.de vſufr. tamen benefitiarius cliens, inuito domino,beneficium meliorare poteſt. d. c.1.§.e cõtrario.de inueſt.de re.alien.fact. not.Cacialupus.ĩ c.primo.de feud.cognit. in 26.differentia,adeo quòd ſi feudum ad dominum, vel agnatum ob finitam generationem deuoluatur, hæres habet retentionem,

tionem, donec aut expreſſè tollantur, aut reficiantur, c. primo. §. ſi vaſallus, in titulo. hic finitur lex Conradi. diſtinguendo pro ut diſtinguit tex. in d. c. 1. §. ex contrario. de inue. de re. al. fact. vt ſi quidem tale ad iectum ſit, quod per ſe ſubſiſtere poſſit. i. vt per ſe cenſeatur tanquàm prædium, tũc dominus aut agna ti, æſtimationem luere cogantur, ſi verò per ſe ſubſiſtere non poſſit, vt ſeruitus, tunc domino, vel agnatis ac cedet vnà cũ feudo, cum ſit acceſſorium, & principalis naturam ſequatur. Idem dicere debemus de incremento quod citra vaſſalli induſtriam per naturam accedit, vt alluuione. Nam iſtud incremẽtum erit domini, aut agnatorum ſine pecunia, vt cumque per ſe etiam ſubſiſtere dicatur, vt dixit Aluar. in d. §. ſi quis de manſo, &. d. §. è contrario. Rurſus, quod diximus de expenſis reſtituendis, intellige de neceſſarijs expenſę neceſſarię ſunt, quæ fiunt in reficiendo collapſa l. vtiles. ff. de pet. hæredit. ibi, quæ fiunt reficiendorum ædificiorum gratia, l. ſi neceſſarias. ff. de pignorat. actio. l. prima. &. l. impenſæ. ff. de impens. in reb.

dotal.fact.ſunt etiam neceſſarię, quę fiunt in ampliando, ſecundum Bar. in . l. in fundo.ff.de rei.vindicat. Plus dico, quòd etiã impenſa facta in deſtruendo ædificiũ non ſufficiens ad hoc vt fiat ſufficiens, dicitur impenſa neceſſaria, argumento eius quod habetur Luc. cap.12. Expenſę autẽ factæ, in faciendo de nouo, non ſemper ſunt neceſſariæ l.impenſę. ff.de verb. ſignif. l. diuortio.§.impendia . ff. ſolut. matri. vbi, ſi maritus nouam uillam extruxit, neceſſario, vel veterem collapſam reſtituit, maritus poteſt petere illas expenſas. Villa habet tres partes, Vrbanã, quę eſt habitatio domini, Ruſticam, quæ eſt habitatio laboratorum, Fructuariam, quæ eſt ad conſeruationem fructuum, vt ſcribit Columel.li. 1. cap. 6. de re ruſtic. & probatur iure, nam de habitatione domini loquitur.l.plenũ. ff.de uſ.& habitat. de habitatione ruſticorum loquitur.l.uideamus.ff.locat. de parte fructuaria loquitur.l.arboribus, in prin. ff.de uſufr. Illud certum eſt, quòd expenſæ factæ in conſtruendis locis, pro conſeruatione caſtri, & iuriſdictionis, cenſentur ne

ceſſariæ,& ideò conſuluit Bal.in conſ.435. vol. 5. Feudatarium poſſe ędificare arces in locis ſibi infeudatis, quia cui conceditur iuriſdictio, videtur etiam concedi locus vbi tutè & commodè exerceri poſſit, l.ſecunda.ff.de iuriſd.omn. iudic. refert & ſequitur Federic.Scot.conſ.7.tomo.2. per totum.Illud vos præteriti nolo, quòd tempore belli & neceſſitatis dominus feudi poteſt cuſtodire caſtrum inuito vaſallo, & ſimul cum eo, ita Bal.in c. primo. §. quid ergo. de inueſtit. de re alien.fact.& illud fortificare poteſt, Alber.in l.fin.ff.de vſ. & habitat.Angel.in auth. nunc ſi hæres. C. de litigioſ. per illum textum, ſubdens ibidem, quòd ille qui habet decimam in aliquo territorio, poteſt ibi apponere cuſtodes pro ſuo intereſſe, ne decipiatur in decima per poſſeſſores, allegat tex. in leg. ſi ita.§.dominus.ff.de uſ.& habit.vbi dominus proprietatis, etiam inuito vſufructuario, fundum cuſtodire poteſt, intereſt. n. eius, fines prædij tueri, & ibidem Alber.de roſ.idem determinat, ac ita iūdicatū fuiſſe ſe cōſulente, refert Iacob.de Sācto.Georg.

in inueſtitur. ſua feudali. in verbo. de caſtro.nu. xj.Plus dico,quòd dominus temporalis tempore belli & neceſſitatis poteſt incaſtellare eccleſiam, Luc.de Pen.in. l.ſi diuina,C.de exactor.tribut.li.x.Quod credo verum, accedente epiſcopi conſenſu.Dicit tamen Cardin.Alex.in d. §. quid ergo,quòd nón liberatur propterea vaſallus à cuſtodia,ad quam tenetur, ſubdens, ꝙ vaſallus tempore ſuſpecto, puta bellorum, ſi dubitat ſe inſufficientem ad conſtruendum caſtrum, debet denuntiare domino vt veniat, aut mittat ad cuſtodiẽdũ, allegat Rom.in l.ſi mora,& ibi Puteũ etiã. ff.ſolut.matrimo.

Sed an tunc Princeps,ſi fotrificauit Caſtrum,poſſit repetere expenſas à vaſallo,& ob eas, Caſtrum retinere,Iacob.de Sancto Georg.in tract.de roid. in vlti. car. & Anton.Capit.in ſua inueſtitur.in verbo.Feudorum cuſtodia, tenent,quòd non poſſit, ea ratione,quia non ſunt factæ principaliter ad vtilitatem vaſalli, ſed domini, licet ſecundariò cedant in vtilitatem vaſalli, vnde debet inſpici id, quod principaliter

agitur.l.ſi quis nec cauſam.ff. ſi cert.petat. videte Cremenſ.ſingul.27.

An valeat pactum, quòd in vaſallum nullum dominium tranſeat.

SED quæritur, An valeat pactum in inueſtitura appoſitum,quòd in uaſallum nullum tranſeat dominium? Aquenſ. auctor huius quæſtionis putat, idem eſſe dicendum, quod dictum fuit in quæſtione contraria,quia contrariorum eadem eſt diſciplina, vt no.in.l.prima.ff.de acquir.poſſeſ.ergo ſicut valet pactum quòd in vaſallum tranſeat omne domininm,ita valebit, quòd in eum nullum tranſeat, neq; etiam vtile.

An feudum eccleſiaſticum tranſeat ad hæredes in infinitum.

SVCCEDVNT illa verba (vt ad eum, hæredeſq; ſuos imperpetuum)quibus verbis denotatur quintum requiſitum in feudo, quod eſt, vt tranſeat ad hæredes in perpe-

perpetuum, & ſic excluditur vſusfructus, qui non tranſit ad hæredes. §. finitur, inſtit.de vſuf.l.3.C. eo. Notate q̃a perpetuũ quandoq; capitur pro centum annis, Bar. in l.ſi vſusfructus .ff.de vſufr. legat. quandoq; capitur pro.30.annis,l.omnes.&.l.ſicut.C.de præſcrip.30.annor. quandoq; exponitur ad dies vitæ.l.prima. ff. pro Soci. dicitur ẽt perpetuum,quod certo tempore nõ limitatur,l.iuriſperitos, & ibi Bar. ff. de excuſat. tutor. Nonnunquàm exponitur, donec durat locatio.l.debitor.ff.de pignorib. l. in prædijs.ff. in quib.cauſ.pign. taci. contrahat. & demum capitur pro ſeculis,ſecũdum Bar.in l.annua.§.à Titia. ff. de annu. legat.Et in hac ſignificatione capitur,in hac materia noſtra feudali, uidelicet pro deſcendentibus in infinitum. Inter æternum autem, ſempiternum & perpetuum,licet nullam omnino priſci, docti que latini differentiam eſſe voluerint, huius tamen tempeſtatis philoſophi nonnulli,ac etiam theologi,ex mente Ariſtotelis ea inter ſe nomina differre volunt, vt perpetuum ſit, cui & principium detur & fi-

nis, vt exteriorem hunc hominem, vt vniuerſum mundum dicimus, ſempiternum ſit, quod principium habet, & non finem, huiuſmodi eſſe dicimus Angelos & demones, ac etiam hominem interiorem. Aeternum, quod neq; principium, neq; finem ſit habiturũ, & hoc nil aliud eſſe dicimus, quàm deum, ita etiam gloſ. in. l. eum debere. ff. de ſeruit. vrba. præd. conſtituit differentiam inter æternum & ſempiternum.

An feudum eccleſiaſticum tranſeat ad hæredes.

SED an hoc quòd tranſeat ad hæredes in perpetuum, habeat locum etiam in feudo eccleſiaſtico, Bald. in auth. defuncto. n. 10. C. ad Trebel. cõcludit, ſucceſſionem in tali feudo non dari vltra nepotes, per text. in §. emphiteuſim. auth. de non. alien. aut permut. reb. eccleſ. vbi emphiteuſis non poteſt concedi vltra tertiam generationem. At communis opinio eſt in contrarium, quòd immo trãſeat in infinitum, quam refert & ſequitur Cur. par. tertia. mẽ

bro.2.& Duare.cap.xj.nu.2. Mouentur p tex. in c. primo.§. hoc quoq;.de his qui feud.dar.poſ. qui generaliter loquitur, & ſine aliqua diſtinctione, ideo generaliter de quocunq; feudo intelligi debet. Neq; obſtat tex.in d.§.emphiteuſim.de nō.alie. aut permut.reb.eccleſ.qa reſpōdet Duar. quòd inter emphiteuſim & feudum ſunt multę differentiæ, nam fœminæ ſuccedunt in emphiteuſi, & non in feudo. ego aliter reſpondeo, & dico, quòd tex.in.d.§.emphiteuſim, loquitur, quando eſt talis conſuetudo non concedendi, niſi vſq; ad tertiam generationem, alioquin pugnaret tex. in §. licentiam. auth. de alien. & emphite. vbi conceditur eccleſijs licentia dandi emphiteuſim in perpetuum, ſeruatis tamen ſolennitatibus ſi non ſunt ſolitę concedi, vel etiam non ſeruatis ſolennitatibus ſi ſunt ſolitæ concedi, iuxta tex.in.c. ſecundo.extra.de.feud.

Quid de fedo dignitatis.

SED dubitatur de feudo Ducatus, Comitatus, & Marchiæ. An ad deſcenden

tęs tranſeat, videtur prima facie dicẽdũ ꝙ non, per tex. in c. primo. de feud. march. vbi dicit tex. quòd hæres in tali feudo nullo modo ſuccedit, niſi ab Imperatore per inueſtituram aquiſiuerit. Contraria tamẽ opinio eſt verior, quòd. ſ. tranſeat per tex. in c. primo. de alienat. feud. vbi textus in hæc verba habet. hodie eſt vſurpatũ, quòd detur ſucceſſio. Tenentes primam opinionem reſpõdent ad hunc textum, quòd verbum vſurpatum accipitur in malam partẽ pro abuſu, ideo ſequendum eſſe rationabilem vſum, quòd. ſ. non detur ſucceſſio. Attamen ego credo veriorem eſſe ſententiam illorum, qui tenent, tale feudum tranſire ad hæredes, per tex. in c. imperialẽ, de prohib. feud. alien. per Feder. §. præterea, qui dicit. Marchiam & ducatum inter hęredes non diuidi, ergo tranſeunt ad hæredes, quia priuatio præſuponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligat. ideo intellige textum, quòd hodie contraria conſuetudo inoleuit, quia non eſt nouum, aliquid contraria conſuetudine recipi. Propterea concludo etiam huiusmodi feuda digni-

tatum

tatum tranſire ad deſcendentes in infinitum, non tamen omnes, ſed primogenitos tantum, vt etiam cõſuetudo obſeruat not. doct. in c. primo. quis dic. dux. march. & com. & non tantum tranſit ad deſcendentes, verum etiam ad tranſuerſales, dato q́ eſſent in centeſimo, & milleſimo gradu, ita notab. Bal. in c. 1. §. fin. de feud. marchi. & ibi Aluar. & Laudenſ. dicunt eſſe ſingulare.

An feudum conceſſum ad vtendum & fruendum morte extinguatur.

QVAERIT hic Bal. An ſi concedatur feudum ad vtendum & fruendũ extinguatur morte, & concludit q́ ſic per text. in l. habitatio. §. ſed ſi. ff. de vſ. & habitat. vbi ſi habitatio relicta eſt, ut quis ea vtatur & fruatur, non tranſit ad hęredes. Ratio eſſe poteſt, quia iſta cõceſſio eſt facta in proprios vſus perinde ac ſi dictum fuiſſet cõcedo tibi in feudum ad alimenta, ſed quod in proprios vſus relinquitur, morte finitur. l. dominus. ff. de vſufr. ergo.

go.&c.Sed ipſemet Bal.arguit in cōtrariū de tex.in l.donationes in concubinam. §. ſpecies. ff. de donat.ubi ſi res donatur ad vſum,uidetur donata proprietas. Reſpondet ipſe Bal.duobus modis. Primò, quòd loquitur in rebus, quæ vſu conſumuntur, ſentiens aliud eſſe in immobilibus,adducit tex.in.l.ſpecies. ff.de aur. & argent. legat.vbi ſi legatus ſit vſusfructus auri & argenti, intelligitur reſpectu proprietatis ſed ego retorqueo reſponſionem contra eum, quia ſi illud eſt, quia ſumus in rebus, quæ vſu conſumuntur, & ſic propter ſubiectam materiam, ita in caſu noſtro ſubiecta materia requirit, vt illa verba exponantur in perpetuum, ſecundum naturam cōtractus feudalis Secundò reſpondet, ꝙ in d.§.ſpecies,verbum vſusfructus, fuit appoſitum cauſa demonſtrationis, non autē cauſa arctandę diſpoſitionis,quia in teſtamentis fit plenior interpretatio l. in teſtamentis.ff.de reg.iur.Hæc reſponſio nō placet Aquenſ. ea ratione,quia in feudis fit latior interpretatio, quàm in teſtamentis, vt not.in l.fi.ff.de cōſtit.princip.Ergo uer-

bum vſusfructus intelligetur appoſitum cauſa demonſtrationis,tā in feudis, quàm in vltimis voluntatibus.vltra Aquenſ.dicatis,ꝙ ibi non apparet teſtamētum,& potius præſumitur contractus,dum loquitur de rebus extra dotem datis, ad vſum puellæ; Contraria opinio,quòd.ſ.talis conceſſio non extinguatur morte videtur verior, quam tenet.d.Iaſ.hic.nu.103.comprobās eam multis argumētis,ſed præcipuè,quia verba in diſpoſitionibus poſita intelliguntur ſecundum ſubiectam materiam, & ſic ſecundum naturam contractuum, ſuper quibus interponuntur. l. ſi vno, in princip.cum ſimilibus.ff.locat.ſed natura contractus feudi eſt, ut non finiatur morte, ergo illa uerba ad utendum & fruendum in conceſſione poſita, debent intelligi ſecundum naturam contractus feudalis, ſicut etiam uerbum uſusfructus exponitur hic pro utili dominio. Et ita tenendo poſſumus reſpondere ad.l.ſi habitatio. ff. de uſ.& habitat. prout reſpōdet Martin.Laudenſ.in.c.primo. infra tit.primo.quòd ibi natura illius diſpoſitionis, nempe habita-

tionis,

tionis,non eſt,ut tranſeat ad hęredes,ſicut hic; nimirum ſi ibi non tranſit. Si tamen uellemus tenere contrariam opinionem, quòd non tranſeat, debemus conſtituere regulam cum ſuis limitationibus,prout fecit Affliẽt.hic.nu.66. quia tamen confusè loquutus eſt,ego clarè procedam. Regula ſit, quòd feudum conceſſum ad utendum & fruendum,non trãſmititur ad hæredes, nam quod in proprios uſus relinquitur, morte finitur. Limitat Aflſi.9. modis,ego eas ad quatuor redigam. Prima eſt,quando ex præcedentibus uel ſubſequentibus poteſt apparere, quòd dominus inueſtiẽs uoluit cõcedere utile dominiũ,argumẽto tex.in. d.l.donationes.§.ſpecies.ff.de donat.&.l.ſpecies.ff.de aur.& argent.legat. Hæc autem mens colligitur ex multis, primò,Quando in inueſtitura dictum fuiſſet. Pro te & hæredibus,ita Bald.hic,qui dicit, quòd in perſona hæredis erit nouus vſuſfructus. 2. Quando feudum venderetur ad uſumfructum.Quia etiam tunc videtur conceſſum vtile dominium,§.uenditæ.in ſtit.de rer.diuiſ.ita Bald.in rub.C. de iur.

emphit.

emphit.nu.9.3.Quando etiam in inueſtitura appoſita eſſet clauſula.Pleno iure.ita Bal.in l. 1.C.de fructib.& lit.expenſ.Rō.qȧ pleno iure ēt id poſſidere dr̄ qui poſſidet vt dominus, l. 1. in verbo. Pleno iure. C. de reuoc.donat.de iſta clauſula, videte Felyn.in c.auditis, num.5.cum ſeq.extra, de præſcrip.4.Quando in inueſtitura dictum fuiſſet, quòd uaſſallus non poſſit feudum vendere, vel alienare, Quia tunc uidetur conceſſum vtile dominium,& ſibi,& hæredibus,ita Bal.in l.Proculus.ff.de uſufruct. Ratio.Quia iſta clauſula,quòd non poſsit alienare,non cadit in uſufructu formali, idem uoluit ipſe Bal.quando dominus imponeret ſeruitutem in feudo,quæ non cadit in conceſſione vſusfructus. Ex hoc infert idem Bal.quòd ſi uxor ſit relicta vſufructuaria ſub cōditione,ne alienet, quòd videtur conceſſa proprietas, ideo ſi eſſet alius inſtitutus poſt mortem uxoris tanquàm hæres grauata,poterit detrahere trebellianicam, ſequitur Paul.de monte Pico in l.Titia.§.Titia cū nuberet. ff. de leg. 2.num.155.qui dicit, quòd eſt peregrina

deci-

deciſio,& bene, Videtur.n.eſſe contra tex. in l.legata inutiliter.ff.de adimend. legat. vbi ſummitur illa regula, quæ ſe habet, ꝙ ea quæ inducta ſunt ad diminutionem, nõ debent operari augumentum, ſed pro reſponſione dicatis, ꝙ illa regula duas patitur limitationes, primò, limitatur per Angel.in d.l.Proculus. de vſufr. vt procedat ſolum, quando nulla præceſſit diſpoſitio conceſſiua, ſecus ſi præceſsit, vt in caſu noſtro. 2.limitatur, quando diſpoſitio alioqui inanis & fruſtatoria redderetur ꝑ tex.notab.in l.denique.§.interdum,& ibi doct.ff.de pecul.legat.vbi, quidam ſeruo libertatẽ dederat ſub cõditione, ſi rationes redidiſſet,& ſi hæredibus centum de peculio tradidiſſet. Reſpondet Vlp. teſtatorẽ voluiſſe eum retinere peculium ex eo, ꝙ de peculio iuſſerat, eum centũ inferre, tradit Iaſ.in l.centurio. ff. de vulgar. & pupil. num.57.Et hoc eſt in caſu noſtro, Quoniã alioquin illa prohibitio alienationis nihil operaretur. Regula ſupra firmata, limitatur ſecundo loco, reſpectu perſonarum, quia tunc conceſſum ad utendum & fruen

dum

dum non finitur morte, ita Bald.in l. ſi pater.C.de inoffic.teſtament.qui dicit, quòd ſi concedatur filio intelligitur ad uitam, ſi extraneo intelligitur perpetuò.ſimiliter ſi concedatur eccleſiæ, vel religioſis perſonis, tunc.n.uidetur conceſſum vtile dominium in perpetuum, ex quo eccleſia nunquam moritur, ita gloſ. prima, in l. ſi mulier.C. de iure dot. & ibi Bal.& Cin.

Tertiò limitatur, ſi in inueſtitura dictũ fuerit, vt inueſtitus percipiat vſumfructũ, vel alimenta. Quia illa dictio (vt) non reſtringit inueſtituram, ita Bar.in l. libertis. ff.de alim.leg.vbi poſt Oldr. uidetur cõſtituere differentiã, an legatũ ſit relictũ ꝑ uiã determinatiõis, vel ꝑ viã modi nã ꝑ uiã demonſtrationis reſtringitur, ꝑ uiã modi nõ reſtringitur, quia modus adijcitur fauore legatarij argum. l. qđ fauore. C. de legib.

Quartam limitationem poſuit Afflict. quando daretur res mobilis ad vſumfructum. Quæ limitatio deſtruit eius regulã in feudo, quod conſiſtit in re immobili, & ſecundum ſubiectam materiam debet intelligi de vtili dominio.

An in feudo ſuccedant extranei.

SEQVITVR in hoc quinto requiſito illud verbum (ſuos) vt excludantur omnes contractus, in quibus extranei ſuccedunt, vel ſaltem omnes agnati ab inteſtato. l. hæredis appellatione, ff. de verbor. ſignificat. ſit igitur concluſio, quòd in hac materia feudali ſuccedunt filij & deſcendentes à primo inueſtito, & non extranei. c. primo. §. ſi clientulus. de alien. feud. c. primo. §. final. ſi de feud. defunct. fuer. controuerſ. c. primo. §. ſimiliter. de leg. Conrad. c. primo, de eo qui fin. fec. agnat. cum ſimilibus. Hanc concluſionem limitat quinque modis Roman. in leg. etiam filij. ff. ſolut. matrimon.

Primò limitatur, quando ſumus in feudo libero & franco, pro quo non obligatur vaſallus ad præſtationem ſeruitij, quia tunc in extraneum tranſibit, ſicut tranſit in fœminam, adducit tex. in c. ſi cui, de capitul. extraordin. Conrad. Sed ilud capitulum, & illum titulum pauciſſimi libri habent

bent, ideo pro ſuppoſito habetur, & pro apocripho, nec ſuper eo poteſt fieri aliquod fundamentum.

Secundò limitatur, quando pro feudo nullum præſtatur ſeruitium perſonale. Quia iſtud non eſt propriè feudum, ſed cõtractus innominatus. Nam de natura feudi venit exhibitio perſonalis ſeruitij, cap. primo, de for. fidelit. cum c. ſubſequẽti. de no. for. fidelit. ita limitat Bal. in c. primo. §. & quia vidimus, inf. tit. primo, ad finẽ allegat tex. in d. c. ſi cui militi. de capitul. extraord. Conrad. ſed iam dixi, illud capitulum, non poſſe allegari pro lege, & ita reprobat Iacob. de Sancto Georg. in ſua inueſt. in uerſ. & fœminis. nu. 5.

Tertiò limitatur. quando feudum eſſet exiguum, quia tunc ſuccedit extraneus, ſicut & fœmina, rationem adducit. Quia nõ aſtringitur ad fidelitatem, ergo neque ad ſeruitia. mihi nõ placet, quia infra oſtendam, fidelitatem præſtari etiam pro feudo exiguo, pro qualitate tamen feudi.

Quartò limitatur. quando feudum eſſet emptum, quia tunc extraneus poterit

ſuccedere,ſed iam uobis ſupra oſtendi,feu dum emptũ eſſe propriè feudum, proptere a ipſemet Rom. reprobauit hanc limitationem,mouetur hac validiſſima ratione. ſtat regula, quòd res non debet regulari ſecundum naturam contractus,ſed contractus debet regulari ſecundum naturã rei, adducit tria iura,primò tex.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis. ff.de uerb.obl.ubi ſtipulatio, quãuis ſit tranſmiſibilis ad hæredem, tñ non tranſmittitur, quando res in ea deducta non eſt trãſmiſibilis,vt eſt vſusfructus.

Secundò adducit l. ſi quis domum. §. hic ſubiungi, ff. locat. vbi, ſi fructuarius locauerit fundum in quinquenium, hæres non tenebitur, ſi ante quinquenium deceſſerit, quia contractus locationis debet regulari ſecundum naturam rei, ſuper qua interponitur.

Tertiò adducit tex.in leg.neceſſaria.§. ſi.ff.de pericul.& commod.rei vendit.vbi eſt ſimilis caſus, in venditione vſusfructus in quo hæres non tenetur.

Quintò & vltimò limitatur, quando concederetur pro ſe & quibuſcunque hæ

redibus

redibus, quia tunc tranſibit in extraneum hæredem, immo et in legatarium, ita Bal. in cap. primo, in princ. de prohib. feud. alie per Feder. argumento, l. in conuentionibus. ff. de verb. ſignific. vbi ſi facta fuerit locatio pro ſe & hæredibus, ius hęredum ad legatarium transferri poteſt. pro hac opinione uidetur tex. in cap. primo, de feud. non hab. propr. natur. feud. vbi, ſi quis fundum ea lege dederit, ut ipſe & ſui hæredes, & cui dederit, habeant, poterit illud vendere & donare, ergo tranſibit in extraneum, contrarium voluit idem Bal. in cap. primo, §. donare. qual. olim. feu. poter. alienar. mouetur, quia illa dictio vniuerſalis (quibuſcunque) debet reſtringi ad perſonas habiles, l. prima, C. de ſacroſ. eccleſ. ſecundò mouetur ab abſurdo euitando, nã ſi extranei admitterentur, ſequeretur abſurdum in duobus, primò, quia ſuccederent qui non eſſent agnationis communis ſecundò, quia poſſet ſucceddere etiam uxor, vel alia mulier extranea, & ſic impropriaretur feudum in duobus, & hanc opinionem ſequitur Dec. in conſ. 171. & 193.

vbi dicit, quòd per illam dictionem, Quibus dederitis, non admituntur baſtardi legitimati, nec etiã extranei. Ego vltra omnes alios inter has duas opiniones concordiam ſic comprecarer, vt dicamus, aut dictum fuit pro ſe & quibuſcunque, & tunc debet reſtringi ad habiles, & procedat ſecunda opinio, quia illa verba, Quibuſcunque, quando poſſunt aliquid operari, nunquàm cenſentur habilitare perſonam aliàs inhabilem, l. 2. §. quòd ait prætor, & ibi gl. & Bar. ff. qui ſatisdat. cogant. ſed hic poteſt intelligi de filijs hæredibus, ſiue ſint hęredes de iure ciuili, ſiue de iure prætorio, ergo &c. Aut dictũ fuit pro ſe, ſuis & quibuſcunq; hæredibus, & tunc tranſibit etiam in extraneos, & ita procedat prima opinio, ita innuere videtur tex. in c. primo. de feud. non habent. propr. natur. feud. Ratio eſſe poteſt, quia aliàs eſſet ſuperflua, cum iam dictum fuerit pro ſe & ſuis. do vobis tex. in ſimili in l. proſpexit. ff. qui & à quib. vbi lex quæ prohibet mulierem diuertentem à marito poſſe manumitere ſeruos, ne queſtioni ſubducãtur,

in-

intelligitur, vt ne eum quidem ſeruũ poſſit manumitere, qui fuit extra eius miniſterium, vel in agro, quod quidem perquam durum eſt, ſed ita lex ſcripta eſt, illum enim effectum operatur illa geminatio ibi poſita. [Omnes omnino manumitere prohibetur] & ita illum textum intelligit & declarat Io. Anibal. in.l.nemo poteſt.nu.87. ff. de leg. primò. Ex quo dari poteſt alia limitatio, ſiue declaratio ad hanc concluſionem, & erit ſexta, ꝙ quàmuis in feudis appellatione hæredis intelligatur de filio, tamen ſecus eſt, vbi adſunt verba geminata, vt ſi dictum eſſet, pro omnibus & quibuſcunq; hæredibus.

An & quando fœminæ ſuccedant.

IN hoc eodem quinto requiſito requiritur alia qualitas hæredum, vt quòd ſint maſculi, & non fœmine, niſi de ijs nominatim dictum fuerit, c. primo. de natur. ſucceſ. feud. c. primo. de ſucceſ. fratr. §. ad filias. Prima igitur erit limitatio, quando pactum eſſet appoſitum, quòd fœmina ſuc-

cedat, Animaduertatis tamẽ; quia multum refert, qualiter verba inueſtituræ concipiã tur, nam ſi feudum detur ſimpliciter per hæc verba. Pro te & hæredibus maſculis & fœminis, nunquàm tamen ſimul venient fœminæ cum maſculis ſed tantummodo maſculis omnibus deficientibus c. primo. §. quin etiam, Epiſcop. vel Abbat. c. primo. §. filia. de ſucceſ. feud. & ſic ex natura iuris feudorum infringitur natura copulæ, vt nõ æqualitatem ſucceſſionis, ſed ordinem ſignificet, vt docet eleganter Zaſ. in titu. de ſucceſ. feud. Sed ſi concedatur maſculis ſimul cum fœminis, aut fœminis ſicut maſculis, aut ſub alia æquipollenti oratione certe in hoc caſu & fęminæ cum ipſis maſculis ſuccedẽt, ita ſingulariter docet Bal. in l. quoties. C. de ſuis & legit. allegat tex. in l. ſi quis Titio. ff. de vſufr. accreſcend. refert & ſequitur Franc. Cremenſ. ſingulari ſuo. 70. ſed iſtud vltimum videtur contra tex in d. l. ſi quis Titio, vbi non eſt differentia, an dicã. Lego illi cum illo. an dicam. Lego illi & illi, de quo etiam eſt tex. expreſſus in. l. illi cum illo. ff. de vſufr. legat. ſic

etiam ſi legetur fundus & domus, vel fundus cum domo.l.ſi quis inquilinos.§.ſi ita legatum. de legat. primò.Rurſus animaduertendum eſt, quòd multum refert adhuc, an dictum fuerit ſimpliciter, quòd fœmina ſuccedat in feudo, an uero dictũ fuerit, quòd Titia filia ſuccedat, primo caſu ordine ſucceſſiuo admitentur, filia, neptis, proneptis, & deinceps. 2.caſu, filia bene admittetur, ſed non deſcendẽtes ab ea, quia pactum perſonale non egreditur perſonã. l.ſi vnus.§.ante omnia.l.qui in futurum.§.ſi ex altera.ff.de pac. Ita determinat Iſern. in c. 1.§.hoc autem.inf.qui. feud. dar. poſ. Iacob.de Sanct. Georg.in ſua inueſt.feud. in uerſ. & fœminis. num. 2.Sed hic oportune quæro de una notabili quæſtione, in qua Iureconſulti noſtri temporis ſuperioribus diebus conſuluerunt. Si uaſallus de feudo pro ſe & omnibus ſuis hæredibus inueſtitutus ſit, an filiæ ipſius, deficientib. maſculis, ſuccedere poſſint, & ſanè Iureconſultus quidam reſpondit, poſſe fœminam ſuccedere, idq; propter generalitatem uerbi, omnibus, quod neminem excludit. L.

Iulianus,in princip.ff.de legat.tertiò,& ex preſſum dicitur,quod ſub generalitate uer borum continetur.l.prætor ait. ubi Bar. & Alex.ff. de no. oper. nuntiat. ergo filia ex generali clauſula omnium hæredum tanquàm expreſſa,admitenda erit ad ſucceſſionem.ſed alius Ireconſultus, de eadem quæſtione interogatus,contrarium reſpon dit,cuius opinio etiam mihi magis proba tur,ea ratione,quia neceſſe eſt, ut nomina tim & in ſpecie fiat mẽtio de fęmina,quòd nominatim fiat mentio , probatur per hæc verba in diffinitione poſita, (ſi de ijs nominatim dictum fuerit) quòd in ſpecie exprimi debeat, probatur per tex. in. c. primo.§.hoc autem, de his qui feud. dar. poſ.vbi dicitur,filias à ſucceſſione feudi re moueri, & earum filios, niſi ſpecialiter dictum fuerit,vt ad eas pertineat,& ita in ter minis huius quæſtionis cõcludit Bernard. Vvalth. miſcel. 2.cap.42Non ob.quod dictum fuit,de generalitateverbi(omnibus) quia verba generalia, quando poſſunt aliquid operari, nunquàm cenſentur habilitare perſonam inhabilem. d.l. 2. §. quod

ait prætor.ff. qui. ſatiſdat. cogantur. Non ob, quod expreſſum dicatur, quod ſub generalitate verborum continetur. quia vbi exigitur expreſſa mentio, verba generalia nō ſufficiunt, ita limitat Cardi. Alba. in l. prætor ait. ff. de no. oper. nuntiat. probatur per . ca. ſecundum. de præbend. in 6. Vbi beneficia vacantia in curia, alius quàm papa conferre non poteſt, quacunq; ſuper hoc ſit auctoritate munitus niſi ei ſpecialis & expreſſa auctoritas fuerit attributa, probatur etiã per tex. in c. quia periculoſum. de ſent. excom. in 6. vbi Epiſcopi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrunt ſententiam, niſi de eis expreſſa mentio habeatur. Cõcludo igitur, quòd ſi aliquis ſit inueſtitus pro ſe & omnibus hæredibus, fęmina propterea, non poterit ſuccedere. Secundò limitatur, quod diximus de fęmina. quando feudum eſt fœmineum per text. in d. c. primo. de natur. ſucceſ. feud. Ibi. Filia non ſuccedit niſi ex pacto, vel niſi feudum ſit fęmineum, pondera illa verba diſiunctiue poſita. Ratio eſt, quia à principio habuit illam qualitatem fęmineam, ergo

debet perdurare, argumēto.l.pater.§.quindecim. de legat.3. Intelligatis tamen fęminam ſuccedere in tali feudo, quando eſt ſola ſine maſculo, ſecus maſculo exiſtente, p tex. in c.1. de feud. fęmin. 3. limitatur. Quando dominus ex gratia filiā inueſtiret forſitan propter patris egregia ſeruitia vel quando filia, mortuo patre, redimeret feudum à domino, tex. eſt in c.1. quemad. feud.ad.fil.pertine. ſcitote tamen, quòd eſt magna controuerſia inter doctores, an ille tex. loquatur in feudo antiquo, an verò in nouo nam ſi loquitur in antiquo, prout innuere videtur tex. ibi. (à parētibus nō poſſe reuocari) tunc obſtat, quia dominus nō poteſt hoc facere in præiudiciū agnatorū c.1. de alienat. feud. pater. Si loquitur in nouo, prout intelligunt Doctores, tūc obſtat, quia caſus eſt de indubitabili, agnati. n. non poſſunt conqueri de inueſtitura filiæ, cum nouū feudum non tranſmittatur ad tranſuerſales c.1. de fratri. de no. benef. inueſtit. c.1. de ſucceſ. fratr. & gradib. ſuccedent. in feudo. Aluarot. in d.c.1. quemad. feud.ad fil. pertin. valde laborat in ſolutio

ne iſtius difficultatis,credo ego illum tex. loqui tā in feudo nouo, quàm in antiquo, quod tamen ad dominum reuertatur. Scire debetis, quòd vaſallo mortuo, in quo generatio ſuæ familiæ finitur, poſſunt eius conſanguinei & agnati offitio iudicis petere, vt ipſi prę alijs inueſtiantur de feudo ad ipſum reuerſo, quo caſu dominus tenetur illos inueſtire, & ſi non inueſtiat poſſunt appellare, eſt dictum notabile Bar. in. l. prima. §. pmititur. ff. de aqu. quotid. & æſtiu. per illum text. vbi, ius aquæ ducendæ, quod datur prædijs, extincta perſona non extinguitur, quod datur perſonis, cum perſona ammititur. Planè ei, ad quem dominium tranſit, impetrabile eſt, nec eſt hoc beneficiū, ſed iniuria, ſi quis forte nō impetrauerit. quæ tamen concluſio intelligitur, quando dominus vellet, vel teneretur reinfeudare, vt pulcherrimè declarat Rui. in conſ. 125. vol. 1. per totum. Modo in caſu. c. primi. quemad. feud. ad. fil. pertin. dominus propter ſeruitia patris egregia, inueſtiuit filiam, deciditur ibi, quòd non poteſt reuocari ab vllo ex parētibus, quia nō poſ-

ſunt

impetrare,licet non ſint hæredes.

Quartò concluſio, de fœmina, limitatur, quando feudum eſset datum ad nullum ſeruitiũ, & ſic eſset francum, quoniã tunc fœmina ſuccedet, ita Bal.in c. primo. §.& quia vidimus, qui feud. dar. poſ. allegat tex. in c. ſi cui militi, de capitul.extraord. Conrad. ſed contra Bald.tenuit Mart.de laud.in d.§.& quia, mouetur per tex.in §.hoc autem notandum,eod. tit.generaliter loquentem,vbi datur regula, ꝙ fœmina non ſuccedit, & reſpondet ad dictum capitulum, ſi cui militi, quòd illud reperitur in paucis libris,& eſt apocriphũ, nec debet allegari pro lege,gl.in c.fin.uerſi ſi iuſta cauſa. de prohi.fe alie.per loth.ſiquis tamen deſiderat videre d.capitulum, & alia capitula extraordinaria, videat poſt ſummam Iac.de Ardiz.car.mihi 210. cap.148. cum ſequent. incipiunt ſummopere mandare curamus.

Quintò fallit, quando feudum eſset datum ad certum ſeruitium, quod mulier poſset explicare. Quia tunc fœmina ſuccedet, vt inquit Bald.in leg.quoties, C.de

ſuis

ſuis & legit.hæredib. allegat text. in d. ſi cui, ideo non eſt admitenda, cum eodem vitio laboret, quo præcedens.

Sextò limitatur. Quando feudum eſſet emptum, ſecundum Odofr. in ſua ſumma, in tit. de ijs qui feud. dar. poſ. ſequitur Bald. in d. c. primo. §. & quia vidimus, eod. titulo. duobus concurrentibus, primò, ſi ſit conceſſum pro nullis ſeruitijs.

Secundò, ſi ſit emptum iuſto prętio. Cõtrarium tamen firmauit Iſer. in d. c. primo, §. cum verò Conradus, & ibidem Mart. de laud. & Iacob. de Sancto Geor. in uerſ. & fœminis, vbi dicit, ſe uidiſſe iudicari cõtra opinionem Odofr. diximus ſupra, ideo nõ repeto. Ne recoctam Cramben, (ut eſt in prouerbio) ad mẽſam reponere uidear.

Septimò limitatur in feudo exiguo, quam limitationem ſequi videntur Præpoſ. & Afflic. in d. §. hoc autẽ. ea ratione, quia non obligat vaſallum ad aliquam fidelitatem, ſed eam reprobauimus in multis capitulis, ideo venio ad octauam, 8. igitur fallit, quando extat conſuetudo in aliquo loco, quòd fœmina ſuccedat, vt

eſt in regno Sicilię,nō exiſtente maſculo, ſecundum Iſer.in d.c.primo.§.& quia vidimus,de ijs qui feud.dar.poſ.& in hac ciuitate Paduę,ſecūdum Iacob.de Beluiſ. ibidem, & teſtatur Cur.Iun. de feud. par. 3. num.x.& in conſ.184.nu. 4. necnon & Io. Baptiſta Ferretus in conſ. 87 . nu. 20.idē ſeruatur ſecundum ius Francorum,quo iure ſoror ſuccedit fratri in feudis antiquis Ab.in c.ſignificauit, de reſcript. & obſeruatur in multis locis, præſertim eccleſiaſticis vt dicit Tho. Mar. de feud. lib . j. titu. xi.de feud.fœmi.nu.23.cum ſeq.Rō.quia conſuetudo eſt ſeruanda in feudis. c. primo,de feud.cognit.c.primo,de gradib.ſuccedent. in feudo. Vtrum autem familia poſſit introducere vnam conſuetudinem, videatis Cur.in dicto tract.in 3.part. eo. num.10.Duare.cap.10.num.8.& 9. vbi dicit,quòd in caſibus, in quibus ſuccedūt fęmine, ſemper excludūtur,ſi extant maſculi.c.primo.§.filia,de ſucceſ.feud.c.primo, in fi. de eo,qui ſibi & hæredib.alias limitationes videatis apud eundem Cur. ubi ſupra Tho. de Marin.& Iacob. de San.Geor

gio,

gio, in verſ. & fœminis vnam ego addo pulcherrimam,& ſingularem. Quæ eſt,vt non procedat in feudo regalis dignitatis ita Celſ. Vgo conſ. 20.num.6. adducit Panor.conſil.3.vol. 2. uide Tho. de Mari.in tit. de feud.fęmi. ſiue mater. eſt tit. xi. nu. 70. Memoria teneo,aliquādo legiſſe,apud Vallens.hiſtoriarum Ferd.regis.li.2. quòd cum Martinus Aragoniæ atque Siciliæ Rex ſine liberis deceſiſſet, aſſerebāt hi ſinguli ad ſe Regni ſucceſſionem pertinere.

Primò Ludouicus, ex Iolante fratris filia nepos.

Secundò Iacobus comes Vrgellenſis Germanus,conſobrinus Regis defuncti, petens anteferri, cum maſculus ex maſculo deſcenderet.

Tertiò Ferdinandus ex Helionora Martini ſorore ex utroque parente; dicens bona omnia naturali iure ac legibus ad proximiorem deferri, & quod dicitur, fœminas non ſuccedere; illud intelligi,quando mares ipſi æquè proximi ſunt; ac eodem cum fœminis gradu coniuncti.

Quartò denique ēt Federicus ex filio defun-

defuncti nepos, ſed illegitimus mouebat controuerſiam, aſſerens ſe habere iuditiũ defuncti, qui moriens, eius regnum eſſe iuſſerat, cui iure deberetur, haud ferè aliter, quàm Alexander Magnus, qui interogatus, quem Imperij faceret hæredem, reſpondit digniſſimum, ideo mereri dicebat, ut ſi non aliorum, ſaltem ſui ratio haberetur, ex quo ampliſſima parta victoria, Regnum Siciliæ Aragonico adiecerat res poſtquam vi, armis, ac dubio marte geſta eſt, tandem iuditio ac legibus eam trãſigi placuit, in nouem conuenere viros, ſummę doctrinæ, probitatis, atque pruden tiæ, tres.n. ex Aragonia cœperunt ex Valentia tres, ex Catalonia alios tres, qui per xxx. dies aduocatos partium audierunt, & poſtremò, re cognita, Ferdinandum de ſcripto Regem promuntiarunt, & tamen ſcitis Regnum Siciliæ eſſe feudum ſedis Apoſtolicæ, c. ad apoſtolicam, de re iudic. in 6. ſed hoc forſitan propter conſuetudinem, quæ poteſt admittere fœminas etiã extantibus maſculis, & conſuetudini multum tribuerę debemus, præcipuè in feu-

dis regalibus,ſiue dignitatis,vt inquit Bal dus.in c.primo,de feud.March.

Qui ſint feudorum incapaces.

SEQVVNTVR illa verba(ad hoc vt domino ſeruiant) ex quibus colligitur ſextum requiſitum feudi,quod eſt,vt ſeruitia præſtentur ad differentiam omnium aliorum contractuum,in quibus non præſtantur ſeruitia, nimirum ſi fœmina non ſuccedit in feudo.Sed oritur queſtio,quid ſi armis ſe aſſuefecerit,ita quòd poſſit ſeruire, prout fecit vxor Mithridatis,Pantaſilea Regina Amazonum, Zenobia Regina Auſtriæ, & ſimiles. Videtur dicendum, ꝙ tunc poſſit ſuccedere, arguendo à ceſſante ratione.l.adigere.§.quamuis. ff. de iure patronat.& ita limitabat Iſer. in c.primo, §.& quia vidimus.infra.tit. primo,ſed hāc limitationem reprehendunt Laudenſ. Aluar.& omnes ibidem,mouentur,quia ſunt quinque rationes quare fœmina nō ſuccedit,quas affertBal.in l.quoties.C.de ſuis. & legit. hæredib.Prima eſt quia fœminæ domi-

domino ſeruire non poſſunt.c.primo, an mut.vel aliàs.imperfect.Secunda eſt, propter publicam honeſtatem, argumento.l. primæ.ff.de poſtul.Tertia ē, propter fragilitatem conſilij. c. forus. de verb.ſignific. Quarta, propter lubricitatem voti, nā quater mutantur in hora. Quinta & vltima propter periculoſitatem ſecreti, quod retinere non poſſunt, licet igitur ceſſet prima ratio, videlicet quia poſſint ſeruire, remanent tamen alia quatuor, quo caſu, ſuccedat illa regula, quòd quando duæ, aut plures ſunt rationes eiuſdem diſpoſitionis, ſi vna eſt ſublata, & altera remanet, habet locum adhuc ipſa diſpoſitio. §. affinitatis, inſtit.de nupt. facit adhuc, quia ſi ſola ratio eſſet, quòd mulier non ſuccedat quia pugnare non poteſt, ſequeretur ꝙ eius filius poſſet ſuccedere, ex quo in ęo ceſſat hæc ratio, ſed conſequens eſt falſum c.primo, §.hoc quoque, infra tit.primo, ergo & antecedens. Quid de hermaphrodito, tractat Iacob.de Ardiz.in tit. de feud. ſucceſ.§.eodem modo, Ferar.de feud.lib. 3.cap.9.de muto ſurdo, vel alias imperfe-

cto natura,haberis tex.in capit.primo, an mut. ſurd. uel aliàs. imperfect. De cæco, Monoculo,Claudo, & ſimilibus videatis Tiraquel.de primogenit.quæſt. 21. num. 13.cum ſeq.ego in his ratione ſenſuum in habilibus,ita diſtingui debere ſemper exiſtimaui, quòd aut ſummus ĩ feudo nouo, aut in antiquo, ſi in nouo, tunc procedat tex.in c.primò.§.mutus; Epiſcop. vel abbat.in quo deciditur,mutum non poſſe retinere feudum, ſed illud ammittere,& ad dominum deuolui. Si in antiquo,& tunc, aut defectus eſt naturalis, aut accidentalis,Primò caſu, facit à ſucceſſione repelli, quia iure naturę non debetur ei beneficiũ cui ipſa natura præbet obſtaculum. Secundo caſu,placet diſtinctio Bald.in d. §.mutus,dicentis, quòd aut culpa præceſſit caſum, & tunc amittitur feudum, argumento cap. 2. extra. depoſ. aut fuit caſus merè fortuitus, & tunc nõ amittitur, quia afflictio nõ eſt danda afflicto. Videndum nunc eſt, an clericus poſſit ſuccedere in feudo,& prima facie videtur dicendum, quòd non ſuccedat,per tex.in c. primo, §.

qui

qui clericus, ſi de feud. defunct. content. ſit int.do.& agn.vbi tex. in hæc verba habet, qui clericus efficitur, aut votum religionis aſſumit, hoc ipſo feudum ammittit.

Secundò probatur per tex.in c. primo, de vaſal. milit. qui arm. bellic. depoſ. ubi milites ſeculi, qui factus eſt miles Chriſti, feudum amittit, quia beneficium non pertinet ad eum, qui non debet gerere offitium.

Tertiò probatur per tex. in cap.primo, an mut.ſurd.vel al.imperfect.vbi ſicut mutus, ſurdus, vel aliàs imperfectus feudũ retinere non poſſunt, quia domino ſeruire non valent, ſic dicimus in clerico, in fœmina, & ſimilibus.

Quartò videtur tex. clarus in c. vni. de feud.fœmi.vbi clericus, & alius qui uouit religionem non poteſt ſuccedere in feudo, per quæ iura Io.Andr.Butr.Panor. & Imol.in c.in præſentia. de probatio. determinant, quòd feudum, ſicut non tranſit in clericum, ita non tranſeat in eccleſiã, ſeu monaſterium, ad quod eſt gloſ.in ter-

minis,& ibi Bal.ī l.de quibus.ff. de legib. vbi expreſſe dicit, quòd Monachus non ſuccedit in feudo paterno,quia non poteſt præſtare ſeruitium debitum. In cōtrarium videtur pugnare tex. in cap.ex tranſmiſſa,& c.uerum,de for.compet. vbi ſummus Pont.remittit clericos ad dominos ſeculares ſuper ſeculari feudo, ergo clerici poſſunt tenere feuda, à dominis temporalibus.

Secundò,facit tex. in c.Romana.§.debet.de appellat.in 6. quo loci, ab Epiſcopis debet appellari ad archiepiſcopum, etiam in cauſis, in quibus habent temporalem iuriſdictionē, niſi forte de conſuetudine,aut priuilegio, vel alio iure ſpetiali ſit appellandum ad alium,gloſ. ibi exēplificat in cauſa feudali.

Tertiò facit tex. in c. ſi quis laicus, 23. quæſt.quinta,vbi, ſi quis laicus iuramentum violando profanat quod Regi & domino ſuo præſtitit,anathemate multatur, niſi ꝑ dignā pœnitētiæ ſatisfactionē emēdauerit.Epiſcopus, præsbiter,Diaconus, ſi hoc crimen commiſerit, degradetur.

Quartò

Quartò facit tex.in c. primo, §. item ſi clericus, de capitul. Conrad. vbi Epiſcopus, vel Abbas feudum ob culpam ſuam amittit, ergo culpa non commiſſa retinet,& ſic eſt feudi capax,& hãc opinionẽ, quòd clericus ſit ſucceſſibilis in feudo Hoſtienſ.in d.c. in præſentia. de probat. Bal. valde notabiliter,in c.quę in eccleſiarum, de conſtit.in gloſ.prima,& in authent.niſi C.ad Trebellia. pro qua conſuluit Hier. Sciurph.in cõſ.68.per totũ centur.prima. Tota difficultas huius quæſtionis pendet ab hoc,an clericus,vel monachus, & ſucceſiuè eccleſia, vel monaſterium poſſint ſeruire per ſubſtitutum, nec ne. Nam ſi poſſunt,erunt capaces,aliàs ſecus.Feder.Scenchius,in d.c.primo.de milit.vaſal.qui arm. beli.depoſ.tenet, quòd poſſint ſeruire per ſubſtitutum,argumento tex.in c.primo.§. ſi quis deceſſerit, ſi de feud. defunct. content.ſit int.do. vbi filius impubes non cogitur facere fidelitatem,nec præſtare ſeruitium, alius tamen pro eo faciens ſeruitiũ, admittetur. Facit etiam tex.in c.primo.§. firmiter. de prohib. feud. alie. per Federic.

ric.vbi,ſi vaſallus nõ iuerit cum domino, in expeditione,vel non miſerit pro ſe aliũ domino acceptabilem, feudum amittit, ergo vaſallus poteſt ſeruire per ſubſtitutum, præcipuè quando aliquis fuit inueſtitus pro ſe & hæredibus,nam quandocũque in conceſſione feudi fit mentio hæredum, nunquàm intelligitur electa induſtria perſonæ, ita multum notanter dixit Cin. in l. quiſquis cenſibus.C.de epiſc. & cleric. refert & ſequitur ibi Bal. pro notabili verbo,ſubdens,quòd credit verũ,quia induſtrialia non tranſeunt ad hæredes. l. cuius bonis, & ibi gloſ.not.ff.de curat.furioſ. Contrariam partem defendit Sonſbech.par.12.nu.144.cum ſequent. Mouetur ea ratione,quia mutus,ſurdus, & aliàs imperfectus,item fœminę non ſuccedunt in feudo, ex quo ſeruire non poſſunt cum tamen negari nequeat, quin per ſubſtitutum ſeruire poſſent.Secundò mouetur p text. in d.c.primo.de mil.vaſal.qui ar.bel. depoſ. vbi clericus effectus amittit feudum, ſi voluiſſet per ſubſtitutum poſſe ſeruire, id dixiſſet, nàm lubens per ſubſti-

tutum

tutum ſeruiuiſſet &c.

Tertiò moueor ego vltra Sonsbech.tali ratione.Ea quæ perſonę induſtriam,aut fidem requirunt, non poſſunt explicari ꝑ ſubſtitutum,c.fi.§.is autem,de offit. delegat.Sed feudum requirit fidem,& nō ſimplicem,ſed iuramēto firmatam, vt in titul. qual.iurar.deb.vaſal.ergo non poterit explicari per ſubſtitutum.c.veritatis. extra. de iureiur. quàmuis per ſubſtitutum prę-ſtari poſſit.c.primo.§.ſed vtrum. per quos fiat.inueſt.Nō ob.tex.in c.primo.§. ſi quis deceſſerit.ſi de feud. def.cōt. ſit int. do. & agn. quia loquitur in impedimento temporali,quod non nocet,aliud eſt in impedimento perpetuo.l.ſed eſt quæſitum.ff.de liber. & poſth. Et ita debemus intelligere tex. in d. c. 1. §. firmiter. de prohi. fe. al. ꝑ Feder. quòd ſcilicet loquatur de vaſallo impedito.Non ob.quòd quando fit mentio hæredum, non intelligitur electa induſtria perſonæ, quia hoc eſt falſum,præcipuè in materia feudali,probo.Nam verbū hæredibus, in infeudatione poſitum reſtringitur ad hæredes ſanguinis primi inueſtiti,

ueſtiti,c.primo.§.cum verò Cõradus.qui. feud.dar.poſ.c.primo.§.& ſi clientulus.de alie.feud.ergo non cenſetur receſſum à vera & propria natura feudi,ita vt per ſe ipſum vaſallus ſeruiat. Ideo puto doct. prædictos intelligi debere.ſ. non eſſe electam induſtriam perſonæ, quando dictioni hæredibus eſſet adiecta alia qualitas,quæ faceret feudum non habere propriam naturam feudi.Sit igitur conclusio, clericum in feudo ſuccedere non poſſe, quæ eſt cõis tã legiſtarum q̃ canoniſtarum, vt ꝑ Felyn. Dec.& Pariſ.in d.c. in præſentia. de probat.Hæc tamen communis concluſio recipit multas limitationes, Prima eſt, quando pro feudo præſtatur ſeruitium reale,autem etiam perſonale, dummodo honeſtè per eccleſiaſticam perſonam exhiberi valeat, veluti, ſi dominum comitari teneretur in aduentu alicuius Principis,vel in acceſſu ad aliquem principem,& in ſimilibus,in quibus non exercentur arma.Hanc fallentiam ponit Fel.in d. c. in præſentia. nu.46.ſequitur ibi Dec. col. penult. & Paris.nume. 193. Fuit autem hæc originalis

opinio

opinio Innoc.in d.c.in pręſentia.nu.quinto. quem canoniſtę omnes ibidem ſequuntur.No.tamen,quòd in dubio feudum pręſumitur rectum & proprium, & per conſequens, quòd pro eo pręſtetur ſeruitium perſonale militare, probatur. Quia pro feudo regulariter præſtatur iuramentum fidelitatis ſecundum formam antiquæ & nouæ fidelitatis,vt in titul. de for. fidelit. cum tit.ſeq.de nou. for.fidelit.In qua forma perſonale etiam militare ſeruitiū promittitur, vt ex lectura ipſorum titulorum apparet,ſecundum Afflict.in d.c.primo.de mil.vaſal.qui. arma belli. depoſ. & Alex. conſ.30.num.21.cū ſeq.vol.primo. & cōſ. 6.nu.8.cum ſeq.vol.quinto.ergo præſumitur, quòd ſeruitium perſonale pro eo præſtetur,quæ pręſumptio transfert onus probandi in aduerſarium,Bar. in l.illa ſtipulatione.n.10.ff.de verb.obligat.Secunda eſt limitatio. in feudo libero & franco, nam in eo poterit ſuccedere clericus, ſecūdum Fel. & Dec.in d.c.in præſentia,Facit ratio, quia ſi poteſt ſuccedere in feudo,pro quo præſtatur ſeruitium perſonale honeſtum,

ut

vt ſupra diximus, multo magis poterit ſuccedere in eo, pro quo nullum præſtatur ſeruitium, hæc fallentia communiter recipitur ab omnibus, Curt. in ſuo trac. de feud. par. tertia. quæſt. 10. nu. 27. Paris de Put. in trac. de feud. redintegrat. cap. 133. nu. 18. qui loquitur in eccleſiá. Atramē eſt animaduertēdum ad id, quod dicit idem Fel. ibi, quia dicit, illud procedere, etiam ſi pro feudo franco aliquod ſeruitium præſtetur, nam ſi præſtatur ſeruitium, quomodo francum dicetur, ideo pugnantia ſcribere videtur, l. vbi repugnantia. ff de regul. iur. intelligas ergo, aut feudum eſſe liberũ & francum, pro quo nullum præſtatur ſeruitiũ, aut ſi præſtatur, (quo caſu non erit liberum & francum) intelligi debere de ſeruitio, quod honeſtè per clericum præſtari poſſit. Tertia limitatio in feudis eccleſiaſticis, quia clerici in eis ſuccedunt, ita Iaſ. conſ. 117. vol. quarto. verſ. ſecundò, principaliter mouetur. Quia non eſt veriſimile, quòd ſummus Pontifex voluerit excludere ſuum genus clericorum, immo è contra, ſicut in ſimili videmus, quòd licet aliàs pri

uilegiuum immunitatis conceſſum tibi & poſteris, non compræhendat deſcendentes ex fęminis,l.prima.§. fi.ff.de iur.immunit.tamen ſi illa conceſſio fiat à fęmina,tũc compræhenduntur etiam fęminę,propter qualitatem perſonæ concedentis,ita notabiliter Anc. in conſ. 241. decima columna.Pręterea ceſſant rationes,quæ aſſignantur in iuribus feudorum, prohibẽtium clericos ſuccedere ĩ feudis ſecularibus, videlicet. Quia factus eſt miles Chriſti, & deſijt eſſe miles ſeculi, & quia nemo militans deo implicat ſe negotijs ſecularibus,nam iſtæ rationes militãt in feudis ſecularibus, & non eccleſiaſticis,quia propter feuda eccleſiaſtica non efficitur miles ſeculi,ſed durat miles eccleſiæ,ergo &c.

Quarta eſt limitatio, quando clericus de nouo inueſtiretur à domino ſciente ipſum eſſe clericum, quia tũc poteſt feudum retinere,ita Aluar.in c.primo.de feud.fęmin.Curt.Iun.loco ſupra citato,limitatione octaua. & ſic intelligitur tex. in c. primo.§.fi.de capitul.Conrad. dũ dicitur, ꝙ Epiſcopus,vel Abbas feudũ ob ſuam cul-

pam

pam amitit, & ſic eſt feudi capax, propter conceſſionem domini, qui eos de nouo inueſtierat, ita etiam procedat tex. in c. vnic. §. vtrum. de ſtat. regular. in 6. Huc accedit alia limitatio, quam Fel. facit in d. c. in prę ſentia. nu. 47. de fœmina, quę & ſi regulariter in ſucceſſione feudorum ſit inhabilis tamen ſciēter inueſtita admittitur, vt per ſubſtitutum ſeruire valeat, nam videtur actum, vt ſeruiat per ſubſtitutū, & ita pulcherrimè Alex. in conſ. 10. vol. quinto. argumento l. vnic. §. vbi autem legatarij. C. de caduc. tollend. verſ. ſin autem ad deficiētis perſonam, & ideo infert Cur. ꝙ ſi fœmina efficiatur monialis, tale feudum tranſibit ad monaſteriū. Quinta eſt limitatio, vbi adeſſet cōſuetudo, quòd clerici ſuccedant & ſeruiant per ſubſtitutos, ita Somſbech. nu. 147. poſt Caſſan. in conſuetud. Bur. in tit. de feud. §. 5. in decima limit. & ita in Epiſcopis & Cardinalibus ſeruari aſſerit Iul. Clar. tract. de feud. quæſt. 78. licet in alijs minoribus non ita ſeruari dicat. quod dictum eſt de clericis, intelligendum eſt procedere, quando ipſi clerici eſ-

ſent

ſent in ſacris conſtituti, ſecus ſi eſſent cleri ci primæ tonſuræ, ita Bal. & alij in d.c.1.§. qui clericus. ſi de feud. def. cont. ſit. Rō eſt, quia clericus primæ tonſuræ nondum eſt vere clericus, Ideo poteſt ad ſeculum li bere redire, c. hi qui poſt ſanctum, 30. diſtinct. poteſt etiam vxorem liberè ducere, tot.titul. de cleric. coniug. extra. hoc idem quod dixi de clerico primæ tonſuræ, habet locum in monacho intra annum probationis conſtituto, quia interim bona ſua retinet, & recuperat, vt no. in auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. eccleſ. quod ſequitur Alua. in d.c. primo. de vaſal. mil. qui. ar. belli. depoſ. quæ omnia ſunt bene notanda, cum ſępius poſſint cōtingere. At ſi clerici, vel mo nachi habitum clericalem, & ſtigmata reli gionis plene accepiſſent, tunc certe ſi habi tum abijcerent, feudum non recuperarent tex. eſt, in c. primo. uerſ. ex hoc illud. de feud. fœmin. Rō eſt, quia ex tali apoſtaſia efficitur infamis, ideo nō poteſt ſtare in cu ria domini. cap. primo. an ille, qui interf. fra. dom. ſui. præterea Apoſtata eſt hęreticus. c. excommunicamus. extra. de hæret.

ſed

ſed hæreticus non poteſt feudum retinere, vel recuperare, argumento cap. 1. hic finitur lex Conrad. in fi. Ergo &c. Quod habebit locum etiam diſpenſatione impetrata ſuper apoſtaſia, cum iam ſemel quæſitum ſit ius agnatis, vel filijs. Sanctè. n. in hoc inquit Diocletianus Imperator ĩ l. nec auus. C. de emãcipat. liberor. In cuiuſq; iniuriã benefitia tribuere, nõ eſt moris noſtri, ſententiam certè vero Principe digna, atque vtinam eam omnes memoria tenerent, & ita concludit Sonsbech. dicta par. 12. nu. 140. cum ſequent. cui libens ſubſcribo, quia ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit, l. ſunt perſonæ. ff. de religioſ. & ſumpt. funer.

An milites Hieroſolimitani ſint capaces feudorum.

QVAERO An milites Hieroſolimitani, ſiue cruce ſignati, ſint capaces feudorũ. Curt. Sen. in conſ. 62. & 63. conſuluit pro parte affirmatiua, quia non depoſuerunt arma, immo deo ſeruiũt in militia

litia contra infideles,Ideo Ab.in rub.de re gularib.dicit,quòd iſti milites ſunt impro priè religioſi,Idem Ab. in c. quamuis,de decim.appellat eos quaſi religioſos, ergo cum non deſinant eſſe milites, poterunt ſuccedere. Contrariam ſententiam veriorem eſſe puto,quòd immo non ſint capaces,pro qua probãda pręmitto, milites Hieroſolimitanos dici religioſos,& eccleſiaſticas perſonas, ſecundum gloſ. in c. quiſquis. 17.quæſt.quarta.in c. ex parte, de decim.in c.ſciant cuncti, de electio. in 6.quod probatur etiam in libro ſuarum cõſtitutionum,cui titulus eſt. Stabilimenta militum ſacri ordinis diui Ioannis Baptiſtę Hieroſolimitani,præſertim in proœmio,& in alijs quàm pluribus capitulis,in quibus vocant ſe religioſos. Plus dico vobis,quòd ſunt religioſi regulares,quia profitentur caſtitatem, paupertatem & obedientiam,quæ tria ſunt ſubſtantialia verę, & regularis religionis.c.cum ad monaſterium.de ſtat.monach.& Canonic.regular. Ergo tanquàm clerici ſunt incapaces, nimirum ſi iure Pontificio eis interdicitur

muliebris conſuetudo,in.c.vxoratus in fi. de conuerſ. coniugat. habetis pulcherrimam deciſionē Capel.Tholoſ. quæſt.448. Secundò proprius ad rem noſtram accedit, quod legitur in dicto libro ſuarum cōſtitutionum,cap.12.in tit.de fratrib. & in cap.25. in titulo. de inhibitionib. & pæn. vbi cauetur, quòd alicui dictorum fratrū non licet aliquo pacto, ſe,homagio,confœderatione, aut iuramento aſtringere alicui perſonæ,ſine ſui magni magiſtri licentia & cap.28. inhibetur ne ſe implicēt bellis Chriſtianorum, ergo non poſſunt ſuccedere in feudo,cuius occaſione pręſtatur iuramentum,vt in titulo.qualit.iurar.deb. vaſal. fidelit.cum duobus titulis ſubſequētibus,& pro hac opinione ſteterunt quàm plures,præcipuè Alexandrin.conſ.80.Crauet.conſ. 303.& Oſſaſ. deciſ. Pedemont. 27.nu.18.

An poßit fieri remißio fidelitatis in feudis.

SEPTIMVM requiſitum eſt,quòd præſtetur fidelitas,ideo apponūtur illa verba

ba in diffinitione,cum fidelitate,ſiue fideliter.nec mirum,cum feudum à fidelitate dicatur, vt ſupra oſtẽdimus, ſed hinc ſumpta occaſionẽ Quæro. An poſſit fieri remiſſio fidelitatis in feudis. Communis eſt opinio,quòd non poſſit,quæ probatur ex duobus. Primò. Quia pacta,quę ſunt contra ſubſtantialia contractus improbãtur à iure.l.pacta quæ contra. ff. de contrah. emptio. & ibi notatur,l.cum præcario. ff. de præcar. Sed ad eſſe feudi requiritur fidelitas,vnde etiam dictum eſt feudum, ergo non poteſt fieri remiſſio fidelitatis. Secundo, valet argumentum ab etimologia vocabuli,negatiuè,vt tradunt doct. in l.ſecunda.§.appellata.ff.ſi cer.petat.ergo valebit conſequentia, non præſtatur fidelitas, igitur non eſt feudum,licet affirmatiuè nõ teneat hoc argumentum,non enim procedit, in contractu præſtatur fidelitas, ergo feudum,quia ſunt alij multi contractus,in quibus fides præſtatur. l. prima.ff.de pact. l.prima.ff.ſi.cert.petat.l.prima. ff.de conſtit.pecun. cum ſimilibus. Contra hanc cõmunem ſententiam videtur pugnare tex.

in c.primo.§.final.ĩ.per quos fiat.inueſti-
tur.vbi valet pactũ,quòd fidelitas nõ prę-
ſtetur & tex.in c.primo.§.eſt & alia. quæ.
fuit.pri.cauſ.benef.ammitẽd.Ibi,ſunt quæ
dam feuda ita data,vt pro his fidelitas non
ſit præſtanda.Sed Reſpondete,quòd aliud
eſt,quòd non præſtetur iuramentum fideli
tatis, aliud eſt,quòd non præſtetur ipſa fi-
delitas, iuramentum fidelitatis poteſt re-
mitti per pactum, ſed tamen ipſa fidelitas
non poteſt remitti,ita declarat Aluarot.in
d.§.eſt & alia,Cur.de feud.par.1.quæſt. 7.
Pro qua declaratione facit tex.in c.verita
tis. extra.de iureiur. vbi remiſſo iuramen-
to fidelitatis regi Siciliæ, nõ cenſetur pro
pterea remiſſa fidelitatis præſtatio. Ex
quo infero, quòd ſi concedatur Caſtrum
in feudum liberum & francum, vel in quo
remittatur iuramentum fidelitatis,nihilo-
minus vaſallus non erit exemptus à capi-
tulis fidelitatis,de quibus in c. primo. de
form.fidelit.& c.ſeq.de no.for. fidel.Ratio
eſt.Quia tale feudum contineret repugnã
tiam quãdam,videlicet,quòd ſit feudum,
& quòd ſit liberum, ab omni fidelitate, vt
dicit

dicit Imol.in c.ad noſtram, de reb. eccleſ. non alienand. Ex hoc etiam infert dominus Iaſ. quòd non valet pactum, quòd uaſ ſallus non cadat à feudo propter feloniã, tum quia eſſet contra ſubſtantialia ipſius feudi, contra.l.pacta quæ contra.ff.de con trahend.emptio. Tum quia vaſallus hoc pacto inuitaretur ad delinquendum, contra tex.in l.conuenire.ff. de pact. dotalib. tum quia dolus de futuro remiti non poteſt.l.ſi vnus.§.illud. ff. de pact. & hac de cauſa non valet pactum, quòd donatio nõ poſſit reuocari propter ingratitudinem, ita Specul.in tit.de donat.§.primo, verſic. quid ſi actũ, ſequitur Bald.in l.final.C.de pact.& in l.fin.C.oper.libert.ſic etiam pactum de non accuſando aliquem pro crimine commitendo, non valet, etiam ſi eſſet iuramento firmatum, quia remitererur dolus de futuro; ita Ab.in c.quemadmodum, de iureiur. & hac de cauſa, liberatio adminiſtrationis, quæ fit à teſtatore tutori, eſt inualida, ſecundum Fely.in c.ſi diligenti.num. 34. de for. compet. Reperio, quòd Cur.quæſt.7.nu.3. diſtinguebat, in-

ter feloniam,quæ conſiſtit in cõmittendo & eam quæ conſiſtit in ommitendo, ita ꝙ valeat pactum,quòd non cadat propter il lam,quę conſiſtit in omitendo; ſecus propter eam; quæ conſiſtit in committendo; faciunt not.per gloſ.& doct. in l. ſi mora. ff.ſolu.matrim. quam literis aureis ſcribẽdam eſſe dicit ibi Bal.quòd. ſ. odioſior eſt mora commiſſa in faciendo, quàm in negligendo. Confirmo, nam uidemus, ꝙ non ualet argumentum à delicto in commitendo ad delictum in omittendo, ut not.Bar.in l.licet.§.final.ff. de pecul. Dec. conſil.151.num.9.192.num.5.605. num. primo.& 2.& in l.quod te.ff. ſi cert. petat. num.49.inde eſt,quòd delictum,quod cõſiſtit in omittendo, non punitur criminaliter, licet è contra puniatur criminaliter illud, quod conſiſtit in commitendo, ita pulcrè Bald.in l. data opera.C. qui accuſ.non poſ.ſequitur Paul.de Caſt. in leg. prima, num.9.ff. de legib. inde eſt etiam, quòd dolus in omittendo non facit retractare ſententiam, licet dolus in committendo faciat eam retractare, ſecundũ

Aret.in l.ſi is ad quem. ff. de aquir. hęre-dit.Oſaſc.deciſ.Pedem.71. num. 39.cum innumeris alijs congeſtis per Tiraquel.in tract.de pęn.cauſa.44.num.24.cum pluribus ſequentibus.

Mihi tamen hæc diſtinctio Cur. nõ probatur, quia illa regula, quòd ſ. ſit grauius delictum in commitendo quàm in omittendo, limitatur non habere locum in ijs qui ex offitio ſuo tenentur aliquid facere, quia negligentia eorum æquiparatur dolo, Ancar.conſ.158.Crauet.conſ.132.nu. quartò, ideo infertur prælatum, tam pro negligentia, quàm pro dolo, deponendũ eſſe, c.dictum.81.diſtinct.vbi gloſ. multos canones citat, adde gloſ.in c. non omnes. ſecunda, queſt.ſeptima, infertur ad aduocatum, qui tenetur ad damnum reſarciendum, ſi amittit cauſam clientuli ſui, tam negligentia, quàm dolo, Fel.in c.tua nos, de homicid. infertur ad medicum, cuius negligentia moriuntur infirmi, quia perinde eſt, ac ſi eos occidiſſet, & ideo non poteſt ad ſacros ordines promoueri, Ab. in c.ad aures.de ætat.& qualit.infertur de

nique ad iudicem, qui ſi negligat facere iuſtitiam, punitur, & infra quantum tempus dicatur negligens, & multa alia, videatis apud Parid. de Put. latè, in trac. ſindicatus in verbo negligentia, per totum, modo ad propoſitum; Vaſallus ex offitio ſuo tenetur duo præſtare, quorum alterum conſiſtit in committendo, alterum in omittendo, in committēdo, quando vaſallus committit feloniam contra dominum, in omitendo, quando non denuntiat inſidias, quas ſciebat contra dominum parari, ergo vtroque caſu fidelitas erit præſtanda, & non ualebit pactum. Probo minorem, per doctrinam Bar. in l. vtrum, in fi. ff. ad l. Pompe. de paricid. & ibi Marſil. nume. 6. vbi dicit, quòd vaſallus conſcius conſpirationis, eam detegere omnino debet, alioquin punitur, & eſt tex. expreſſus in c. primo, §. item qui dominū, quæ fuit. pri. cauſ. benefit. amittend. ibi, Quod ſi non fecerit, dolo, uel negligentia ſua, vel fraude celauerit, benefitio ſe cariturum agnoſcat, eſt etiam tex. in c. primo, §. licet. ſi de feud. defunct. vbi, ſi magnum domino pericu-

lum

lum imminere nouerit, ſine interpellatio ne eum adiuuare tenetur,& ſi non fecerit, feudo priuandus erit,c.primo,uerſ. tu tamẽ ſcias,hic finit lex.Conrad.& hoc,quia ille certiorandus non eſt,qui non ignorauit,l. prima,ĩ fi.ff.de actionib. empt. Qua ratione feudo priuatur vaſallus, ſi inueſti turam intra annum non petierit.c.primo, §.prętere.a.de prohib.feud.alienat. per Feder.alias notabiles limitationes ad illam regulã, videatis apud Alban.inter iurecõ ſultos noſtræ ętatis famoſiſſimum, & opti mè meritum Cardinalem. in d. l. ſi mora, ſolut.matrimo.

Caſus in quibus fidelitas non præſtatur.

SVNT tamen multi caſus,in quibus fidelitas non pręſtatur. Primus eſt, quando feudum eſſet modicum, & exiguum. Quia pro modicis non debent homines maximas exactiones ſuſtinere, vt dicit tex. in §.final.autentic.de fid.inſtrum.& de minimis non curant leges. l. ſcio.ff.de in integ.reſtit.leg.quamuis.ff.de condit.& de-

mon-

monſtrat.cum ſimilibus, ita concludit Iacob.de Ardizo. in titul. qualit.iurar.deb. uaſal.fidelit. immo vero, modicum & nihil æquiparantur,c.licet cauſam,de proba tion.ibi, eorum dictis nulla,vel modica fi des adhibenda,c.cum te, de re iudicat.ibi nulla vel minima facta iniuria,ſed hęc opi nio mihi non probatur,quia licet feudum ſit exiguum, tamen ſeruitium recipit determinationem, ex feudi qualitate,argumento.l.cum poſt.§.gener.ff. de iure. dot. vbi ſi gener à ſocero dotem ſibi dari ſtipu latus ſit, conſtituitur dos pro modo facul tatum patris,& dignitate mariti, Atque inde eſt, quòd ſi feudum ſit exiguum & tenue, vaſallus non tenetur præſtare ſeruitium militare integrum, ſed fit ſolutio in pecunia pro feudi qualitate; ita Capit.de ciſ.32.num.2.Alciat.conſ.222.Nec obſtat dum dicitur, quòd de minimis non curat prætor, quia reſpondeo, quòd immo de minimis ratio haberi ſolet, quando in eo ꝓportionabiliter eſt eadem ratio, quę in magno, ſecus ubi ratio diſpoſitionis ceſſaret, quia tunc non inſpicitur minimũ

ita

ita Abb.& Dec.tradunt in c.de appellatio nibus, extra de appellat. per tex. in c. & ſi queſtiones,de Simon.quo loci ordinatio, vel conſecratio non cenſetur ſimoniaca, licet ordinatori, vel conſecranti aliquid datum fuerit, ſed in caſu noſtro proportionabiliter militat eadem ratio in paruo, quæ militat in magno, ergo &c. quod aũt feudum modicum ac tenue dicatur, uideatis Iſer.in c. primo. §. ſed ſi feudum,in fi. infra. Epiſcopum vel Abbat. qui iudicis arbitrio relinquit,ita quòd arbitrari & iudicare poſſit,ex qualitate domini, & uaſalli & ex qualitate rei atque ſeruitij, argumento.l. penult. §.final. ff. de condit.& demonſtrat.l.Męuia in fine. ff.de annu.legat. id tamen nolo uos præterire; quòd idem Iſer.in c.1.de vaſal. decrepit.ætat.& in c.primo.§.fi.de capitaneo,qui cur.vend. ſcripſit,eſſe cõſuetudinẽ in regno Sicilię, ꝙ integrum ſeruitium militare pręſtetur pro feudis valoris vnciarũ uiginti auri, Sed in hoc debet attendi cõſuetudo vniuſ cuiuſq; prouinciæ, quia quælibet ciuitas abundat ſuo ſenſu,c.vtinam.76.diſtinct.c.

cer-

certificari. de ſepultur. qua ceſſante, ad arbitrium iudicis recurrere debemus. Secundus eſt caſus, quando dominus eſſet hęreticus vel excōmunicatus, vel à Principe bannitus, de hæretico habetis tex. in c. final. extra. de hæretic. de excommunicato habetis tex. in c. nos ſanctorū, & c. iuratos. 15. quęſt. 6. de bānito habetis tex. in c. primo. hic. finit lex. Cōrad. vel Feder. vbi etiam fit mentio de excommunicato, quę iura abſoluunt vaſallum, à præſtatione fidelitatis ꝑpter hæreſim, excommunicationem & bānum, quod dicitur de excommunicato & bannito procedit, donec cum eccleſia vel ſuo ſuperiore reconcilientur, ut dicit tex. in d. c. nos ſanctorum. 15. quæſt. 6. & c. primo. hic finit. lex Conrad. ſed dubium eſt. An hæretici ad catholicam fidem redeuntes bona ſua antea confiſcata recuperent, nec ne. Ioāni Germano gloſatori placuit. 23. quæſ. 7. in ſumma, hęreticis reuerſis, bona ſua ex miſericordia reſtitui. Probatur ꝑ tex. in c. 3. ead. 23. quæſt. 7. Ibi teneant nō ſolum ſua, quæ habebāt, ſed etiam noſtra, quæ non habebant, ſed quod plus eſt, reſti

tuuntur

tuũtur etiam epiſcopatus eadẽ 23. quęſt. quarta.c.ipſa pietas,ibi,nec eis,poſtquàm erroris ſui pœnitet, honor clericatus aut epiſcopatus aufertur. at contraria opinio eſt magis communis & verior,vt ex multis probat Fel.poſt Ab.Butr.& alios in.c. vergentis. extra.de hęretic.præcipuè per illũ textum ibi. Nec ad eos bona eorum vlterius reuertantur,niſi eis ad cor reuertentibus; miſereri voluerit,& ſic intelliguntur iura in contrarium adducta,quòd.ſ.de ſola miſericordia reſtituantur. Tertius eſt caſus,in quo pręſtatur fidelitas,contra Imperatorem, & Regem,c.primo.de no. for. fidelit.vbi dicitur,quòd in iuramento fidelitatis ſemper intelligitur exceptus Imperator,vel Rex,licet non dicatur. Pari, immo maiori ratione excipitur Ro.Põtifex. c.venientes.de iureiur. Ibi, in quo debet intelligi ius ſuperioris exceptum, immo ſi expreſſè iuraret,tale iuramentum nõ valeret, quia contra legem & bonos mores c. non eſt obligatorium,de regul.iur. in ſexto.& ita Bal.in c. imperialem.§.fi. de prohib.feud.alien.per Federic.nu. 23. Præterea

rea excipitur prior dominus, à quo vaſallus aliquod feudum eſſet cōſecutus, dicto titulo. hic finit lex Conrad. §. fin. Sed vbi vtrumq; feudum eſt adeo antiquũ, quòd ignoratur, quis prior dominus, tunc vaſallus debet ſeruire maiori, & vbi eſſēt æquales, locus erit gratificationi, ſecundum Afflict. in d. §. final. nu. 45. At Bal. in l. quæritur. prima. lectur. ff. de ſtat. homin. voluit, quòd debeat ſeruire illi, à quo habet maius feudum, quod mihi videtur rationabilius, cum. n. afficiatur pro re, quod maius eſt, debet præualere. Sed hic occurrit pulcherima quæſtio, aliquis eſt inueſtitutus à duce Mantuæ de vno feudo, poſtea contingit ei ſuccedere agnato ſuo in alio feudo, quod erat antiquum in agnatione ſua, & pro eo præſtat iuramētum Duci Ferrariȩ, dubitatur, cui dicatur obligatus ratione antiquioris feudi, videtur quòd duci Mantuæ, ipſi. n. eſt prius iuratum, vnde prior in tempore, eſt potior in iure c. qui prior. de regul. iur. in 6. In contrarium eſt veritas ſecundum Afflict. in d. §. fin. nu. 47. allegat Iacob. de Ardizo. in titu. de ſucceſ. feud. §. cō

uenit

uenit etiam,& eſt text. in c. ſatis bene, de prohib.feud.alien.per Lothar.vbi cum aliquis duo haberet eaque recognoſceret à duobus dominis, mortuus eſt duob. filijs relictis, qui caſtra diuiſerunt, & quilibet iurauerat ſuo domino, modo alter mortuus eſt,deciditur ibi,quòd feudum reuertitur ad ſuperſtitem cum illa primeua natura,cum qua erat apud patrem. Quod dictum eſt de priore domino quòd.ſ.intelligatur exceptus, limitatur, quando vnum ex feudis eſſet ligium,i.recognoſceretur à ſupremo Principe,quia tunc debet ipſum præferre antiquiori, ita Bal. in conſ. 291. vol.ſecundo,vbi ſcribit,quòd aliàs dominus poſſet ei dicere,qui non eſt mecum,cõtra me eſt, ſed de hoc videbimus infra in diuiſionibus feudorum. Quid ſi Dux deficiat a Rege domino mediato, cui vaſallus debeat ſeruire potius Regi, an Duci, videatis Speculat.in titul.de feud.§. quoniã,verſ.quartodecimo quæritur,q eã late tractat,cui ſubſcripſit Martian.Laudẽſ. ĩ ſuo tract.de bello.quæſt.40. ad quos vos delego.Id vnum obſeruetis,quòd lice vaſallus

ſallus de perſona ſua ſeruiet antiquiori, vtriq; tamen ſeruiet de burſa, pro natura & qualitate feudorum, ita Bal. in l. vnic. §. ne autem. C. de caduc. tollend. & in dicto. §. fin. vbi vnum dicit non obliuiſcendum, ſed ſemper memorię mandādū, quòd ſcilicet vaſallus, qui ſecundo domino facit fidelitatem, debet eum certiorare de priore domino, & proteſtari, quòd ſit ſaluum ius illius, aliàs ei tenetur ad intereſſe, & nō poteſt accipere aliud feudum etiam ligium ad præiudicium prioris domini. Quartus eſt caſus, quādo bellum eſſet iniuſtū, quia tunc vaſallus non tenetur ſeruare fidelitatem domino, dicto tit. hic. fin. lex Conrad. in prin. & in c. primo. de no. for. fidelit. Iniuſtum autem bellum dicitur. 5. modis ſecundum gloſ. 23. quæſt. ſecunda. in ſumma ex perſona, ex re, ex cauſa, ex animo, & ex auctoritate, hos modos ad tres contraxit Gaiet. ī ſua ſumma, in verſiculo bellū, ego autem ad duos redigo, ad perſonā & cauſam, omnis. n. bona diuiſio, aut eſt bimēbris, aut reducibilis ad bimembrem, ſecūdum philoſoph. quem allegat Iaſ. in rub.

ff. de

ff. de vulgar. & pupil. Primò eſt iniuſtum ratione perſonæ cōmittentis,ſi deſit auctoritas. c.quod dicitur, 23.quæſt.prima.ſuſcipiendi.n. belli conſilium,atq; auctoritas, eſt apud Principes,nec pertinet ad priuatam perſonam mouere bellum, ſed debet ius ſuum in iuditio proſequi. eſt iniuſtum ratione perſonæ bellantis, vt in ſacerdote cui non licet arma tractare,23.quæſt. octaua.c.clerici,& c.his quibus,immo etiam inter Chriſtianos Principes eſt prohibitum, & ideo valde miratur Hoſtienſis. Quomodo Principes,qui quotidie inter ſe bella gerunt, à ſuis cōfeſoribus abſoluantur,ita retulit Io.de ligna.in c.quod ſuper his. de vot. Anto. Corſet. in ſuo tract. de poteſt. reg.in quinta par. nu.36.Puto tamen excipiendum eſſe bellum iuſtum ex cauſa, vt inf. videbitis ab infidelibus autem,nō tantum per Chriſtianos Principes verum etiā per eccleſiam, Regna omnibus modis auferenda eſſe ſentio cum Conrad.Bru. in tract.de hęretic.li.quinto. cap.quinto .vt in perſonas facientes iuſtitiam,transferantur.Secundò eſt iniuſtum ratione cauſæ,ſi

N ſit

ſit voluntariæ,non neceſſariæ c. noli. 23. quæſt.prima,vbi redditur ratio.non.n.pax quæritur, vt bellũ exerceatur,ſed bellum geritur,vt pax acquiratur,iuſtum eſt igitur bellum, quod ex edicto geritur pro rebus repetẽdis, aut pro propulſanda hominum iniuria.c.iuſtum eſt bellum,ead.23.quæſt. ſecunda.iuſtum eſt etiam, quod fit pro tutanda patria,ead.23.quæſt.octaua.c.ſi nulla,iuſtum eſt etiam, quod fit pro ſe ipſo defendendo,quia illa fidelitas intelligitur cõtra alium,non cõtra ſe ipſum,dicto tit. hic. fini. lex Conrad.vbi gloſ.fi.& ibidem Iſer. Sed eſto quòd bellum ſit iuſtum ratione pſonę, & cauſæ,nihilominus redditur iniuſtum ratione animi,propter prauam intentionem,dicit.n.Auguſt.in lib.contra Fauſtum,c.noli.23.quæſt.prima.nocendi cupiditas,vlciſcendi crudelitas implacatus, & implacabilis animus,& ſi quæ ſunt ſimilia, hęc ſunt,quæ in bellis iure culpantur.Not. tamen ſecundum Archiepiſ. Florent. par. tertia.titul.quarto.cap.primo. in fi. quòd cum quis aliàs habet iuſtum bellum ratione perſonæ, & cauſæ,licet nõ ſit iuſtum ex inten-

intentione,quia animo vlciſcendi facit,& per hoc grauiter peccet, tamen de damnis datis, & rebus ablatis,non tenetur ad reſtitutionem,ſaltem vſq; ad illam quantitatem,in qua ſibi ille tenebatur,ſeu quouſque ſe ad iuſtitiam faciendam offert. Sunt tamen qui dicant, vaſallum teneri etiam in iniuſto bello defendere dominum, ſed ad offenſionem non teneri, niſi velit, de quo videtur tex. in d. c.primo.in princip. hic fin.lex Conrad.ſed Bal.ibi.nu.quinto. & 6. reprehendit Obertum, & Gerardum dicens, quòd in hoc fuerunt duo pecora, quia non habuerunt in conſideratione,ius gentium, ciuile, & diuinum, nam iniuſta bella ſunt aperta latrocinia,vt not. in l.ex hoc iure.ff.de iuſtit.& iur.& ſceleratis preſtare patrociniũ defenſionis, eſt legibus, & ipſi naturæ contrarium.l.per omnes.C. de defenſor. ciuitat. & non minus malus eſt,qui fauet mala commitẽti, quàm ille qui cõmittit,inquit tex.in.c. ita planè.23. quæſt.quarta.vnde dicitur,in.c. qui cõſentit.2.quæſt. tertia.quòd ille qui peccãtem defendit,acrius punitur,quàm ille qui pec

 cat.

cat. Ideo concludo, vaſallum non teneri, neque ad offenſionem, neque ad defenſionem in bello iniuſto. Quid autem de ſubditis, videatis Luc. de Pen. in l. prima. C. ne ruſti. ad vllum obſeq. deuoc. li. xj. qui conſtituit differentiam inter ſubditos & vaſallos, quæ mihi non placet per prædicta. Fateor tamen cum Bal. in conſ. 358. vol. ſecundo, quòd in dubio præſumendum eſt pro Principe, & quòd debemus ei parere, quia eſt perſona publica, præcipuè ſi ſit indictum bellum de conſilio procerum, vt voluerunt Iſer. & Aluar. in c. domino gueram faciẽte, dicto titulo. hic. finit lex Conrad. & Iacob. de Sancto Georg. in ſua inueſtitur. feudal. in verbo. Et promiſerunt eidem domino pręſtare debita ſeruitia, cum alijs quæ poſſent adduci. Conſulerem igitur domino, ne iniuſtum bellũ moueat. Conſulerem etiam ſubdito, vt ſuo Principi obediat, niſi eſſet notoria Principis iniuſtitia.

Seruitia certa quæ dicantur.

SERVITIA, ad quæ tenentur vaſalli, aut ſunt expreſſa & limitata, aut non expreſſa,

expreſſa, ſed indefinitè promiſſa, ideo ſubiunguntur in diffinitione, illa verba. Siue ſeruitium illud nominatim ſit expreſſum, ſiue indeterminatè ſit promiſſum, prioris generis vocantur conditionata.i.qualificata ad certum ſeruitium, vel conditionata, quaſi pactionata, ſumendo conditionem pro pacto, vt declarat Io. Rain. in c. imperialē.§.firmiter.de prohib. feud. alien. per Feder. poſt Aluarot. in c.primo. §. fin. de capitan.qui, cur.vendid. Exemplum, ſi dãtur pro aſſocianda vxore domini, vel filia maritanda, c.primo.§.fi.quid ſit inueſt. vel pro ſeruiendo domino in menſa.c.primo. in princip. de not. feud. vel quòd debeant ſeruire cum vno, aut duobus equis prout dicta exempla traduntur per gloſ. Iſer.& Aluarot.in cap.primo.§.final.de capitan. qui cur.vendid.& hoc caſu non tenebitur vaſallus ad aliud ſeruitium, niſi ad ſpecificatum in conceſſione feudi, ſecundum gloſ.in d.§.fin. quia contractus ex cõuentione legem accipiunt.l.prima.§.ſi conueniat.ff.depoſit.l.contractus. ff. de regul. iur.cum vulgat.& dominus in paciſcendo

cum vaſallo, videtur voluiſſe recedere à diſpoſitione legis & contentari de eo, quod fuit deductum in pactum. l. fi. C. de pact. quæ ſuper dote. & ita concludit Iacob. de Sancto. Georg. in ſua inueſ. in verſiculo. & promiſerunt. nu. 28. quæ opinio mihi non probatur, nam licet fiat pactũ, vt certa ſeruitia præſtentur, nõ intelliguntur propterea remiſſa illa ſeruitia, quæ præſtãda ſunt ex natura feudi, argumento. tex. in l. quoties. ff. de actionib. & obligat. vbi quoties lex obligationem introducit, niſi nominatim cauerit, vt ea ſola vtamur etiam veteres actiones nobis competunt, facit tex. in l. verba. ff. de aliment. & cibar. legat. vbi enumeratio quorundam libertorum, legatum generale non vitiat, facit tex. in l. quæſitum. §. ſi quis fundum ff. de fund. inſtru. vbi ſi quis fundum, ita vt inſtructus eſt, legauerit, & adiecerit aliquam rem, quæ nominatim expreſſa non erat, non videtur minutum legatum, ſed ex abundanti adiectum, & ita concludit Iacob. de Ardiz. in ſumma, cap. 33. in titulo. vtrum illę res, quæ. poſ. dar. in feud. poſ. dari & ad

cert.

cert.ſeruit.nec non & Iſer.& Aluar.in d.§. fi. de capit. qui. cur. vendid. Sed An pro feudo pręſtari poſſit certa annua penſio, ita quòd ſit feudum, an verò eo in caſu erit emphiteuſis,dubitant doct.reperio ꝙ Bal.in l.liberti.C.de oper.libert. voluit, ꝙ ſi concedatur feudũ pro annua quantitate fruméti,iſtud non eſt propriè feudum, ſed potius emphiteuſis, vel contractus innominatus,l.naturalis.§.at cum de ff.de præ ſcript.verb.Idem Bal.in c.ſi cautio,in fi.extra de reſcript.decidit,quòd ſi concedatur feudum pro centum libris annuatim ſoluendis, iſtud magis accedit ad naturam locationis,quàm feudi,idem Bal.in c.primo. extra.de cauſ.poſſeſ.& propriet. dixit, ꝙ ſi pro feudo ſoluatur aliquid annuũ, iſte eſt cenſus,& non fidelitas & tranſit ad quemlibet hæredem extraneum, & ad fœminam. & ita atteſtatur ſe reſpõdiſſe de facto,quia feudum conceditur pro ſeruitio perſonali,& pro fidelitate, & nõ pro ſeruitio pecuniario quod eſt notandum, quia eccleſiæ Lombardiæ non curant de ſeruitijs perſonalibus, ſed de realibus, teſte eodem Bal.

in titul.de pac.Conſtant. in verbo libellarię,ad fi. In contrarium faciunt ea quæ diximus in ea quæſtione, an in feudo pecunia interuenire poſſit,quia ſi non deſint eſſe feudum, vbi adeſt titulus emptionis & venditionis, multo magis erit feudum, ſi pro eo præſtabitur penſio,& quòd hoc dicatur feudum tenet Alex.conſ.79. vol.primo. dubio quinto.vbi tamen dicit, quòd non habet tunc propriam & veram naturã feudi Martin.Laudenſ.in c. primo.in princip.infra.qui feud.dar.poſ.videtur diſtinguere. Aut datur tanta penſio,quæ conreſpondet fructibus rei feudalis,& tunc dicetur potius emphiteuſis, vel contractus innominatus,quàm feudum.Aut non conreſpondet fructibus, puta ſi ſoluitur libra piperis,vel enſis,vel accipiter,& tũc reſpiciendo,quod principaliter agitur, dicetur feudum, videtur.n.principaliter cõceſſum propter fidelitatem,adducit,quod notabiliter voluit Butr. in c. in literis,de reſtitut. ſpoliat.vbi vult,quòd ſi aliqua caſtra dent ciuitati annuatim aliquod brauiũ, vel banderias ſignificatur ſubiectio,& quidam ho

nor

nor, & licet dominus Iaſ. videatur mordere iſtam doctrinam, propter id, quod dicimus in emphiteuſi, in qua modicus canon datur in recognitionem dominij directi, vt declarat Bar. in l. item ſi verberatum. §. ſi quis rem, in ſecundo notabili. ff. de rei. vin dicat. tamen ipſemet Iaſ. in concluſione, videtur hanc doctrinam ſequi, adducẽs duo bona ſimilia, vnum eſt, quia ſic videmus in contractibus nominatis, ſi. n. vendo tibi ſpeciem pro certa quantitate & pro alia ſpetie, inſpicitur, quid præualeat, an quantitas, & erit venditio, an ſpecies & tunc erit permutatio, per notata per Bald. in. l. Ariſto. ff. de donan. cum concordantibus. Alterum eſt de pacto appoſito iuxta contractum nominatum, cuius relatione facta ad contractum, reſultat contractus innominatus, quia tunc ſi quęratur, an remanebit contractus nominatus, vel innominatus, attenditur quod eſt principale, vt probat tex. in l. cum te, & ibi Bar. Bal. & Angel. C. de pact. inter. emptor. & venditor. cum alijs concordãtibus adductis per Alex. & alios, in. l. in bonæfidei. C. de pact.

in

In dubio autem dicit . d . Iaſ.quòd ſi dictũ eſt in feudum, erit feudum, Alioquin erit contractus innominatus, ſed iſtud dictum Iaſ. repræhendit Aquenſ. nam licet dicatur, quòd conceditur in feudum, tamen ſi magis participat de emphiteuſi, & pacta tendant ad emphiteuſim, magis debet attendi natura, quàm denominatio partiũ. d.l.vbi ita donatur. ff. de don. cauſ. mor. Propterea Aquenſ.ipſe conſiderat, quòd reſolutio huius quæſtionis pendet ab hoc, vt videamus, An præſtatio mercedis annuæ ſit contra ſubſtantiam, & formam cõ tractus feudi, quo caſu non cenſebitur iure feudi, An vero ſit ſolum contra naturã, quo caſu cenſebitur feudum alteratum, & in cæteris præter illud, quod eſt alteratum, retinebit naturam feudi, & demum cõclu dit, quòd præſtatio mercedis annuæ eſt contra naturam feudi, non autem contra ſubſtantiam, quia de ſubſtantia feudi eſt conceſſio rei immobilis, & in hoc concor dat cum emphiteuſi, Item, quòd concedatur cum fidelitate, & iſta eſt forma ſubſtan tialis ipſius feudi, per quam diſtat ab emphiteuſi

phiteuſi,& ab alijs contractibus. Mihi placet opinio Aquenſ. quòd ſolutio penſionis ſit contra naturalia, quia de natura feudi eſt, quòd præſtētur ſeruitia perſonalia, & non realia, probo per notabilem doctrinam Pau. de Caſt. in l. ſecunda. C. de oper. libert. vbi dicit, quòd quando vaſalli teneatur ad aliqua onera perſonalia, poteſt dominus ex cauſa illa commutare in pecunia, & imponere charitatiuum ſubſidium, & ſic poteſt eos aſtringere etiam ad ſeruitia realia, vt ſtatim uidebimus. libet referre, quod in clientum officio, & feudorum conſuetudine, non paruũ uſum antiquitus præſtitere, nam fructum palmę cliens patrono offerebat in recognitionem annuam, quam faciebat ipſo anni limine, i. Kalēdis Iannuarijs, quibus & magiſtratus inire moris erat, ſic. n. Martialis in Xenijs.

Aurea porrigitur Iani Cariota Kalendis.
Sed tamen hoc munus pauperis eſſe ſolet.
Idem alibi.
Hoc linitur ſputo Iani Cariota Kalendis.
Quam fert cum paruo ſordidus aſſe cliens.

Cliens

Cliens dicitur vaſallus, qui tenetur præſtare domino ſex iſta, incolume, tutum, honeſtum, vtile, facile, & poſſibile. c. primo, de for. fidelit. merito Cariotum ſiue caricam, vt pote rem dulciſſimam domino offerebat, & (vt videtis ex Martiale) aſſem, non in ſatisfactionem, ſed vt domino, qui tum honeſtius patronus nominabatur ſe deditum oſtenderet, ita interpretatur Steph. Forcat. in ſua iuris ciuilis pænu cap. 17 Ad quod reſpexiſſe uidetur antiquitas, dũ muniſmata in gratiam principum conſecrabat, memini me vidiſſe muniſma Traiani à Prouincijs gratiæ dicatum, ex oppoſito cuius aderat inſcriptio, in hæc uerba, πρὸς δορον ἱερος, i. gratia conſecrandi, ſeu faciendi ſacrum munus, de quo etiã apud Sebaſtian. Eritium non tam nobilitate generis quam bonarum literarum ſtudijs Clariſſimum, & Reip. Venetæ Senatorem ampliſſimum in ſuo pulcherimo numiſmatum libello.

Seruitia incerta, quæ nam ſint.

VLTIMO loco in diffinitione ponũtur illa uerba,(ſiue indeterminate ꝑmiſſum) vt oſtenderet auctor, vaſallum teneri ad ſeruitia conſueta, quæ veniunt ex forma fidelitatis, de quibus in cap. primo, de for. fidelit. cum c. ſeq. & ſunt illa ſex, de quibus ſupra fecimus mentionem, quæ ad tria rediguntur, ad perſonam, ad bona, & ad honores. Quò ad perſonam, quia tenetur vaſallus domino præſtare auxilium in guera, c. domino gueram faciente, in dicto titulo, hic finit lex Conrad. c. primo, de nou. for. fidelit. verſ. & ſi contingit, ca. primo, quib. mod. feud. amit. intelligendo in bello iuſto, vt ſupra diximus, & non tantum ipſi domino, uerum etiam ipſe dominus ſi imminet neceſſitas, poteſt mandare ſubdito, quòd ſeruitia illa perſonalia pręſtet alteri, ita eleganter Bal. in l. prima, in fi. C. de oper. libert. quod eſt notabile, ſi eſt verum, ſed nunquid teneatur vaſallus dominum ſequi extra prouinciam Bal. in

c. pri-

c.primo,quib.mod. feud. amit. nume. 4. concludit,quòd ſic, quia in quocunque loco eſt dominus cum ſuo exercitu, ibi cenſetur eſſe ſuum territorium, quod dicitur à poteſtate terrendi. l.pupillus. §. territorium.ff.de verbor. ſignific. inferens propterea, quòd ſi Rex Francorum vadit in Iberniam cauſa bellandi, vaſalli ipſius Regis tenentur eum ſequi, aliàs amitterent feudum, ſed hoc procedit in bello quod habet cauſam neceſſariam,& non voluntariam, ſecundum Iſer.in c. primo, §.ſimiliter,de capit.qui cur.vendid. in c.primo.§. ſed nec eſt iuſtior. quæ, fu.pri.cauſ.benef. amittend. Quo ad bona tenetur vaſallus ſeruire domino.Quia dominus poteſt ei imponere ſubſidium ſiue collectam, eſt autẽ collecta impoſitio muneris, ſiue oneris, ſecundum Alber. in dictionario, in verbo collecta,quæ etiam appellatur ſubſidium,à ſubueniendo,quod eſt duplex; uoluntarium,& neceſſarium,voluntarium dicitur illud, quod gratioſè conceditur,& cenſetur quædam donatio,quæ procedit à liberalitate, neceſſarium dicitur illud, quod

quod imponitur alicui homini, vel popu lo,ita quòd coacte quodammodo ſubitur & tale ſubſidium appellatur indictum,vel ſuperindictum, ideſt impoſitum,vel ſuper impoſitum,l.prima,C. de ſuperindict.li.x. & l.indictiones,C.de ann.& tribut.eo.lib. x.pro qua diſtinctione ſubſidij voluntarij & neceſſarij uidetur tex.in l. munus propriè.ff. de verbor. ſignific. pulchrè Guid. Pap.in quęſt. Delphin. 371. Quod ſubſidium per Canoniſtas appellatur charitatiuum ſubſidium.c.cum Apoſtolus, & ibi Ab.& doct.omnes,de cenſib. exigitur tamen etiam ab inuito,vt dicunt ibi Scribẽtes,quia vbi charitas non perficit, exhibẽda eſt poteſtas inquit tex.in cap.qui emendat.65.diſtinct.differunt autem collectæ, ſiue ſubſidia iſta à tributis, quia tributa ſunt perpetua & certa,collectæ autem mutantur, & variantur ſecundum occurrentiam negotiorum, vt dixit Bal.conſ.280. volum.2.in quibus caſibus poſſit fieri charitatiuum iſtud ſubſidium à ſubditis, habetis apud Oldrad.in conſ.104.incipit,circa propoſitam quæſtionem, latiſſimè tractat,

ctat Remig. de Gonny, in ſuo tractat. de charitat. ſubſidio, quæſt.quinta, ego quò ad ſeculares attinet referam ſex caſus, in quibus dominus poteſt imponere collectam, ſiue ſubſidium ſuis vaſallis, quos refert etiam Specul.in tit.de feud.§.quoniã quaſi ad finem illius.

Primus eſt, pro cauſa expeditionis ſiue belli, quo in caſu, quantitas ſubſidij erat in Alemania tertia pars fructuũ vnius anni, in Lonbardia uerò ſoluebantur duodecim denarij pro quolibet modio frumẽti, cap.primo.§.ſimiliter, de capitul.Conrad. Hodie iſta uariatio fuit ſublata, & omnes vaſalli tam in Italia, quàm in Alemania fuerunt ad æqualitatem redacti, ſoluunt.n.vaſalli medietatem reditus vnius anni, c.primo, §. firmiter.de prohib.feud. alienat.per Federic. Notate tamen, quòd licet dominus poſſit imponere collectam, tamen ſi feudatarius vult ire cum perſona ad ſeruiendum, dominus tenetur recipere ſeruitium perſonale, ita Iſer.in c.primo, §. final.de capit.qui cur.uendid.limitatur tamen in tribus caſibus per eundem Iſer.ibi

dem,

dem,primo, quando hæres vaſalli, à quo peteretur pecunia,non eſſet ſtrenuus. Secundò.quando ipſemet vaſallus, cui datū fuerat feudum, eſſet infirmus, uel ſenex. Tertiò quando alius eſſet fortior,& magis ſtrenuus, fauor enim utilitatis Regni, hoc admittit. Quartò,limitate vos vltra Iſer. ex cauſa neceſſitatis, per doctrinam Paul. de Caſt. in d.l.2.C.de oper.liber.ſed quid ſi uaſallus vellet ſoluere pecuniam, & nollet ſeruire perſo naliter,an poſſit hoc facere, Iſer.in d.§.fin.concludit, quòd dominus non poteſt cogi, quia aliud pro alio, inuito creditore ſolui nō poteſt,l.2.§.primo,ff.ſi cert.pet,

Secundus eſt caſus, quando Princeps faceret tranſitū per locum vaſalli, l. 2. C. de quib.munerib.uel præſt.nemi.liceat,ſe excuſat.li.x.l.ſecunda.C.de exactor. tributo.eod.li.l.nullus.C.de curſ. public.li.xij. & Io.Andr.ibi in addit.intelligit iſtum ſecundum caſum in Imperatore eunte Romam pro corónatione, nam tunc vaſalli dominorum euntium cum Imperatore dare deberent eis ſumptus, refert Otho Fri-

ſing.lib. Feder.2.cap. 12. eſſe conſuetudinem Regum Frācorū, quæ & Theutonicorum, vt quotieſcunque ad ſumendam Romani Imperij coronam, militem ad tranſalpizandum cogerēt, in campo quodam manſionem faciunt, vbi ligno in altū porrecto ſcutum ſuſpenditur, vniuerſorumque equitum agmen feuda habentium, ad excubias proxima nocte Principi faciēdas, per curiæ pręconem expoſcitur, quod ſectantes, qui in eius comitatu ſunt, ſinguli ſingulos beneficiatos ſuos per præcocones expoſcunt, at ſequenti die, quicunque nocturnis vigilijs defuiſſe depræhenſus fuerat, denuo ad præſentiā Regis aliorumq; Principum, vel virorum illuſtrium euocatur, ſicq; omnes omnium beneficiati, qui ſine bona voluntate dominorum ſuorum domi remanſerint in feudis condemnantur. Sed quæritur, quid ſi ipſe dominus vadit ad Principem pro obtinendo aliquas literas, vel priuilegia, vel gratias, an ſubditi teneantur contribuere ad huiuſmodi expenſas, Iacob. de Sancto. Georg. in ſua. inueſtitur. in verbo & promiſerunt.

nu. 25. ità pulcherrimè diſtinguit. Aut im petratio concernit commodum ſolius domini,& tunc debet facere expenſas de ſuo proprio. Aut concernit vtilitatem ſubditorum, & tunc ipſi ſubditi tenebuntur. Aut cõcernit vtilitatem tam domini, quàm vaſſalli,& tunc ambo contribuent pro rata, argumento.l.ſi proprietarius.ff.de damn.infect.

Tertius eſt caſus pro filia maritãda, quã opinionem tenuit gloſ.in l.placet.C. de ſacroſ.eccleſ.Boer.quæſt. 126.nu.xj.in fi.vbi ſcribit, quòd tenebitur vaſallus etiam pro filia, quæ religionem ingreditur, quia bonum eſt argumentum, de matrimonio carnali ad ſpirituale.c.inter corporalia.de trãſlat. prælat. & quia magis curamus de anima, quàm de corpore. c. præcipimus xij. quæſt.prima. Et non modo pro vna filia, poteſt imponere collectas, ſed pro pluribus, quod refert Tiraquel.de iure primogen. quæſt.70.nu.2.Id vnum obſeruãdum eſt, quod ſcriptum reliquit Guid. Pap. quæſt.57.Dominum. ſ. non poſſe exigere collectas pro ſecundis nuptijs.l.boues. §.

hoc ſermone.ff.de verbor. ſignif. Prædicta intelligatis procedere ſecundum Io. Raiñald. quando dominus faceret expenſas ꝓ filia fœmina, ſecus ſi filius domini duceret vxorem, nam tunc dominus non dat, ſed recipit dotem, ideo vaſalli & ſubditi non tenentur eo in caſu præſtare ſubſidium. Sed an filia met pro ſe maritanda poſſit petere auxilium, videatis Boer. deciſ. 130. Quid modo ſi dominus nuptui daret filiã ſuam ſpuriam, an vaſalli teneantur præſtare ſubſidium domino, Martin. de Laud. in c. primo. an apud iudic. vel Cur. domin. quęſt. feud. termin. deb. atteſtatur ſe conſuluiſſe pro parte affirmatiua, ꝙ teneãtur, motus. Quia pater de iure canonico tenetur alere filiã ſpuriã .c. cum haberet, extra. de eo. qui dux. in matri. quã polluit, per adulter. ideo etiam tenetur dotare, per notata per Bar. in l. fin. ff. de his quib. vt indig. per Bal. in auth. ex complexu. C. de inceſt. nupt. Contrarium tenuit Iacob. de Sancto. Georg. in verbo. Qui quidem inueſtiti, nume. 79. Quia pater non tenetur dotare filiam ſpuriam, tex. eſt notabilis. in l. vxorẽ

§. pater

§. pater naturalis. ff. de legat.3.ſed illum textum intelligit Bal.in.l. neq; mater.C. de iur.dot.quādo filia ſpuria nō eſt inops, vel quando ex honeſto exercitio poteſt ſibi quęrere dotem, quia in his caſibus pater non tenetur eam dotare,aliàs ſecus, at tamen licet iſta Bal.limitatio procederet, adhuc tamen alia ratione eam reprobat ipſe Iacobin. Quia præſupoſito quòd pater teneatur eam dotare, non tamen tenetur ei tantum dare,quantum filiæ legitimæ & naturali, ſed tenetur dare tātummodo dotem cōreſpondentem alimentis, quo caſu non eſſet de honore domini imponere talem collectam, immo non poteſt eam imponere pro modica cauſa,ex ſentētia Luc. de Pen.in l.prima.C.vt ruſti. ad nulla obſeq. Quid de maritagio ſororis videte Boer.deciſ.129.

Quartus eſt caſus pro militia,vel pro ſe, vel pro filio ſuo. In hoc tamen caſu Io. Blanc. in ſua ſumma li. 2.cap.primo.in tit. quib.mod.feud. amit. tenet,ſubditos non eſſe obligatos contribuere ad illam expenſam ea ratione,quia dominus militiam aſ-

ſumit pro libito voluntatis, vnde cum voluntariè hoc faciat non eſt illi ſubueniendum, l. ſecũda. §. ſi quis cũ poſſit. ff. ſi. quis. caution. l. ſi fideiuſor. §. ſi neceſſaria. ff. qui. ſatiſ. cogantur. At Io. Rain. in c. imperialẽ, diſtinguit. aut dominus facit ſe creari militem ex neceſſitate, puta pro conſeruatione bonorum & nobilitatis ſui generis, iuxta. l. 3. §. pręſes. & l. honorem. ff. de munerib. & honorib. tunc ſi ex hoc dominus efficeretur pauper, & diminueretur eius ſtatus, vaſalli & ſubditi tenentur præſtare auxilium domino. Si verò neceſſitas non vrgeat ad aſſumendam militiam, tunc non tenentur, nam imputandum eſt ſibi, quòd nulla neceſſitate ſubſiſtente fecit ſe creari militem, argumento. l. item hi qui, & l. qui data opera. ff. ex quib. cauſ. maior. Sed an debeatur ſubſidium in doctoratu filij, videtur quòd ſic, quia priuilegia conceſſa militibus cõceduntur doctoribus & aduocatis, Alex. in l. centurio. ff. de vulgar. & pupil. vbi facit decem ęquiparationes, Caſſan. in conſuetud. Burgund. non audet affirmare, quia Doctor. communiter dicũt,

quòd

quòd in his attendi debet conſuetudo, maxime cum quælibet interpretatio aſſumat robur ex communi vſu loquendi. l. librorum. §. quod tamen Caſſius. ff. de legat. tertiò. ſed ex communi vſu loquendi, appellatione militis non venit Doctor, ergo &c. Credo ego non eſſe recedendũ ab opinione Luc. de Pen. in d. l. prima. C. vt ruſtic. ad nulla obſeq. li. x.

Quintus eſt pro captiuitate domini, pro quo videtur tex. in c. primo. §. item ſi delator. quæ fuit pri. cauſ. benefic. amittend. In illis verbis, ſi cognouerit dominum incluſum, & eum, cum potuerit, non liberauit. Et ideo dicit Luc. de Pen. in l. agros. C. de fund. limitroph. li. x. quòd ſi Rex ſe redimeret cum pecunia, poteſt compellere ſubditos ad eam exſoluendam. Limitat tamẽ hunc caſum Iacob. de Sancto Georg. in verbo qui quidem inueſtiti nu. 77. dupliciter. Primò, niſi dominus eſſet carceratus propter crimen ſuum, uel & ſecundò ad inſtantiam creditorum, etiam ſi iuraſſet ſoluere creditoribus intra certum diem, & immineat periculum, ne incurrat periurium,

quia in his duobus caſibus vaſallus non tenetur iuuare dominum, nec pręſtare illi auxilium. c. primo. §. licet vaſallus, ſi de feud. defunct. content. ſit inter. dom. & agnat. & c. primo. §. final. de alienat. feud. patre. Reſolutio parebit ex inf. dicēdis. Sextus caſus eſt, pro emenda terra, quo caſu cōcludit Io. Rain. quòd ſi ille acquirit pro ſuſtentamento ſuo (ut eius uerbis utar) quia aliàs non bene poſſet defendere ſtatū ſuum, tunc uaſalli, & ſubditi tenentur præſtare auxilium domino, quia tenentur ipſum inopem alimentare. l. alimenta, &. l. fin. ff. de liber. agnoſcēd. l. diuus Claudius. ff. de iur. patronat. Martin. de Laud. in d. c. primo. §. ſimiliter. de capitul. Conrad. dicit, vaſallos non teneri præſtare auxilium domino, niſi ſuper hoc ſit ſpecialis conſuetudo. Reſolutio huius quæſtionis pendet ab hoc, an vaſalli teneantur præſtare alimenta in caſu neceſſitatis, de qua hic Iaſ. num. 70. Mihi placet quod ſcribit Bal. in. l. vni. §. ſed ſcimus. C. de lat. liber. tollēd. ut ſ. vaſalli teneātur ſubuenire dominis indigentibus, de reditibus feudi, non autem

de

de reditibus bonorum ſuorum non feudalium. Cuius opinio poteſt comprobari exemplo donatoris, qui ſi factus eſt inops debet ali,& ad hoc cogitur donatarius, aliàs reuocatur donatio,ſecundum gloſ.in l. fin C.de reuocand.donatio. Notate tamen,quòd ſi dominus indebita, aut iniuſta, vel vltra debitum modum exigeret à ſubditis vel vaſallis,ſeruitia,poſſunt vaſalli & ſubditi implorare offitium ſuperioris, vt domini oppreſionem reprimant, & ſic ſoluere non teneantur,Bal.& Præpoſ.in c. primo.§.pręterea ſi inter.de prohib.feud. alienat.per Feder.Aluar.in cap. 1. apud. quem,vel.quos controuerſ.feud.Et ſi dominus monitus non deſiſtat ab iniuſta exactione, poterit feudo priuari per ſuperiorem,per not.per Bal.in tit.de pac. tenend. §. publici.

Quò autem ad honores attinet. Quæritur, an vaſallus poſſit dominum in ius vocare ſine venia, videtur dicendum quòd non,per tex.in c.primo.§.final.de milit. vaſal.qui contum.eſt,in illis verbis,(eum ſalua reuerentia competenter cogere) Contrarium

trarium determinat gloſ. ibi,quam ſequitur Bal. quia vaſallus non eſt de perſonis enumeratis in edicto prætoris, argumento.§.pęnales.inſtit.de actionib.Nec eſt bona æquiparatio de liberto ad vaſallum, quia licet dominus habeat vaſallum obligatum in multis;ita vaſallus in eiſdem habet dominum obligatum. c. imperialem in fi. & ibi per Iſer. de prohib. feud. alienat. per Federic.ſunt enim iſta quaſi correlatiua,dominus & vaſallus,ita vt diſpoſitũ in vno,cẽſeatur diſpoſitum in alio,vt not. per Aluar.in c.primo.§.præterea, in ſecundo notabili. quid ſit inueſt. & eſt tex. in c. 1.de for.fidelit.vbi dominus & vaſallus iudicantur ad paria,circa quam regulam videatis Afflict.deciſ.265.vbi ponit xv.fallẽtias,ſimiliter non obſtat tex.in §. final. de milit.vaſal.qui contumax eſt. Quia intelligitur de reuerentia, quæ præſtatur eum honeſtate verborũ,ſed non ſequitur,quòd non poſſit dominum in ius vocare ſine venia, ſicut etiam ſubditus poteſt agere contra Remp. vel Principem, non impetrata venia,ita Bal.& Afflict.in d.§. final. de milit.

lit. vaſal. qui cont. eſt notate tamen, quòd pro alijs non debet eſſe in iuditio contra dominum ſuum, vt in tit. de for. fidelit. in princip. & ibi Aluarot. qua de re videatis deciſionẽ Gui. Pap. quæſt. 551. & Bal. conſ. 410. vol. 5. Quò autem ad reuerentiam exteriorẽ, & in Hiſpania, & ĩ Germania, more receptum eſt, ꝙ ſoli Principes ac Duces tecto capite cum Rege loquantur, Comites autem, & Barones, ac cæteri, non niſi capite ſemꝑ nudato, vt teſtatur Io. Aurpas, ſingul. allegat. li. 1. c. 27. Alias obligationes vaſalli erga dominum vſq; ad numerũ 34. in totum, notabiles & ſingulares, uideatis apud Affl. dicta deciſ. 265.

An ualeat pactum, quòd pro feudo nullum præſtetur ſeruitium.

PRo complemento huiſce quæſtionis ſecundæ, Quæro an valeat pactum, ꝙ pro feudo nullum præſtetur ſeruitium neque reale, neque perſonale. Aquenſ. hic concludit, valere, dicens, ſeruitium etiam perſonale non eſſe de forma ſubſtantiali

ipſius

ipſius ſeudi, atque ita etiam expreſsè uoluit Iſern.in c.primo.§.final.in quib.cauſ. feud.amit.affirmans, quòd non ſeruitium aliquod ſed fidelitas eſt de ſubſtantia feudi.Credo ego,quòd ſeruitium abſque fidelitate non eſt de ſubſtantia feudi, ſed ſi ipſius vaſalli ſeruitium conſideratur, prout ineſt fidelitati, tunc tale ſeruitium erit de ſubſtantia feudi in conſequentiam, c.primo, hic finit lex Conrad. & ita expreſsè declarat Camerar. in repetit.c.imperialē, de prohib. feud. ālie. per Federic. Quod etiam innuere videtur Roman. in conſil. 368.dum dixit, quòd vaſallus tenetur ad fidelitatem,& conſequenter ad ſeruitium. In hac igitur ſecunda quæſtione principali habuiſtis duo ſubſtantialia feudi, & naturalia.de ſubſtantia feudi eſt, quòd cōſiſtat in re immobili, quæ conſideratur tāquàm materia, ſimiliter de ſubſtantia feudi eſt,quòd pro eo præſtetur fides,quæ cōſideratur tāquàm forma,ex quo ſequitur, quòd pro feudo debet recognoſci dominus tanquàm ſuperior ſaltem reſpectu dominij in vniuerſo.Naturalia autem ipſius

feudi

feudi ſunt, primum, quòd beneuole concedatur. Secundum, quòd tranſeat ad hæredes in perpetuum. Tertium, quòd tranſeat ad hæredes ſuos. Quartum, quod tranſeat ad maſculos. Quintum, pro eo præſtetur ſeruitium. Septimum, quòd præſtetur ſeruitium perſonale.

Quot ſint diuiſionis genera.

SE offert nunc tertia, & ultima quæſtio principalis, quæ in diuiſione verſatur, quæ in viginti duo genera ferè excurrit, vt à pleriſque omnibus maximè autẽ ab Aluaroto, & Præpoſito notatur, ſunt etiã nonnulli, qui uſque ad centum, & decem feudorum genera ennumerarunt, in quorum claſſe fuit, Tho. de Marinis, nos autẽ ad certa quędam capita, ordine methodico reuocabimus, ne etiam in hoc, comprendij noſtri inſtitutum, multorum inculcatione excedatur.

Sciendum eſt igitur, quòd diuiſionis ſpeties duæ ſunt, quarum altera eſt eſſentialis, altera vero accidentalis. Eſſentialis

eſt

eſt illa, quæ fit per ea, quæ rei ſubſtantiam attingunt, accidentalis autem eſt illa quę fit per ea, quæ à rei ſubſtantia, aliena habẽtur. At utriuſque diuiſionis, triplex eſt ratio, nam eſſentialis prima eſt, qua genus in ſuas formas, vel differentias diuiditur. In formas, ſiue ſpecies, hoc modo. Animalium, aliud eſt homo, aliud ẽ equus, aliud eſt bos in differẽtias, vt animalium, aliud eſt aquaticum, aliud terrenum, aliud ancipitis uitæ. Secunda eſt, qua totum in partes diſtribuitur, vt dialectica, in rationem inueniendi, & in rationem iudicandi, diſtribui ſolet. Et Theorica in inuentionem, collocationem, elocutionem, memoriam, & pronuntiationem. Quo genere diuiſionis, ſeu mauis partitionis, Oratores & Poetæ, ſæpe vtuntur. Tertia eſt, cũ vox æquiuoca in ſuas ſignificationes diſtinguitur, quę ſæpius & verius diſtinctio, quàm diuiſio appellatur, vt cum dicimus canem eſſe terreſtrẽ, marinum, & cæleſtẽ. Accidentalis autem diuiſio & ipſa triplex eſt. Prima eſt illa, qua accidentia, per res ſubiectas diſtribuere ſolemus. Qualis hęc

fuerit.

fuerit. Bonorum alia corporis, alia animi, alia fortunæ, & virtutum, aliæ ſunt poſitæ in ratione, aliæ in voluntate, ſiue appetitu, aliæ in alia parte. Cuius generis diuidendi differentiæ, ex ſola cathegoria ſubſtantię petuntur.

Secunda eſt, quæ res ſubiectas per accidentia, atque attribuita partitur, quali vſus eſt Cicero in partitione oratoria, quando hominum duo genera fecit. Alterum urbanum, Agreſte alterum, quæ quidem forma, per nouem categorias, in quibus accidentia diſtributa ſunt, diffunditur latiſſimeque patet, quod exemplo hominis comprobari poteſt, ſi per ea diuidatur, quæ illi inſunt, cum tamen illius natura vna, & ſimplex ſit.

Propria & impropria feuda quænam ſint.

SVMMA igitur feudorum diuiſio ea erit, quæ in rectum diducitur, & non rectum, quandoquidem accidentia per res ſubiectas diſtribuat, & ex categoria ſu

ſtantiæ

ſtantiæ petatur. Rectum feudum dicimus, quod propriam feudi naturam tenet, eam ſ. quę ex diffinitione colligitur, videlicet, primò, quòd beneuolè & liberè concedatur, ſecundò, quòd tranſeat ad hæredes, tertiò, quòd tranſeat ad ſuos, quartò, ꝙ hæredes ſint maſculi, quintò, quòd pro ipſo feudo præſtetur ſeruitium, ſextò & vltimò, quòd ſeruitium ſit perſonale, & non reale. Ex quo ſequitur, quòd illud erit nõ rectum, & improprium feudum, quod degenerat in ſupradictis, & ſic primo loco, feudum improprium eſt illud quod emitur, & quod non amore & honore, ſed pro pecunia datur, ſecundò, feudum temporale eſt improprium, quod lapſo certo tempore, ſiue expreſſo, ſiue tacito finitur, vt eſt feudum habitationis, mercedis, & offitiorum, exempli gratia feudum guardiæ, gaſtaldiæ, aduocariæ, cancellarię, commiſſariæ, ſcutiferi, curſoris, & ſimilium. Tertiò feudum eſt improprium illud, quod eſt alienabile in extraneos, vt quando conceditur pro ſe, ſuis & quibus dederit. Quartò eſt improprium illud feudum, quod eſt

fœmi-

fœmineum, nam & ipſum à vera feudorum natura recedit,licet fœmina ſit heres ſanguinis. Quintò eſt improprium feudum annalis præſtationis, quando.ſ.pro eo præſtatur ſeruitium aliquod reale. Sextò,& vltimò,adhuc illud impropriũ dicitur,quod eſt liberum & francum, pro quo nullum præſtatur ſeruitium. Intelligatis tamen feuda eſſe impropria in alteratis, nã in non alteratis propriã feudorũ naturã habẽt, c.primo,de feud.non habẽt. propr.natur.feud.ex quo ſequitur,quòd feudum emptum in capite acquiſitionis erit improprium,& eo excepto in reliquis naturam proprij feudi retinebit. Vnde infero,quòd emptor feudi non cogitur petere nouam inueſtituram à domino, ex quo non fit inueſtitura pro feudo empto,ſecundum Iſern.in c.primo,§.præterea ſi quis in feudatus. num. 29.de prohib. feud. alien. per Federic.& in c. 1.§.ſi minori.nu. ſecundo, ſi de feud. defunct. fuer. controuerſ. Quod intelligite reſpectu releuij ſoluendi quia illud ſoluere non tenetur, vt declarat Tho. Mari. de feud. cum fidelit.nu.33.

eſt autem releuium honorarium, quod nouus vaſallus patrono introitus cauſa elargitur, quaſi morte alterius vaſalli vel alio caſu feudum ceciderit, quod iam à nouo ſubleuetur, ſic & in emphiteuſi, cum fundus alienatus eſt, domino quinquageſima pretij pars erogatur, l.3.C.de iur.emphit. quod laudemium appellatur, rectius laudatiuum dici voluit Bude. ſiue donatiuum, vt voluit Alciat. Infero ſecundò, quòd ſi feudum eſt emptum ex pecunia paterna, & in eo debeat ſuccedere primogenitus, tantum ille primogenitus conferre debet fratribus, quãtum ex patris ſubſtantia diſceſſit pro emptione ipſius feudi, vel eis exhibere partem, ſecus ſi aliter quàm ex pecunia propria pater acquiſiuerit ipsũ feudũ, quia tunc non confertur extimatio cum alijs fratribus, ita idem Iſer. in d.c.primo. §.præterea ducatus.de prohib.feud.alien. per.Federic. & ibi latè Sigismũd. Iofred. per plures columnas, Luc.de Pen.in l.prima.C.de imponend. lucr.deſcript.li.x.Infero tertiò, quòd eo caſu, quo vaſallus amittit feudũ, & diueſtitur per dominum,

non

non perdit precium, quod pro dicto feu-
do exburſatum fuit,tex.glo.& doct.in c.1.
de natur.feud.quod tamen non firmo. In
fero quartò,quòd ex quo in capite acquiſi
tionis eſt improprium,fęmina non poterit
in eo ſuccedere,vt voluit idem Iſer.in c.1.
§.cum uerò Cõradus, aliàs.§. hoc autem,
& Laudens.in.§.& quia. de his qui. feud.
dar. poſ. quod ſequitur Iacob. de Sancto.
Georg. in inueſtit. feudal.in uerbo. Et fœ
minis, vbi atteſtatur ſe uidiſſe, ita iudica-
ri contra opinionem Odofred. qui affir-
matiuam ſequebatur, idem tamen Iaco-
bin. ſaluabat opinionem Odofred. in uno
caſu, quando aliquis emiſſet comitatum,
uel ducatum, & promiſiſſet ſoluere cẽſum
ſingulis annis,quia tunc talis titulus eſſet
cenſualis,& non feudalis. Sed mihi nõ pla
cet, quia hæc reſtrictio eſt extra materiã,
nos. n. dicimus,quòd fœmina ſuccedit in
feudalibus, & non in cẽſualibus & ita etiã
reprobauit Tho.Mari.de feud.fœmin.nu.
21. Aliter ſaluabat Bal.in. d.c.primo. §.
& quia vidimus. qui feud.d ar.Poſ.duo-
bus. ſ.concurrentibus, primum eſt, quòd
P 2 feu-

feudũ ſit emptum iuſto prętio, quia beneſi tium nõ recipit, qui tantundem ſoluit. Secundũ, quando nullum ſeruitium eſt pro eo prȩſtandum, ſequitur conſulẽdo Cur. Iun.conſ.49.Soc.Iun.conſ.165.nu.16.volumine primo.mouentur per tex.in c.ſi cũ militia.de capitul. extraord. Conrad. qui tex. eſt apocriphus, vt ſupra dixi, & non debet haberi pro lege, ſi tamen vobis placeret opinio Bal.intelligatis eam procedere, quando non eſſent alij maſculi dę agnatione, quia tunc poſſet ſuccedere, ita habetur apud Bernard. Mursmer. practicarum obſeruat. libr. primo. titul. de feud. cap. 17.

Secunda ſpecies feudi improprij eſt tẽporalis ad differentiam perpetui, quod eſt proprium, temporale autem dicitur, quod lapſo certo tempore, ſiue expreſſo, ſiue tacito, finitur, ſecundum Bal. in c.primo. in princip.de feud.guard.Huiuſmodi eſt feudum habitationis, quod eius eſt naturæ, vt cum perſona accipiente pereat.l.ſi habitatio.§.ad hæredes.ff.de vſ.& habitat.Præterea eius eſt naturæ, vt deſerta habitatio-

ne

ne feudum amitatur, ſecundum Bal. hic. nu.39.qui tamen adducit tex.in.c.ſummo pere. §. inter,de capit. extraord. Conrad. Sed quærit idẽ Bal.An vaſallus poſſit tunc alteri locare,quãdo domus alicui data eſt in feudum ad habitandum, & concludit pro parte affirmatiua, quòd poſſit locare; quia non videtur habitationem deſerere, qui dimittit inquilinum.l.cum ſcimus.C. de agricol.& cenſib.li.xi.l.prima.C.ſi. per vim,vel alio modo. Qui enim per alium habitat, & cõmoda percipit, per ſe ipſum habitare videtur, vnde fit, quòd fructuarius poſſit locare.l. antiquitas. C. de vſufruct. Idem tamen Bal.limitat, quando in habitãdo per ſe ipſum, verſaretur aliquod commodum domini,nam tunc non poſſet alteri locare, argumento.l.inter artifices. ff.de ſolutionib.Huiuſmodi etiam eſt feudum ſoldatæ,quod eius eſt naturæ,vt poſt mortem tam accipientis,quàm etiam dantis extinguatur, c.primo.§. ſoldata, quis dicat.dux march.& com. Huiuſmodi quoque ſunt feuda Guardiæ,Gaſtaldiæ,Aduocariæ,& aliorum offitiorũ; quæ ſunt illius

naturæ,vt finito anno (offitia.n .vt plurimum per annum concedebantur.l .pridie. ff.de fer.l.publius. ff. de condition.& demonſtrat.)vel etiam finito tempore ſtabilito,(dominus enim longius ſpatium præſtituere poteſt) reuocantur,etiam non reſtituto precio, quod in eã rem datum eſt. c.primo.de feud.guard.& ibi Aluarot. declarat . Intelligatis tamen feuda iſta eſſe impropria in hoc, quòd non tranſeunt ad hæredes in reliquis aũt ſunt recta & ꝓpria ſic feuda cameræ, & caneuę recta vocauit Obertus , in c.primo.§.ſiverò.quid ſit. inueſtitur. Sed an valeat pactum , vt hæc feuda nunquàm reuocari poſſint, quærit Bal. hic.nu.54. qui poſt Iacob. de Beluiſ. quem allegat,dicit,valere tale pactũ, quia prouiſio conuentionalis eſt potẽtior prouiſione legali,argumento.l. quod ſi nolit, §. quid ita.ff.de ædilit. edict. vbi in materia redhibitoriæ,ea cõuẽtio rata habetur, vt redhibeatur intra certũ tempus, ſi autẽ de tempore nihil conuẽtũ ſit, datur actio intra ſexaginta dies,ſi verò conuenerit,vt in perpetuũ fiat redhibitio, Vlp. putat, &

hanc conuentionem valere.

Tertia ſpecies feudi improprij eſt tranſitorij ad hæredes extraneos,qui non ſunt de ſanguine acquirẽtis feudum, prout eſt feudum, quod conceditur alicui ea lege, eoq; pacto,vt ipſe habeat ſui,& quibus dederit.c.primo.de feud.non habẽt. propr. natur. feud. iſtud feudum eſt infraſcriptæ naturæ. Primò, quia in quamcunque perſonam,etiam ſine volũtate domini,alienari poteſt,ſiue maſculum,ſiue fęminam,ſiue agnatum,ſiue extraneum,nõ ſolum vt feudum,ſed vt allodium,d.c.primo. de feud. non habent.propr.natur. feud. Secundò, illius eſt naturæ tale feudum, quòd licet à vaſallo in quamcunque perſonam alienari poſſit,ſine conſenſu domini,tamen quamdiu apud illum primum vaſallum fuerit, qui hac conditione accepit, habebit recti feudi naturam. Ideo fidelitatis iuramentũ præſtare tenetur, ſeruitia exhibere, & ex eiſdem cauſis ammittet, quibus & verum feudum,d.c.primo.in ſecundo reſponſ.de feud.non habent. propr. natur. feud. Tertiò,adhuc eius eſt naturæ, quòd ſi vaſallus

mortuus non alienauerit tunc tranſmittitur ad ſolos maſculos,ſicut aliud feudum, propter illam regulam, quæ colligitur in. d.c.primo.de feud.non habent.propr. natur.feud. videlicet, quòd feudum in alteratis degenerat à vera feudorum natura, in non alteratis autem retinet propriā feudi naturam.Quod diximus de feudo conceſſo pro te,tuis, & quibus dederis, quòd ſit alienabile etiam in allodium,debet intelligi, ſi verba inueſtituræ ſint concepta eo modo,quo propoſuimus,cæterum ſi do minus ita dixiſſet.Do tibi, tuis, & quibus in feudum dederis,hoc caſu,vt rectum feudum cenſebitur, eo excepto, quò d vaſallus ſine domini voluntate in quēlibet alienare poterit,ut dicit tex.in d.c. primo. in fi. Notate igitur differentiam inter iſtos duos caſus, An ſcilicet dictum fuerit, (& cui dederis) An uero dictum fuerit (& cui dederis in feudum) ſed quærit Sonsbech. par.quinta.nu.octauo.An vaſallus ex conceſſione illius clauſulæ (& cui dederit)poſſit illud feudum facere allodium etiā quo ad ſe, cum etiam in alios extraneos poſſit

illud liberè transferre, & concludit quòd non, & rectè quidem, per illam regulam quæ habet, quòd nemo ſibi cauſam poſſeſſionis ſuę mutare poteſt, l. cum nemo. C. de acquir. poſſeſ.

Quarta ſpeties feudi improprij eſt fœminei, ad differentiam maſculini, quod eſt proprium, vt in diffinitione uidimus. Fœmininum dupliciter conſideratur. Primò illud, quod à fœmina eſt aquiſitum, & iſtud eſt eius naturæ, quòd etiam ſi pacto prouiſum non ſit, vt fœmine ſuccedant, nihilominus ſuccedent, maſculis non extantibus, ſi tamen adſint maſculi excludentur, c. primo, de feud. fœmin. Secundò dicitur fœmineũ, etiam quòd à maſculo ſit acquiſitum, cum pacto, quòd hæredes ſui maſculi & fœminę ſuccedant, & iſtud eſt huius naturæ, Primò, quòd licet copulatiuè ſit in inueſtitura compræhenſum quòd filij & filiæ ſuccedant, non tamen ſimul venient, ſed demum non extantibus maſculis. c. primo. §. filia. de ſucceſ. feud. c. primo. §. quin etiam, in titul. Epiſcop. uel Abbat. Idem dicatis, ſi dictum fuerit, maſculis

lis

lis cum fœminis, quia non eſt differentia, an dictum fuerit, illi & illi, vel illi cum illo.l.ſi quis Titio.ff.de uſuf. accreſcend.l.illi cum illo.ff.de uſufr. legat. nec eſt differentia, an legetur fundus cum domo, vel fundus & domus,l.ſi quis inquilinos. §. ſi ita legatum. ff. de leg.primò. Secundò eſt eius naturæ tale feudum ſic conceſſum, ꝙ filia ſemel excluſa,erit ſemper excluſa, ipſa & eius ſoboles,ita Bal.Iſer.Aluarot.Prę poſ.& alij, in . c.primo .§.quin etiam Epiſcop.uel Ab. per illũ textum, ibi.Vlterius fœminę non admitantur, pro qua opinione etiam conſuluerunt quamplures relati per Cur.in tertia par.quęſt.27. Sed ea opinio mihi non probatur,& eam reprobauit Sonsbech.par.nona.nu.128.qui mouetur per tex.ĩ c.primo.§.ſi duo fratres.de feud. Marchi.in fi.ubi æquiparatur feudum acceptum pro maſculis & fœminis,cum feudo nouo,accepto à duobus fratribus, pacto, ut ſibi mutuò ſuccedant, ſed certum eſt, quòd ſi alter fratrum moriatur cum liberis, q poſtea & ipſi e fatis migrauerint, ſuccedit frater, ergo &c. Non obſtat tex.

in

in d. c.primo. §. quin etiam, Epiſcop. uel Ab. Quia intelligi debet, donec ſupereſt maſculus, in ambigua enim oratione ille intellectus ſemper eſt amplectendus, qui communi iuri conſonat, qui ſit humanior, ueriſimilior, rationabilior, & careat uitio. l.quoties.l.ſemper in dubijs. ff. de regul. iur.l.quoties.ff.de uerbor.obligat.l.in ambigua, & l. benignius. ff.de legib. Sed an fœmina ſemel admiſſa per maſculum excludatur, qui poſtea natus ſit, gloſ.in.c.primo. de eo qui. ſib. uel.hęred.illam excludit, quia id hæredi licere debet, quod licebat etiam defuncto.l.qui in ius alterius.ff. de regul.iur. ſed defuncto licebat excludere fœminam, ergo &c.

Secundò, fœmina conditionaliter feudum habere uidetur, ſi maſculus non ſupereſt, c.primo.§. filia. de ſucceſ. feud. ideo conditione exiſtente ius illius reſoluitur. l.neceſſario.§.quòd ſi pendente.ff.de pericul.& commod. rei vendit. & maximè illud, quod contra propriam naturam contractus erat acquiſitũ. l.ſi vnus.§. pactus, verſ.quod in ſpecie.ff.de pact. Tertiò.quã

do

do ius in eum caſum peruenit, à quo incipere non poteſt, debet vitiari.l.quia in eũ. ff.ad.l.aquil.vt in libertorum aſſignatione reſponſum eſt.§.datur.inſt. de aſſignat. libert.Cõtraria tamen opinio receptior eſt, & verior, quia illud quod aliquid acquirẽdum impedit, acquiſitum non poteſt tollere,l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur.quod.n.legitimè factum eſt, reſcindi non debet.c.factum legitimè. de regul. iur.in 6.Non obſtat quòd id hæredi licere debet, quod licet defuncto, quia regula ꝓcedit in iure reali, ſecus in iure perſonali, vt declarat Dec.in d.l.qui in ius.Non obſtat, quòd fœmina intelligatur habere feudum ſub conditione, quia conditio intelligitur tempore aditionis, poſt aditionem, non poteſt conſiderari, quia eſt actus legitimus, qui non recipit diem, neq; conditionem.l.actus legitimi.ff.de regul. iur. Non obſtat, quòd peruenerit ad eum caſum, à quo incipere non poteſt & ideo vitietur quia procedit quando factum eſt imperfectum, ſecus ſi perfectum,l.pluribus. §. & ſi placet.ff.de verbor.obligationib. & de tali im-

li imperfecto loquitur tex.in dicto. §. datur. Quinta ſpecies feudi improprij eſt liberi & franci, pro quo nullum prȩſtatur ſeruitium, ad differentiam recti feudi, quod datur ad hoc vt vaſallus ſeruiat, dicitur francum, quia eſt liberum & ſolutum à ſeruitijs, ſiue operis vaſallorum ſecundum Bal.hic l.in tradendis,cum ibi not.ff.commu.prædio. ſed inde videtur ſequi abſurdum propter manifeſtam contrarietatē, & quòd propterea talis in feudatio nō debeat ualere,c. ſolicitudinē extra,de appellat, in gloſ. fin. l. vbi repugnantia .ff.de regul.iur.ſi.n. eſſet omnino liberum,potius eſſet donatio, quàm feudum,ſicuti.n. quis non poteſt eſſe liber & ſeruus ſimul, ita quoque non poterit eſſe vaſallus & liber ſimul, ideo Io. Andr.in addit.Specul.in titul. de prȩſcript. ſic diſtinguit. Aut in tali conceſſione feudi fue runt aliqua ſeruitia expreſſa, & ad illa te netur vaſallus propter conuentionem, argumento.l.vt iuſiurandi. §.iurare.ff.de oper.liberto.aut nulla ſeruitia ſunt expreſ ſa, & tunc aut præſtitit uaſallus iuramen-

tum fidelitatis, & tenetur tantum ad ea, quæ habentur in titul. de for.fidelit. cum titul.ſeq.aut nullum præſtitit iuramentũ, & adhuc tenetur ad ea,quæ habentur in dicto titul.de for. fidelit.ad alia autem nõ tenetur.Dicit tamen Oldrad.in conſ.234 incipit factum tale eſt, quòd licet teneatur ad ea, quæ in ſacramento fidelitatis cõtinentur,tamen inter hæc non reperitur, quò d aliquis debeat dominũ ſequi in bello,& ſi teneretur, deberet hoc facere expenſis domini, maximè ſi longus eſſet excurſus.Quod Oldr.conſilium refert Bal.in c.primo,in princip.de capita.qui cur.vẽd, animaduertendum tamen eſt, quòd quando feudum eſt francum à ſeruitijs,ſeu operis exhibendis, non tamen eſt francum à maleficijs,ſiue in faciendo, ſiue in tacendo conſiſtentibus, vt ſupra oſtendimus.

Feudi franci natura multiplex eſt, Primò,in tali feudo ſuccedit eccleſia ſaluo iure domini, licet in alio feudo non ſuccedat,ut voluit Bald.in auth. niſi rogati. C. ad Trebellia.quem refert Curt.par.prima ſui tracta.quæſt.8.notant doct.in cap.cum

inter

inter dilectos, de fid.inſtrument.& in c.fi. de reb.eccleſ.non alienand.contrarium tenuit Sonsbech. per rationẽ expreſſam in c.primo,de alien. feud. dum ideo non admititur eccleſia, quia feudum nunquàm reuerſurum ſit ad dominum,cum eccleſia nunquàm deſinat eſſe hæres.

Secundò,licet ius teſtandi non habeat locum in feudis.c.primo, de ſucceſ. feud. cap. primo, §. donare. qualit: olim feud. poter. alienar. tamen hoc fallit in feudo franco,argumento,l.ſi quando.C.de inoffit.teſtament.& ita Bal.uoluit in dicta,auth.niſi rogati,C.ad Trebellia.quem ſequitur idem Cur.in dicta par.ſui tracta. Tertiò eius naturæ dicunt eſſe tale feudum,ut vaſallus illud alienare poſſit inuito domino,ſaluo tamen ſemper iure ipſius domini, ſecundum Bal. in l.prima. C. ſi à non compet.iudic.quẽ refert & ſequitur Cur. in dicta pri.part. quæſt. x. num.31.& Zaſ. in x.part.

Sed ego in vtroque capite puto contrariũ verius eſſe,& ſic, quòd vaſallus non poſſit de eo teſtari, nec illud alienare,per

textum clarum & apertum in d. c. primo, de feud. non hab. propr. natur. feud. qui tex. in effectu vult, quòd in ſolis alteratis, feudum deficiat, quò ad propriam naturam, in alijs verò ſemper ſuam ſeruet naturam.

Quartò dicunt, tale feudum eſſe huius naturæ, quòd refutatio non habet in eo locum, licet in alijs feudis admittatur, ità ſingulariter Bald. in c. cęterum, de iudit. extra, & malè. Quia ſi habet locum in aliis, quæ ratio poteſt eſſe, quòd non habeat locum in feudo franco, cum maximè in alijs retineat propriam feudi naturam, immo multo magis debet habere locum in feudo franco, quod magis participat de gratia, quãto minus vaſallus obligatur ad ſeruitia. Alij addunt aliam naturam in materia ſucceſſionis fœminarum, ſed quia iam ſupra reprobauimus, non repeto, ne recoctam Cramben (vt eſt in prouerbio) ad mẽſam reponere videar.

Sexta ſpecies feudi improprij eſt, quãdo pro eo præſtatur annua penſio, ad differentiam feudi proprij, pro quo præſtatur

ſerui-

ſeruitium perſonale. Huius feudi natura hæc eſt, quòd ſi vaſallus ceſſauerit per biẽnium vel triennium ſoluere penſionem, debet priuari feudo, ſicut emphiteuta priuatur, ita voluit Innoc. in c. ad apoſtolicæ, de re iudic. in 6. per illum textum, vbi Papa priuauit Federicum Regno Siciliæ, quia ceſſauerat per nouem annos, & vltra, penſionem ſoluêre, idem voluit Bald. in c. quę in eccleſiarum, de conſtitutio. dicens, ꝙ hoc eſt ſingulare dictum Innoc. & ꝙ pro eo eſt text. unicus in vſibus feudorum, in cap. primo, §. ſed non eſt alia, quæ fuit. pri. cauſ. benef. amittend. vbi non eſt alia iuſtior cauſa beneficij amittendi, quàm ſi recuſauerit facere ſeruitium, pro quô datum fuit, cui textui (inquit Bald.) nec Apollo reſponderet. Contrariam opinionem tenuit Speculat. in titul. locat. §. nũc aliqua, verſ. 85. quem ſequitur Imol. in c. 2. extra de feud. qui ſubdit, quòd etiam ſi per mille annos vaſallus ceſſaret, non caderet à iure ſuo, & iſta eſt magis communis opinio, vt inquit hic Iaſ. nume. 57. Pro quà opinione eſt tex. in c. primo. §. licet. ſi

de feud.defunct.ſit content.inter.domin. & agnat.vbi vaſallus non tenetur præſtare ſeruitium domino,niſi ſit requiſitus,etiam ſi ſtaret per mille annos, ergo per lapſum biennij, vel triẽnij nō poteſt priuari, aliàs ſi poſſet priuari,illa dies tacita interpellaret, & conſtitueret in mora,ſecundum gl. & Doct.in leg.ſi mora. ff.ſolut. matrimo. Et ita tenendo poſſumus reſpondere adductis in contrarium,ad primum de.c. ad apoſtolice.de re iud.in.6. Reſpondet Geminian.ibi,ꝙ non fuit priuatus propter nō ſolutum canonem, ſed propter quatuor cauſas ibi relatas,ſubdit poſtea tex. poſſet etiam merito repræhendi, quòd annuam penſionem mille ſcutorum per nouem annos,& amplius ſoluere prętermiſerat,& ſic videtur pręſuponere,quòd per hoc non in curriſſet pœnam priuationis.Ad ſecũdum de c.primo.§. ſed non eſt alia. quæ. fuit. pri.cauſ.benefit. amittend. reſpondet Aluar.ibi,quòd ille tex.loquitur, quando ex illa tantum cauſa fuit conceſſum feudum, ſecus ſi datur principaliter ob fidelitatem, & vltra ob penſionem aliquam,quia pen

ſio

ſio eſt cauſa impulſiua,& non finalis.
Tenentes primam opinionem, quòd ca dat à feudo, reſpondet ad.§.licet vaſallus. ſi de feud. defunct. content.ſit. quòd ille tex. loquitur in ſeruitijs perſonalibus ſecus in realibus. Tertia fuit opinio Martin. Laudenſ. in c. primo. in princip. qui feud.dar.poſ.cum diſtinctione,ita vt dica mus.Aut in infeudatione cõtrahẽtes prin cipaliter habuerunt reſpectum ad præſtationem realem,ac reditum, ſiue cenſum, & commodũ burſale potius, quàm ad beneſitium & gratiam feudi,vt in hoc exemplo. Princeps inueſtiuit te de feudo ex quo annuatim percipiuntur mille,cum pacto, quòd annuatim ſoluantur quingenti aurei,tunc ſi ceſſaueris per triennium, po teris priuari volente domino, per doctrinas Bal.ſupra in diffinitione allegatas, videlicet in l.liberti.C.de oper.libert.in c.ſi cautio.extra.de reſcript.ĩ c.primo.de cauſ. poſſeſ. & propriet. Aut in infeudatione principaliter habuerunt reſpectum ad gra tiam,vt in hoc exemplo.Princeps inueſtiuit te de feudo, cum pacto,quòd ei ſoluas

annuatim accipitrem, enſem, vel libram pi peris, tunc ſi ceſſaueris, non poteris priuari feudo, quia magis innititur gratiæ quàm ſolutioni, adducit quod notabiliter voluit Butr. in c. in literis. de reſtit. ſpoliat. vbi dixit, quòd ſi aliqua caſtra dent ciuitati brauium, vel banderias, in feſto principali ciuitatis (vt eius verbis vtar) ſignificatur ſubiectio caſtrorum, & quidam honor Quarta fuit opinio Iaſ. nu. 64. qui & ipſe ſic diſtinguebat, Aut ſumus ī feudo proprio, per Principem gratis conceſſo, & pro quo vaſallus tenetur ſolum ad ſeruitia perſonalia, tunc etiam ſi triennio, immo per mille annos ceſſauerit, non cadit à feudo, per tex. in. d. cap. primo. §. licet. ſi de feud. defunct. ſit controuerſ. & in c. primo. §. ad hoc. hic finit. lex Conrad. & per alia iura requirentia interpellationem, & ita etiam procedit text. in. d. c. primo. §. ſed nec eſt alia, quæ fuit pri. cauſ. benef. amittend. Aut ſumus in feudo tali, pro quo vltra ſeruitia perſonalia conuentum eſt, vt præſtetur etiam aliquid reale conſiſtens in pecunia, frumento, & ſimilibus & tunc ſubdi

ſtin-

ſtinguit. Aut ſeruitiũ perſonale ē dignius & principalius reali præſtatione, vt quia realis penſio eſſet modica, vel eſſet præſtatio enſis, aut accipitris, tunc putat iſtud eſſe verum & proprium feudum, & per conſequens de eo iudicari debere, ſicut diximus de feudo pro quo præſtetur perſonale ſeruitium, ea ratione, quia debet attendi id quod eſt dignius & principalius. Aut penſio realis eſt maior & principalior, q̃ ſint ſeruitia perſonalia, puta quando præſtaretur magna quantitas pecuniæ vel frumenti, tunc dicit Iaſ. ꝙ feudatarius ceſſans cadit à feudo, ſicut emphiteuta, quia non eſt propriè feudum, ſed emphiteuſis per doctrinas Bal. ſupra allegatus. Hęc opinio Iaſ. in effectu eſt eadem cum opinione Laudenſis, & mihi non probatur, dum conſtituit differentiam inter penſionem paruam, vel magnam, nam ſeruitia habent ſpeciem ſeruitutis, & fidelitas eſt quid incorporale. cap. primo. de for. fidelit. & per conſequens non eſt res, quæ commenſurationem habeat cum cēſu, vt inquit Camerar. in c. imperialem, in princip. de prohi. feud.

alie.per Federic. Concludo igitur, uerio-rem eſſe opinionem illã,quæ habet, quòd feudatarius non cadat, licet ceſſauerit per biennium,vel triennium, tum quia debet attendi ſeruitium perſonale ſiue fidelitas, tum etiam quia,quando ſunt duæ regulæ, vna affirmatiua, & altera negatiua, ſemper prẹualet negatiua,niſi aliud ex cõiecturis appareat,ita communiter traditũ eſſe teſtatur Soc.Iun.in conſ.200. volumine. primo. Sed habemus regulam negatiuam ĩ c.primo.§. licet.ſi de feud. defunct. ſit content. ergo non debemus attendere regulam affirmatiuam priuationis in materia emphiteuſis. Secundò, naturam huius feudi eſſe dicunt, quòd fœmina in eo ſuccedat,quia magis emphiteuſis, quàm feudum iudicatur,quo fit,vt fẹmina in eo ſuccedere poſſit, niſi tenor inueſtituræ repugnet,vt inquit Bal.in.d.l.liberti.C.de ope. libert.idem Bal.in titul. de pac.Conſtant. in verbo libellariẹ,ad finem,Alex.in.l.et iã filios.ff.ſolut.matrimon.& in conſ.10.ver. decimò probatur. volum.5. Contraria tamen opinio eſt verior,quia feudum impro

prium

prium retinet naturam proprij feudi in nõ alteratis, vt in ſępe allegato capit. primo. de feud. non hab. propr. natur. feud. ideo, ſicut nõ ſuccedit in feudo proprio, ita nõ ſuccedet in inproprio.

Septimam ſpeciem feudi improprij dicunt nonnulli eſſe, feudi conditionati, quod datur, & cõceditur ad certum, & determinatum ſeruitium, quàmuis perſonale, ad differentiam veri feudi, cuius eſt natura, vt incerta ſint ſeruitia, exemplum dãt in feudo, quod datur pro aſſociando vxore domini, vel pro filia maritanda. c. primò. §. fin. quid. ſit inueſtitur. vel pro ſeruiẽdo domino in menſa, vel etiam quòd debeat ſeruire cũ vno equo, prout dicta exẽpla traduntur per gloſ. & doct. in c. primo. §. final. de capit. qui cur. vendid. ſed mihi non probatur hæc opinio, dum dicunt feudum eſſe improprium, quando datur pro certo ſeruitio, cum diffinitio compræhendat ſeruitia tam certa, q̃ incerta, tum ẽt quia, habemus regulam, quòd expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, l. hæc verba. ff. de legat. primò. quæ regula

maxime, habet locum, quando expreſſio eius quod tacitè ineſt, eſt de neceſſitate, ſecus verò ſi ex voluntate, vt per Bar. in leg. cẽturio.ff.de vulg.& pupil. ſequitur Dec. in l.humanitatis.C.de ĩpuber.& ali.ſubſt. Natura huius feudi duplex eſt ſecundum doctor. Prima, quia tale feudum ſine volũtate domini reſutari nõ poteſt, & hoc quia certorum ſeruitiorum expresſio plus obligat vaſallum, quàm incertorum ſeruitiorũ promisſio, ſecundum glo. in c.primo.in fi. de capita.qui.cur.vendid.& ibi Doct. Cõtrarium eſt verius ſecũdum Sonsbech.par. quarta.num.40.nam licet ad certa ſeruitia feudum nominatim detur, non minus erit feudum, quàm ſi detur ad ſeruitium indeterminatum, text.eſt apertus in diffinitione feudi, vt ſupra oſtendimus, ideo hęc prima natura non admititur. Secundò eius eſt naturæ tale feudum, quòd vaſallus nõ tenetur ad aliud ſeruitium, quàm ad ſpecificatum in conceſſione feudi, ſecundum gloſ.in d.c.primo.de capit.qui.cur. vẽdid. nec mirum, quia contractus ex conuentione legem accipiunt.l.prima.§.ſi cõueniat.

de-

depoſi. l. contractus. ff. de regul. iur. cũ ſimilibus, vnde dominus paciſcẽdo cum uaſallo, uidetur uoluiſſe recedere à diſpoſitione legis, & contentare de eo, qđ fuit deductum in pactum, l. cum ita. ff. de condit. & demonſtrat. l. quæſitum. §. idem reſpondit, & l. cum de lanionis. §. cum fundus. ff. de fund. inſtru. inſtrumentoq; legat. & ita concludit Iacob. de Sancto Georg. in ſuà inueſtitur. in verbo, & promiſerunt. nu. 28. ſed hæc opinio mihi non probatur, quia licet fiat pactum, quòd certa ſeruitia præſtentur, etiam degenerantia à feudo, tamen non intelliguntur remiſſa illa ſeruitia, quæ veniunt ex natura feudi, argumento tex. in. l. quoties. ff. de actionib. & obligat. vbi, quoties lex obligationem introducit, etiam veteres actiones competunt, niſi nominatim cauerit, vt ea ſola vtamur, & ita concludit Iacob. de Ardiz. in ſua ſumma, cap. 33. Iſer. & Aluarot. in. d. cap. primo. in fine, de capitan. qui. cur. ven did.

A quan-

A quantitate.

ALtera & ſecunda feudorum diuiſio ea eſt, quæ conſideratur per accidentia, quæ quidem forma diuidendi ꝑ illas categorias, in quas accidentia diſtributa ſunt, diffunditur, latiſſimeque patet. Primò feudum conſiderari poteſt in prędicamento quantitatis ita, vt aliud ſit magnum, aliud paruum. Magnum, an paruũ ſit feudũ, ex perſona & loco dignoſcitur. l. penult. ff. de condit. & demonſtrat. & ex qualitate rei, atque ſeruitij. l. Mæuia, in fi. ff. de legat. annu. Feudum exiguum eius eſt naturæ, vt iuramentum fidelitatis in eo non præſtetur, quia non eſt veriſimile, dominum, vel vaſallum cogitaſſe de fidelitate, argumento l. ſcio. ff. de in integr. reſtitut. ita Iacob. de Ardizo. in ſua ſum. qualit. iurar. debeat vaſal. fidelit. qui allegat tex. in. c. de fidelitate. de capitul. extraord. Cõrad. Idem voluit Paris de Put. de feud. re integrat. verſ. pone quòd Rex, vbi adducit multa pro confirmatione. l. Scio. de in integr.

tegr. reſtitut. Primò, quia pro paruis vitijs non reſcinditur contractus. l. ſi prædium. de ædil. action. Secundò, quia fiſcus qui non poteſt donare fiſcalia, poteſt tamen donare modica, ſecundum Bal. in l. multū. de commu. rer. alienat. Tertiò. quia ratione guerræ, vel peſtis non remititur ſolutiò parui cenſus, ſecundum eundem Bal. in. l. prima. C. de iur. emphiteu. Vnde inferūt doctores, quòd in feudo exiguo fœmina poteſt ſuccedere, ita Præpoſ. & Afflict. in. c. primo. §. hoc autem notandum de his qui feud. dar. poſ. Sed non placet, quia licet feudum ſit exiguum, recipit tamen determinationem ſeruitij & fidelitatis ſecūdum qualitatem feudi, l. cum poſt §. gener. ff. de iure. dot. Nec obſtat regula l. Scio. ff. de in integr. reſtitut. quia reſpondeo, quòd regula procedit in his, quæ promituntur ex ſpeciali priuilegio, & contra ius commune, ſecus eſt in his quæ conceduntur ſecundum ius commune, quia in his curamus de minimis, ita Bar. ī d. l. Scio. pulchrè Iaſ. in auth. qui rem. C. de ſacroſ. eccleſ. vbi ponit tres decim caſus, in quibus

bus vnus numus conſideratur, Ideo cõcludo etiam in feudo exiguo præſtari fidelitatem, & per conſequens, fœminam non poſſe ſuccedere.

A qualitate.

FEVDVM poteſt conſiderari in prædicamento qualitatis, tribus modis. Primò aliud ſeculare, aliud eccleſiaſticum, ſeculare eſt, quod à Principe, vel domino ſeculari datur, licet vaſallus eſſet perſona eccleſiaſtica, nam & clerici poſſunt à laicò feuda accipere. c. primo. §. fin. de capitul. Conrad. c. primo, de his qui feud. dar. poſ. Eccleſiaſticum dicitur, quod ab eccleſia, Abbacia, Epiſcopatu, & ſimilibus datur. c. primo. epiſcop. vel abbat. c. ſecũdo. extra. de feud. licet vaſallus ſit ſecularis. Feudi eccleſiaſtici natura duplex eſt, prima, quia epiſcopus, vel prȩlatus, qui dat inueſtituram, non poteſt grauare ſucceſſorem vt alteri det feudum poſt mortem poſſidentis. c. primo. qui ſucceſ. feud. dar. teneant. Laici autem natura eſt contraria, quia ſi tale

tale feudum alicui datum fuerit, poſt mortem poſſidẽtis eorum hæredes,ſeu ſucceſſores ratum habere debent,c.primo.§.laici.qui ſucceſ.feud.dar. teneant. Ratio diuerſitatis,quia in feudo eccleſiaſtico, ſucceſſor non habet feudum à prædeceſſore iure hæreditario, ſed iure proprio, at in feudo ſeculari, ſuccedunt tanquàm hæredes,quo caſu ſuccedit regula l.ex qua perſona.ff.de regul.iur.ſed hæc prima natura, recipit tres notabiles limitationes. Prima eſt,quando prælatus ſucceſſor nõ reclamaret, Laudenſ.in.d.c.primo.qui. ſucceſ. tene. nu. quinto .Secunda,quando primi vaſalli conſenſus interuenit ſimul cum inueſtitura prælati, quia tunc poteſt alium inueſtire ad præiuditium ſucceſſoris,ita Laudenſ.& Cardin.in d.c. primo . qui. ſucceſ. feud.dar.tene.necnon & Iſer. Aluarot. & Afflict.Tertia,quando eſt data licentia uaſallo teſtandi de feudo, ita Paris de Put. de feud.reintegratio.cap. 18.nu.xi.cum.ſequent. pro qua opinione etiam conſuluit Franciſ.Burſat.conſ.29.per totum, ea potiſſimum ratione motus, quia licẽtia iſta,

eſt

eſt gratia, at gratia non expirat per obitũ concedentis, ſed obligat ſucceſſorem. c.ſi cui, de prębend. in 6. c. ſi ſuper, de offit. deleg. in 6. not. doct. in c. ſi. de offi. legat. ergo &c. Cõtrarium cõſuluit Hier. Gabriel. in conſ. 83. per totum, cuius opinio etiam mihi magis placet, quia aliàs poſſet indiſtinctè præceſſor ſuplantare ſucceſſores, ſi quidem poſſet huiuſmodi licentias concedere, vt inquit Card. in clement. ſi. de procurat. nu. 6. Nec obſtat, quod dictum fuit de gratia, quia reſpondeo, negando in primis aſſumptum, quia non eſt gratia propriè, ſed conſenſus, qui requiritur ratione præiudicij eius, qui conſentit, vt not. doct. in c. imperialem, ideo non debet extendi, niſi quatenus militat ratio præiudicij, cuius cauſa requiritur, Bar. in l. centeſimis. §. fin. ff. de verb. oblig. & ſic non debet extendi vltra vitam dñi concedentis Secũdò reſpõdeo, dato quòd iſta licentia ſit gratia, dico, quòd gratia morte cõcedentis nõ expirat, conceſſa à ſummo Pont. ſed conceſſa ab inferiore, expirat, præcipuè, quando eſt conceſſa ſine cauſa & irrogat pręiuditium

eccleſiæ, & ſucceſſori, Hoſt. in. c. pen. de cleric. non reſident. & ibi Butr. Ancar. & Imol. qui hãc dicit eſſe communẽ opinionem, & latius cæteris id explicat, & not. Doct. in c. fi. ne prælat. vic. ſuas. vbi Butr. poſt Innoc. declarat, licentiam à prælato conceſſam ſine cauſa, non eſſe realem, & ꝑ conſequens non obligare ſucceſſorem, videte Hier. Gabriel. in alleg. conſ. 83. vbi pulcherrimè defendit hãc partem. Secunda natura feudi eccleſiaſtici eſt, quòd prima inueſtitura non poteſt alterari in deteriorem conditionem eccleſiæ ita Iacob. de Beluis. in c. primo. de his qui feud. dar. poſ. & ibi etiam Aluar. qui dat exemplũ, quando feudum fuiſſet conceſſum pro maſculis tantum, nam non poſſet extendi ad fęminas, facit tex. in argumentũ. in c. 1. §. profecto. de l. Cõrad. vbi, qui habet feudum, non poteſt alij dare, niſi ea lege, qua ipſe habet, ita vt ſi ipſe habeat, pro ſe, & maſculis, non poteſt alteri concedere, pro maſculis & fœminis, aliud exemplum poteſt dari, quando prælatus vellet diminuere ſeruitium. Secularis autẽ feudi natura

eſt,

eſt, quòd prima inueſtitura poteſt altera-
ri ad præiuditiũ concedentis, ſecus ad præ
iuditium vaſalli, cui ius eſt quęſitum. quod
diximus de feudo eccleſiaſtico, quòd pri-
ma inueſtitura non poteſt alterari, intelli
gatis, quando alteratio fieret in præiudi-
tium eccleſiæ, ſecus ſi ex tali mutatione ap
pareret de commodo ſuo, ita in terminis
Paul. de Caſtr. in conſ. 138. in primo du-
bio, volumine primo. Secundò in prædica
mento qualitatis adhuc cõſiderari poteſt
Feudum, aliud Regale, aliud non Regale,
Regale dicitur, quod à Rege, vel Imperato
re recognoſcitur habẽs annexã dignitatẽ
Ducatus, Comitatus vel Marchionatus, c.
1. de feu. March. Duc. & Com. Nõ regale
dicitur, quod vel ab inferioribus à Princi
pe recognoſcitur, vel etiã ab ipſo Princi-
pe, ſed tñ nõ habet annexam dignitatẽ,
c. 1. ver. q uerò à Principe. Quis dic. Dux.
March. & Cõ. c. 1. de his qui feud. dar poſ.
vbi Aluar. & alij. Regalis feudi natura tri-
plex eſt, primò. quia in feudo regali, nemo
ſuccedit, niſi ab Imperatore, vel Rege, de
nouo per inueſtituram acquiſierit. d.

cap.

capit,primo,de feud.March.duc.& comit. hodie tamen uſurpatum eſt, quòd & in eis datur ſucceſſio,c.primo,in fi.de alie. feud. & gloſ.in d.c.primo,de feud. March. plus dico vobis, quòd datur in his regalibus ſucceſſio in infinitium, vnde ſi moriatur tota domus Regia,& extet aliquis de antiquo ſanguine,dato quòd eſſet in milleſimo gradu,ſuccedet, ita not.Bald. in d. c. primo.§.fi.de feud.March. & ibi Aluat. & Laudenſ.exclamat pro ſingulari.

Secundò,eius naturæ eſt feudum Regale, quòd non diuiditur, ſed vnus tm̃ admittitur,& reliquis prouidetur,c.primo.§.præterea ducatus,de prohib. feud.alie. per Federic.ſed & hoc hodie deconſuetudine in aliquibus locis aliter obſeruatur,vt teſtatur, Melch. Cling licet in multis Italiæ locis ſeruetur ius feudorum,ideo dicit Bal. in d.c.primo,de feud. March.quòd in feudis regalibus ſiue dignitatis, conſuetudo præcipuè eſt attendenda.

Tertiò eius eſt naturæ, tale feudum Regale quòd ſi controuerſia orta fuerit de tali feudo, ſolus Princeps de eo cognoſcit,

 exclu-

excluſis Paribus, etiam quando res cōcernit ipſum principē, ca.primo,apud quem, vel quos.cōtrouerſ. feud.diffi.c.primo, in princip.de leg.Conrad.quod ſecus eſt in feudo non regali, in quo Pares iudicant, & dominus ſemper excluditur quando cauſa eum concernit,c. primo,an apud iudic,vel cur.domin.iuncto dicto, c. primo, apud quem, vel quos, controuerſ. feud. diffi.& d.c.primo,de leg. Conrad. ſed hic opportunè Quærit Bal. an Imperator, vel Rex poſſit alienare caſtra ſui imperij & regni ita vt ſucceſſori quoque præiudicet. Pro parte affirmatiua, quòd poſſit alienare,conſiderat.

Primò, quòd contractus Principis habet uim legis, l. Cæſar.ff.de publ.l.pen.C. de donat.int.uir.& vx.l.bene à Zenone C. de quadrie. præſcript.

Secundò, quia Imperator cōcedit ſummas dignitates,l.probatorias.C. de diuerſis.offit.lib.xij.ergo etiam earum territoria cōcedere poterit. Pro parte negatiua, quòd non poſſit, conſiderat ꝙ Reges in ſua coronatione iurant, ſe nihil diminutu-

ros.

ros.c.intellecto,extra,de iureiur.nimirũ, ſi tales gratiæ & conceſſiones plerunque præſumuntur ſurreptitię.l.vnic.C.de his. qui à princip.vacationem, acceper.lib. x. Vos pro reſolutione ita diſtinguatis, aut Princeps in totum alienat res ſui imperij à ſe abdicando omne dominium, iuriſdictioné, & dignitatem.& non valet alienatio,etiam ſi iuramento firmata fuiſſet, de ea non reuocanda.d.c. intellecto,de iureiur. Aut non alienat in totum, ſed ita vt retineat directum dominiũ, ſuperioritatem & dignitatem, vt fit, quando conceditur in feudum, & tunc. Aut infeudatio fit de quota Imperij, ſiue Regni,puta de dimidia,de tertia,& de quarta parte, adhuc nõ valet.d.c.intellecto,& ibi doct.aut non fit ſuper quota, ſed ſuper aliqua re certa, & tunc aut fit ſępius, aut non,ſi ſæpius, vt ſi daret nunc vnam ciuitatem, nunc aliam, adhuc non valet. Quia tenderet in magnam diminutioné iuriſdictionis, per ea quæ notantur in c. grandi, de ſuplend.negligent.prelat. in 6.ſi non fit ſæpius, tunc aut alienatur aliqua res prætioſa,puta in-

ſignis aliqua Imperij ciuitas, ſiue ducatus adhuc ſolus princeps non poteſt, ſine conſenſu Principum, & ſtatuum Imperij, argumento eorum, quæ dicit Archid. in c. cũ redemptor. 12. quæſt. 2. aut res non eſt vſque adeo prætioſa, nec diminuit iuriſdictionem imperialem, & tunc ualet alienatio, ita quòd ſucceſſori in Regno, vel Imperio præiudicat, per tex. in c. primo, qui feud. dar. poſ. & ĩ c. primo, de natur. feud. & hoc referas etiam ad alienationes Epiſcoporũ, & Ducum. ſed vltra Bald. Quæro ego, an quilibet paterfamilias etiam priuatus, poſſit dare feudum, Bald. in c. primo, §. Marchio. & ibidem Aluar. & alij, de his qui feud. dar. poſ. inclinant omnes in partem affirmatiuàm, quòd poſſit, mouentur per tex. in c. primo, per quos fiat inueſtit. vbi noui feudi inueſtitura, non poteſt fieri ab eo, qui non habet rerum ſuarum adminiſtrationem, ſed hæc opinio mihi nunquàm placuit, neque nunc placere poteſt, mouet me, quòd totus titulus, de his, qui feud. dar. poſſ. loquitur de Marchionibus, Comitibus, & alijs dignitate præditis, de

priuatis,

priuatis autem nullum verbum, ergo.&c.

Secundò, res in feudum dare, Vaſallos habere, continet dignitatem, quia qui habet vaſallos, iuriſdictionẽ in eos exercet vt in toto libro feudorum videre licet, ſed iuriſdictio nõ competit, niſi data ſit à Principe, qui eſt tanquàm fons, à quo alij tanquàm riuuli deſcendunt, vt dicunt doct. in l. 1. ff. de offit. ei. Ergo &c. non ob. text. in c. primo, per quos, fiat inueſt. reſpondeo, quòd ex verbis negatiuis nõ licet sũmere argumentum à contrario ſenſu; ſecundum doct. in d. l. prima, de offit. eius. Rõ. Quia negatiua, nil ponit ineſſe, vt ibi aliàs diximus.

Tertiò & vltimò, in prædicamento qualitatis poteſt conſiderari feudum, aliud nobile, aliud ignobile, nobile poteſt conſiderari, vel reſpectu Principis dantis, vel reſpectu rei in feudum conceſſæ, ſi conſideretur reſpectu Principis dantis, feudum dicitur nobile, etiam ſi non habeat annexam dignitatem, quia à Principe confertur, cap. 1. quis dic. Dux. Com. & March. & ibi doct. ſi conſideratur reſpectu

rei in feudum conceſſæ,tunc tres gradus nobilitatis conſiderantur. Nobile,minus nobile, aliqualiter nobile,nobile dicitur, propriè,omne feudum regale, vt feudum Ducatus,Comitatus, & Marchionatus,d. c.primo,de feud.March.& hi,qui illa ſuſcipiunt dicuntur Duces, Comites, & Marchiones,& Regni etiam Capitanei, c. primo,qs dic.Dux.Com.& March.minus nobile dicitur, quando iſti habentes feuda regalia inueſtirent alios,nam iſti ſic inueſtiti à Ducibus, vel Comitibus, aut Marchionibus,conſequuntur dignitatem,ſed non tantam,& vocantur maiores valuaſores, & etiam Capitanei, ſed non Regni, vel regis. d.c. primo, in princ. de his,qui feud.dar.poſ.& ibi Alu.aliqualiter nobile dicitur, quando habentes feudum minus nobile inueſtiunt aliquem inferiorē, qui dicitur minor Valuaſor, ſeu Valuaſinus,d.c.primo,de his qui feud.dar.poſ. & ibi Alua.& c.primo,quis.dic.Dux. March, & Com.animaduertatis tamē, quia Doct. non faciunt differentiā,an quis ſit infeudatus de feudo cū vaſallis, vel ſine, ſed Luc,

de Pen. in leg.mulieres. C. de dignit. lib. xij.dicit, quòd nobilitas non quęritur ex feudo,in quo nō ſunt vaſalli,& rectè.Præcipuum namque veræ atque conſpicuę nobilitatis eſt,habere ſubditos, & vaſallos & dicit Iſer. in c.primo, quis dic.Dux. March.& Com.quòd feudum nobile eſt, quando conceditur terra,Caſtrum,vel aliud habens vaſallos, ignobile igitur feudum dicitur,ruſticum,quod nō tribuit nobilitatem.ſed an poſſit dari feudum ad aliquod ſeruitium incondecens dicendum eſt ꝙ ſic, vt voluit Iſer. in c. ſi quis deceſſerit, ſi de feud.def.fuer.contr.vbi dicit, quòd ſi quis obligat ſe ad aliquod ſeruitium incō decens, ſibi debet imputari, de qua dubitat Sebaſt.Neapod.in conſuetud. Neapolit.tit.quib.in reb.hab. locum quar. concord. 27. relatum eſt mihi in Francia eſſe nonnulla feuda pro quibus vaſalli tenentur,mittere par vnum chirotecarum, per baiulum , quod non eſt ſine dedecore vaſalli.

A relatione.

IN prędicamento Relationis conſiderari poteſt. Feudum ligium,& non ligiũ. Ligium eſt, in quo iuratur fidelitas contra omnes,nullo excepto,quod non conceditur,nec ſuſcipitur niſi ab eo,qui ſuperiorem non recognoſcit,non ligium dicitur, quando in iuramento aliquis excipitur, & iſtud conceditur,& ſuſcipitur ab eo,qui ſuperiorem recognoſcit, ita Bal. & Iaſ. hic in ſeptima. diuiſ. poſt alios, quos refert. de feudo ligio,nullibi in iure fit mentio,preterquàm in capitulis extraord. Conrad. quæ diximus eſſe apocripha; & carere legis auctoritate. Quare totam iſtam, de ligijs, aut non ligijs diſputationem fictam, & commentitiam eſſe arbitratur Hoto. diſputat. cap. ſeptimo. At quia in iure Pontificio habemus textum expreſſum in clement. paſtoralis, §. rurſus. de ſent. & re. iudic. vbi fit mentio de homine ligio, in verſiculo homoque ligius, ideo credidit Italicum eſſe hoc vocabulum, deductũ à liga,

quaſi

quaſi ligius ſit idē, qui ligatus eſt, i. imme diatè iūctus, ſiue ſit vaſallus, ſiue etiam ſit dominus vt ex multis auctoribus ibidem probauit. vt cumq; ſit, colligite, quòd in hoc feudo ligio, duo requiruntur, primum ex parte concedentis, alterum ex parte recipientis, ex parte concedētis requiritur, quòd non recognoſcat ſuperiorem, adeo ꝙ nonnulli dixerint, uideri impoſſibile, quòd detur feudum ligium, niſi à Papa quoniā licet aliquis iuret fidelitatem imperatori, nemine excepto, tamē ſemper intelligitur exceptuata auctoritas ſūmi Pontificis, qui eſt maior imperatore, c. uenientes. de iureiur. c. ad apoſtolicæ. de re iudic. in. 6. clement. vni. de iureiur. At Martin. Laudenſ. in. c. primo in princ. de his qui feud. dar. poſ. voluit, quòd feudum ligium dicatur, non ſolum in Papa, ſed etiā in imperatore, & Rege, per tex. in. c. 1. §. fi. de prohibit. feud. alie. per Federic. Non ob. quòd in iuramento intelligitur exceptuata auctoritas ſummi Pontif. quia reſpōdeo, quòd aliud eſt, quòd quis excipia tur expreſſè, aliud quòd tacitè, ideo feudū

ligium

ligium dicitur, quando nullus expreſſe nominatim excipitur, licet tacitè plures intelligantur à lege exceptuati, ex quo infero, quòd feudum ligium erit ſi cōcedatur, à ſummo Pontif. Imperatore. Rege Galliæ Hiſpaniæ, Poloniæ, & ſimilibus. ex parte ēt recipientis requiritur, q & ipſe non recognoſcat alium ſuperiorem, niſi eum, à quo habet feudum ligium, quales ſunt Duces Marchiones, & Comites Imperij Romani, qui neminem alium ſuperiorem recognoſcunt, quàm Cæſarem, ideo ſunt ligij uaſalli Imperatoris, vt inquit Melchior Cling & propterea, ſi vaſallus iurauerit fidelitatem domino à tali iuramento intelligitur exceptuata patria, & communitas ſua, gl. in c. de forma, in uerſiculo, honeſtum, 22. quæſt. final. & in c. petitio, de iureiur. Bal. in. c. primo. de no. fór. fidelit. vbi allegat tex. in. c. primo. §. ſi verò. qualit. vaſal. iur. fidelit. qui tex. probat de Principe, dicitur, n. ibi, quòd ſi quis ideo iurat fidelitatem, non quòd habeat feudum, ſed quia ſit ſub iuriſdictione eius cui iurat, vitam, membrum, mentem, & eius rectum honorē cu-

ſtodire

ſtodire iurabit, non ſecus igitur quàm patriam, quis Principem reuerebitur & defendet, cum ſit omnibus communis parés, vt dicitur, in authen. neque virum. in fi. ex quo ſequitur, quòd ſubditus, tenetur potius ſeruire ſuo principi, quàm domino, ratione feudi, quod ſenſiſſe uidetur Capi. in ſua inueſt. feudal. in generib. feudorũ in uer. ligiũ, vbi ſaluabat. d. Alphõſum de Sãcto Seuerino, qui partes Regis Chriſtianiſſimi ſequutus fuerat contra Regem catholicum, cui ſacramentum præſtiterat ratione feudi. No. quia eſt pulcherrimus caſus. Ligij feudi natura multiplex eſt ſecũdum doct. primo. In feudo ligio, poteſt quis eſſe vaſallus vnius tantum, impoſſibile. n. eſt, duos eſſe dominos inſolidum vno eodemque iure, l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. commodat. At in feudo non ligio, poteſt quis eſſe vaſallus duorum, vel plurium ſecundum gloſ. in d. clement. paſtoralis. de ſentent. & re iudicat. & dicit Bal. in. c. inter dilectos. extra de fid. inſtrument. nu. 9. quòd in feudo ligio, quis non poteſt duobus dominis ſeruire, quia qui non eſt

cum

cum eo, eſt contra eum, l.cælicolarũ. C.de iude. At in feudo non ligio, vaſallus poteſt ſeruire duobus dominis. primo, ſeruiendo de perſona, ſecũdo autem de caſtro. No. tamen, quia dum diximus, quòd quis nõ poteſt eſſe ligius duorum. Intelligite à principio, ſecus tamen ex poſt facto, nam vaſallus poteſt habere duos ligios dominos, ex vno fonte, ita Bald. in. cap. cæterũm. extra. de iudit. numero 7. argumento. l. cui fundus. §. fin. ff. de condit. & demonſtrat. vbi, ſi cui ſub conditione legatum eſt, omnis numerus, qui ĩ eius locum ſubſtituitur pro ſingulari perſona eſt habendus, ſequitur Iaſ. hic. nu. 110. qui poſt Io. Andr. in addit. Spec. in. §. quoniam, de feud. dat aliud exemplum, etiam quando eſſent ex diuerſo fonte; dummodo ex poſt facto contingat; propter accidens ſuperueniens prout etiam dubitari poteſt ſuper eo non videatur inſiſtere Io. Andr. ſed potius ualde dubitare de primo exemplo, quomodo duo ligij ex eodem fonte peruenire poſſint, cum imperia & Regna ſint indiuiſibilia, & per conſequens, non poſſit dari caſus

ſus, in quo duo poſſint eſſe dñi ligij ex eodem fonte prouenientes. No. tamen, quòd licet quis regulariter non poſſit habere duos dominos ligios, attamen dominus poteſt habere plures vaſallos ligios poſtſe ita Bal. in d. c. cæterum. de iudit. & refert Iaſ. nu. 109. Nunc pone, quòd Titius eſt vaſallus non ligius duorum, inter quos dominos mouetur bellum, quæritur, cui auxiliũ præſtare teneatur vaſallus, in hac quæſtione ſunt. 3. opiniones. Prima eſt quorundã, qui indiſtinctè concludunt, ꝙ neutrum iuuare teneatur. Mouentur ex duobus. primò, quando vna res debetur duobus, qui circa eam conuenire non poſſunt, alter per alterũ impeditur. l. quoties. ff. de vſufruct. vbi ſi vſusfructus legatus ſit Titio, & Mæuio, alternis annis, prius Titio, deinde Mæuio datur, ſi uerò duo eiuſdem nominis fuerint, niſi conſenſerint, vter prius vtatur inuicem ſe impedient, ſed iſte vaſallus ſpectat ad vtrumque, & ipſi conuenire non poſſunt, ergo ipſe erit excuſatus, donec in ſimul conueniant. ſecundò, Nemo poteſt duobus dominis ſeruire, quin alterum offendat,

fendat,c.clericus.21.quæſt.prima. ne igitur vnum iuuãdo,videatur alterum offendere, conſultius eſt neutrum iuuare. Alia & ſecunda eſt opinio quorũdam, dicẽtiũ, quòd utrũq; iuuare teneatur pro viribus feudi,mouentur & ipſi ex duobus,primò. licet difficile ſit utrique ſeruire,tamen iſta difficultas non uitiat obligationem, quia cauſa difficultatis pertinet ad incommodũ promiſſoris & vaſalli, non autem ad impedimentum ſtipulatoris,ſiue domini feudi, l.continuus.§.illud.ff.de verbor. obligat. ergo &c.

Secundò. quia etiam quis ſimul & ſemel poteſt duobus dominis ſeruire, text. eſt in.l. duorum, cum ibi.no.ff.de oper.libert.& ſi quis diceret illum textum procedere in ſeruitijs compatibilibus, Rõdeo, quòd & hæc ſeruitia erunt compatibilia, ſi vni ſeruiat de perſona, alteri verò de pecunia. Tertia eſt opinio quorundam dicẽtium, hoc caſu locum eſſe gratificationi, exemplo ſerui,qui ſi viderit duobus dominis imminere periculũ mortis,ſi vtrumq; liberare non poterit, ſatis eſt vnum libera-

re,

re, quem elegerit & reſpectu alterius excu ſatur, l. ſi quis graui. §. ſi cum omnes. ff. ad. S.C. Silla. vos breuibus dicatis ſecundum Melchior. Cling hic, quòd de rigore iuris, vaſallus duorum, tenetur eum iuuare, cui primò fecit homagium, cùm in homagijs ſequentibus, vaſalli iurare debeant adiecta clauſula, excepto iure prioris domini, hoc probatur per text. ad literam, in c. 1. §. fi. & ibi Bal. inf. hic fin. lex. Conrad. & eſt tex. in. c. imperialem. §. illud quoq;. de prohib. feud. alien. per Feder. facit in argumentum tex. in l. in operis. ff. locat. Tutius tamẽ, & æquius eſſe ait, dominum antiquiorem, cui primò factum eſt homagium, iuuare perſonaliter, alium uerò, cui ſecundò fecit homagium, iuuare per ſubſtitutum, & in hoc non videtur delinquere contra priorem dominum, cum vaſallus hoc non faciat animo nocendi, ſed cauſa ſibi ipſi cõſulendi, ne ſcilicet feudũ à ſecũdo domino amitat, ita decidit Specul. in §. quoniam, verſ. 12. quæritur, in tit. de feud. Bal. in. leg. prima. §. ne autẽ. C. de caduc. toled. & alibi. Sit igitur concluſio,

va-

vaſallum non ligium, eſſe poſſe duorum, ligium autem non poſſe, niſi vnius tantũ Secundò, eius eſt naturę feudum ligium, ꝙ ſuper eius controuerſia, ſi oriatur, etiam inter dominum & vaſallũ, ſolus dominus cognoſcere debet, licet aliàs Pares curiæ cognoſcere ſoleant, c.primo.§.prætereà, ſi.de prohib.feud.alienat.ꝑ Feder.Bal.in. d.c. cæterum. de iudit. Nec mirum, quia hæc feuda locum habere non poſſunt, niſi in Imperatore, Rege, vel Papa, qui ſuperiores non habent. Alij.n. vaſalli, à quocunque acceperint feuda, ſemper neceſſe habẽt in fidelitate excipere, vel Papam, vel Imperatorem, vel Regẽ ſuum.d.c. primo, §.ſi.de prohib. feud.alien. per Federic. & c.primo.de nou.for.fidelit. Tertiò, eius naturæ eſſe volũt hoc feudum ligium, quòd omnia bona vaſalli, etiam non feudalia, in poteſtatem domini veniant, dummodo illa non recognoſcat ab alio in feudum, at in feudo non ligio, dominus habet iuriſdictionẽ limitatam in bonis. ſ. feudalibus, & non in alijs, ita Specul.in dicto. §. quoniam, de feud. verſ. 17. quem ſequitur Laudenſ.

denſ.in cap. 1.de his qui feud.dar. poſ. ſed ſequatur quiſquis volet, noſtro palato nõ ſapit, nam nullo iure probatur, & nulla ratione ſubſiſtit, ſed ſola Speculatoris auctoritate nititur, quæ eſt probabilis non neceſſaria, iuxta tradita per gloſ.in l. prima. ff. de legib. & ita repræhendit Sonsbech. par.quarta.nu.26.

51 Quartò adhuc tale feudum eius eſt naturæ ꝙ licet uaſallus feudum refutare poſſit; c.primo, de vaſal.qui contr.conſ.loth. tamen in feudo ligio, non eſt locus pœnitentiæ, ita Bald.in d.c.cæterum, de iudit. ſed hanc opinionẽ improbauimus in præcedentibus, q̃a militat eadem ratio, & multo maior, non repeto, ne recoctam crambẽ (vt eſt in prouerbio) ad menſam reponere videar.

Quintò, dicunt adhuc, tale feudum eius eſſe naturæ, quòd licet fœmina in feudis non ſuccedat, tamen in feudo ligio ſuccedere poteſt, ita idem Specul.in d.§.quoniam, de feud.verſ. 21. & ibi Io. Andr.in addit.ſed & hęc opinio, ſicuti ſuperior nullo iure probatur, ideo Iaſ.credidit eã pro-

S cede-

cedere, & habere locum quando appareret de tali conſuetudine, & ita fuit de mãte eiuſdem Specul. dum ibi dixit, ꝙ in aliquibus partibus eſt hæc conſuetudo, & tunc concluſio eſt de indubitabili.

A loco.

IN prędicamento loci poſſunt conſiderari feuda de curte, extra curtem. De camera, & de caneua, de curte dicitur, quando dominus habet curiã in aliquo caſtro, uel uilla, & ipſe concedat aliquam partẽ illius villæ in feudũ, extra curtem dicitur quãdo dominus non habet curiam vel domum, ſed habet ſolum modo poſſeſſiones ita Aluar. hic in 14. diuiſ. feudum, quod in curte domini vaſallus habebat olim eius erat naturæ, quòd non poterat pars ſine cõſenſu domini alienari, cap. primo. §. fi. quibus. mod. feud. amit. feudum autem extra curtem, ſine conſenſu domini poterat alienari, dummodo ibi diſtrictum, vel honorem, non habuiſſet, d. c. primo, §. fin. quib. mod. feud. amit. & c. 1. de alie. feud. quę tñ

hodie ſunt correcta, cum omnis alienatio ſit prohibita, c. primo, de prohibit. feud. alien. per Lothar. & cap. primo, de prohib. feud. alie. per Feder.

Secundò eius eſt naturæ feudũ de curte, quòd ſi dominus aliquid ſibi reſeruauerit in ea curte, tunc ſi feudo aliquid accreuerit per alluuionem, erit domini, ſi nihil reſeruauerit, erit uaſalli, cap. 1. §. ſi quis de manſo, ſi de inueſt. feud. fuer. controuerſ. ſed hoc idem habet locum, etiam in feudo extra curtem, ideo venio ad aliud feudum, de camera, vel caneua, de camera dicitur, quando Princeps concedit aliquid recipiendum de ſua camera, exemplum ponit Aluar. in c. uni. de feud. cognit. in hac ciuitate Paduæ, vbi eſt locus qui appellatur camera, ad quam eſt deputatus offitialis, qui camerarius, ſeu queſtor appellatur. De caneua eſt, quando Princeps concedit aliquid recipiendum, de ſua caneua, exemplum dat Aluar. ibidem in ecclesia cathedrali huius ciuitatis, in qua eſt locus qui appellatur canipeta, horum feudorum triplex eſt natura.

Primò quòd morte dantis extinguantur ſecundum Aluar.& Iac. de Beluiſ. in c. primo.de not. feud. quod ego falſum eſſe puto cum Sonsbech.par. quarta. n. 35. & ſeq.in.c.primo.§. ſi verò vaſallus, quid ſit inueſtitur.vbi tex.expreſsè dicit, iſta eſſe recta feuda, ex quo tex.no.etiam aliam & ſecundam naturam iſtorum feudorum, ꝙ. ſ.vaſallus dicatur eſſe in poſſeſſione eorũ, ſi bis,vel ter,ſoluta fuerint illa annua, quę ex camera,vel caneua,debentur.

Tertiò & ultimò,eius ſunt naturæ, ꝙ ſi camera,vel caneua, penuria præmerentur vaſallus debet expectare, donec ſolui poſſit,tex.eſt in c.1.de not.feud.in princip.& tũc ceſſante neceſſitate,fiet ſolutio, etiam pro tempore præterito, pro quo ceſſatũ fuit,ſecundum Iſer.in . c. primo, de feud. March.argumento eorum,quę dicimus in ſimili,quòd.ſ.in præſtationibus annuis ſterilitas vnius anni compenſatur cum fertilitate.l.licet.C.locat.l.legatum.§.1. ff.de annu. legat.l.inter ſtipulantem.§.ſacram. ff.de verb.obligat.

A tem-

A tempore.

A Tempore, poteſt deduci feudum, aliud nouum, aliud antiquum, nouũ dicitur, quod de nouo aquiſitum eſt, & habuit initium in perſona inueſtiti. c. primo. qui. teſt. ſint neceſſar. ad probând. nou. inueſtitur. Antiquum dicitur, quod ab aſcendentibus quæſitum eſt, paternũm addunt nonnulli, imò ferè omnes, quod acquiſitũ eſt à patre, auo, proauo, abauo, vel otauo incluſiuè, ita quòd antiquum ſit, quęſitum per aſcendentes, ſed vltra quartum gradũ, & ſic ante atauum, hanc differentiam ponit gl. in. ç. primo. de ſucceſ. feud. Quã differentiam, dicit hic Bal. ſumptam eſſe ex. l. Iuriſconſultus. ff. de gradib. cognat. §. parentes, vbi parentes, proprio vocabulo, vocantur omnes vſque ad tritauum, vlteriores autem ſupra tritauum, maiores appellantur, liberi uero uſque ad trinepotem dicũtur; inferiores autẽ. inf. trinepotem, poſteriores nuncupantur. ſed hęc differentia mihi nunquàm placuit, neque nunc pla

cere poteſt,nã ſemper credidi,& adhuc in eadem ſententia permaneo, quòd parentes dicantur, etiam vltra tritauum,& liberi dicantur,etiam vltra trinepotem,de parentibus eſt tex.clarus,in.l.quiq;.§. parentes.ff.de in ius vocand. vbi Caſſius,omnes in infinitum parentes dici putauit,quod ẽt probat ibi Vlpianus,de liberis eſt tex.in. l.ſed ſi hac.§.liberos ff.eod.titul.vbi idem Caſſius, liberos vltra trinepotem accepit, prout parentes vltra tritauum, de liberis & parentibus ſimul & ſemel,eſt tex.clarus in l.prima,§.generaliter.ff. de legat. pręſtan. vbi, parentum & liberorum appellatio ex tenditur in infinitum.& ita tenendo non ob.tex.in d.l.Iuriſconſultus. §. parẽtes.ff. de gradib.quia ille tex.dicit,quòd parentes poſt tritauum, liberi poſt trinepotem non vocantur proprio,& ſpeciali vocabulo, ſed non ſequitur propterea, quòd non dicantur parentes,& liberi,hic eſt verus in tellectus.d.§. parentes,quem poſtea inueni apud Soc.Iun.in.l.filiusfamilias.§.diui. de leg. primò. nu. 26. & gauiſus ſum concurriſſe cũ tanto viro, eodem modo ſicut

parentes dicuntur ſupra tritauum, ita maiorum ſignificatio, in patre, & auo uerificatur, tex. eſt peregrinus in l. ſi cohortalis, in ver. maiorum ſuorum. C. de cohort. lib. xij. vbi cohortalinus, vel cohortalini filius ad nullam poteſt aſpirare fortunam, cui maiorum ſuorum exempla præiudicant, facit ēt tex. i. l. lex quæ tutores. C. de adminiſtr. tutor. vbi tutori non licet vēdere domum, in qua pater defecit, minor creuit, & in qua maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis eſt lugubre, per quæ iura egregiè conſuluit Oldrad. in cōſi. 25. quòd conſtitutiones Pontificum, in c. is qui, & in. c. licet pater. de ſepult. in 6. quibus cauetur, defunctos in ſepulchro maiorum ſuorum tumulari debere, intelliguntur, ut potius in patris & aui conditorium deferantur, quàm in eorum, qui antea fuerunt, quod & obſeruandum erit, ſi Principis edicto, unus quiſque in ea urbe habitare compellatur, in qua maiores ſui nati ſunt, tametſi alij aliter ſenſerint, videte Iaſ. in l. quarta. §. prętor. ff. de in ius. uoc. Alciat. in. l. appellatione parentis. ff. de ver

bor.ſignific.Feudum nouum eius eſt natu ræ,quòd in eo non ſuccedunt, neque aſcẽ dentes, neque collaterales, ſed tantum de ſcendentes illius primi acquirentis c.unic. inf. de natur.ſucceſ.feud.c.unic.de ſucceſ. fratr.&de fratri.ſuccedẽt.in feud.Antiqui autem,ſeu paterni,ea eſt natura,quòd tam deſcendentes, quàm collaterales in eo ſuc cedunt, dumtamen à primo aquirente ori ginem traxerint,d.c. unic.de ſucceſ. feud. d.c. primo.de ſucceſ. fratr. & ita decidunt Bal. & Iaſ. hic in tertia. diuiſ.Aluarot. in. ſexta.

Secundò eius eſt naturæ feudum nouũ quòd non acquiritur ſine inueſtitura.c. pri mo.quib.mod.feud.conſtit.poteſt,& talis inueſtitura debet fieri coram Paribus cu-rię c. primo.quid ſit.inueſtitur.& hoc ſi ha bet Pares, ſi verò non habet, ſufficiunt ex tranei.c. primo.§.quod autem.de conſue-tud.rect.feud.cum ſimilibus. Antiqui au-tem feudi natura eſt, quòd non quæritur inueſtitura, ſed ſucceſſione. c. primo. de feud.March. ſufficit. n. ſolam reuocationẽ inueſtituræ fieri, & hoc etiam ſolis extra-

neis teſtibus adhibitis.c.1. primo. reſpōſ. qui teſt.ſint.neceſ.ad nou.inueſt. probād. & hæc renouatio priorem feudi naturam non mutat,ſecundum Bal.hic in quinta.diuiſione,ſed mouet hic.d. Iaſ.vnam quęſtionem,quam dicit eſſe notabilem, & tam vtilem, quàm vlla alia in vſibus feudorum eſſe poſſit, quid ſi dominus concedat feudū de nouo & in inueſtitura dicit, quòd ſit vel cēſeatur paternū, ſiue antiquum. vtrū per talia verba, feudum, quod in rei veritate eſt nouum, mutet ſuam naturā, & feudi antiq, ſiue paterni naturā acquirat, ita quòd non extantibus deſcendentibus poſſit deuolui in collaterales, Bal.in c.primo. in.de alienat.feud.pater.ſimpliciter tenet ꝙ aſſumat omnes qualitates feudi paterni,ſiue antiqui,argumēto tex.in.l. quicunque.C.de omn.agro.deſert.li.xj.vbi noua emphiteuſis, propter conceſſionem Principis,ita pertinet ad emphiteutam,ac ſi ex auita,vel proauita ſucceſſione ad eum perueniſſet, ergo illud idem dicendum erit ꝑpter cōceſſionem domini in feudo nouo, cum bonum ſit argumētum ab emphiteu-

ſi ad feudum & è contra.

Secundò. feudum regulatur ſecundum tenorem inueſtituræ adeo quòd ex pactis ſpecialiter adiectis, etiam natura feudi mutetur. exemplum, contra naturam feudi eſt, vt fœmina ſuccedat, tamen ſi id ſpecificè inter dominum & aquirentem actum eſt, ſit feudi capax. c. primo. §. fin. quid ſit inueſtitu. ergo idem videtur dicendum in quæſtione noſtra, ꝙ ſcilicet feudum nouũ mutet ſuam naturam, & acquirat naturam antiqui feudi, propter ſpecialia pacta, & tenorem inueſtituræ. Et ita decidit Aluar. in c. primo. de vaſal. decrep. ętat. Cõtrariã opinionem tenuit Oldrad. in cõſ. 177. quẽ refert hic Iaſ. pro qua opinione faciunt infraſcripta argumenta.

Primò. Nam ſi feudum re vera eſt antiquum, certum eſt, ꝙ propter talem inueſtituram nõ mutat ſuam naturam, vt nouum fiat, ſed remanet antiquum. c. primo. de vaſal. decrep. ætat. ergo & è cõtra, ſi feudum verè eſt nouum nõ poteſt dici, ꝙ acquirat naturam paterni, ſeu antiqui, quia contrariorum eſt eadem diſciplina, inſt. de his.

qui

qui ſunt ſui. vel alien. iur. & . l. prima. ff. eod. tit.

Secundò licet dicatur in inueſtitura, ꝙ tale feudum ſit antiquum, tamen hoc ſimulatum eſt, re vera.n.eſt nouum, ſed regulā habemus, plus valere, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulate concipitur, vt per titulum, C. plus valere, quod agit. ergo &c.

Tertiò & vltimò facit, nam ſunt quædā perſonę, quæ feudum antiquum concedere poſſunt, nouum autem non poſſunt, vt ſunt prælati eccleſiarum, c. ſecundo. extra. de feud. Si per huiuſmodi verba, in feudum antiquum & paternum &c. nouum feudum mutaret ſuam naturam, & fieret antiquum, ſequeretur, ꝙ illę prohibitę perſonæ, in fraudem iuris ſæpe concederent noua feuda, ſub ſpecie antiquorum, quod eſſet abſurdum, & inconueniens eccleſijs, ergo &c. Vos ꝓ reſolutione iſtius queſtionis diſtinguite ſecundum Melchior. Cling. ex mente etiam doctorum omnium. Aut is, qui concedit feudum nouum, cum illis verbis, eſt talis perſona, quæ ex iuris diſpo

ſitione,

ſitione, de nouo liberè poteſt infeudare quales ſunt Imperator, Principes, Duces, Marchiones, Comites, & alij ſeculares, & tunc ꝑ illa verba, (ſit vel cenſeatur antiquum) fit mutatio noui feudi, & acquirit naturam antiqui, ita quòd in eo, tam deſcẽdentes, quàm collaterales, ſuccedere poſſunt, & ita decidit Bal. & Iaſ. hic, in. tertia, diuiſ. & in hoc caſu intelliguntur iura & rationes, pro prima opinione adductæ, aut concedens in feudum cum verbis, de quibus ſupra, eſt talis perſona, quæ de nouo infeudare non poteſt, vt Epiſcopus, vel prælatus eccleſiæ, & tunc diſtingue. Aut illa verba. Inueſtio te tanquàm de veteri feudo, ſunt poſita in antiquo inſtrumento, & tunc cẽſetur feudum antiquum, propter antiquitatem. n. omnia præſumuntur vera & ſolennia, ſecundum not. per Cin. Bal. & alios, in. l. emancipatione. C. de fid. inſtru. Bar. & Iaſ. in. l. admonendi. ff. de iureiu. Aut illa verba ſunt poſita in inſtrumẽto nouo & non eſt dubium, quòd non cenſeatur antiquum, per regulam. l. ſi forte, & ibi no. Bar. ff. de caſtrẽſ. pecul. in. l. q. teſtamentum.

mentũ.ff.de probat.l.cum quis decedẽs.§ Titia honeſtiſſima.de leg.tertiò.ubi habetur; ꝙ verba narratiuã non probant inter eos, qui non poſſunt liberè diſponere, ſed prælatus non poteſt de nouo concedere, ſed antiquum renouare, &c. Amplio etiã ſi cõcurrat cum prælato ipſum capitulum, nam prælatus etiam cum toto capitulo nõ poteſt de nouo infeudare, niſi ſumma neceſſitate, ſiue vtilitate ſuadente, & ſeruata forma, de qua in.c.nulli.de reb.eccleſ. non alien. Amplio etiam ſi epiſcopus, & capitulum iuraſſent ſic eſſe, ſicut in inſtrumento continetur, ſecundum Iaſ.hic, & rectè contra Bal.in. 3.diuiſ.quia iuramentum prælati, nõ dat robur contractui celebrato cũ eccleſia, ut inquit Bal.in c. 1.§. itẽ ſacramẽta, inf.de pac.iura.firmãd.& hãc opinionẽ, ꝙ in prohibitis non ſit ſtandum aſſertioni etiã iuratæ ex multis probat Tiraquel. in.l. ſi unquàm, in uerbo donatione largitus.nu.79. Alioquin eſſet liberũ cuique legem fraudare iuramento interpoſito, contra.l.ſi quis inquilinos.§.vltimo. ff. de legat. primò. vbi legatum contra bonos mo

res,

res, non valet, etiam ſi factum fuerit cum iuramento. Quæro adhuc. Quid ſi feudũ, re vera erat antiquũ, & ſit facta ĩueſtitura, tanquàm de nouo feudo, an remaneat antiquum, prout erat, an verò efficiatur nouum. Videtur dicendum fuiſſe alteratam naturam feudi antiqui, & effectũ eſſe feudum nouum, per nouam conceſſionem, primò. quia contrariorum debet eſſe eadẽ diſciplina, iurib. ſupra allegatis, ſed feudum nouum, conceſſum iure antiqui, efficitur antiquum, vt ſupra oſtendimus. Ergo è cõtra, feudum antiquũ cõceſſum iure noui, efficitur nouũ, ad hoc vt cõtrariorũ ſit diſciplina.

Secundò ꝓ hac parte videtur tex. in c. 1. an agnat. vel fil. in fin. vbi dominus poteſt inueſtire filium de feudo antiquo, tanquã de nouo, & in. c. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. vbi ſi aliquis refutauerit feudum, vt dominus eum de nouo benefitio inueſtiat, ſecuta inueſtitura, nouum eſt feudum. Contrariam ſententiam puto veriorem, quòd immò tale feudum remaneat antiquum, per tex. in. c. 1. de vaſal. decrep. ætat. vbi ſi vaſallus

ſallus decrepitæ ętatis, refutauit feudũ in manu domini, vt Seium & Sempronium filios ſuos inueſtiret, facta inueſtitura, ſi vnus eorum deceſſerit ſine legitimo hærede feudum iudicatur paternum, & non nouum, & ita per illum tex. tenet ibi Bald. Aluar. etiam in.c.primo. an agnat. vel fil. & eſt communis opinio, vt atteſtatur Tiraquel. de vtroque retra. §.32. glo. 1. nu. 34. 42. Crot. etiam in. l. ſi is qui ꝓ emptore. nu. 87. ff. de vſucap. & ita tenendo, adducta in contrarium facile tolluntur, ad primum. ꝙ contrariorum ſit eadem diſciplina, Reſpondeo, quòd argumentum non procedit, data diuerſitate rationis, inter vnum caſum & alium, quia de nouo feudo facere antiquum, non fit præiuditium tertio, ſed de antiquo facere nouum, fit præiuditium agnatis, quibus eſt quæſitum ius ex veteri inueſtitura, vt conſiderat Cur. par. prima. quæſt. octaua nu. 8. cum ſeq. & ſic militat diuerſa ratio, ideo non eſt idem ius ſtatuẽdũ, l. illud. ff. ad. l. aquil. l. à Titio. ff. de verbor. obligat. cum ſimilibus ad ſecundum. de cap. primo. an agn. vel fil. Reſpondeo;
quòd

quòd ille tex. dicit; quòd poteſt inueſtire tanquàm de feudo nouo, agnatis conſentiĉtibus. c. primo. de eo qui ſinẽ ſec. agnat. dũ dicit, ꝙ ſecuta noua inueſtitura eſt nouum feudũ, intelligitur quò ad ipſum refutantẽ, vt ibi animaduertit gloſ. Propterea concludo, remanere feudum antiquum. Quid modo ſi vaſallus comittat culpã, ꝑ quã feudo priuari debeat, & dominus remittat culpã, an feudũ remaneat antiquũ, an efficiatur nouũ, videte Tho. de Mari. de feud. ex pact. & ꝓuid. antiquo, tit. 2. n. 25. an autem feudum præſumatur antiquum vel nouum; eſt ſatis perplexa quæſtio inter feudiſtas, ego vt rem clarius exponam, conſidero, 3. caſus.

Primus, quando vaſallus reperitur in poſſeſſione feudi, & dominus, qui cum illo contendit, aſſerit feudum eſſe nouum. Tunc domino incũbit onus probandi, duplici ratione.

Primò, quia poſſeſſio tribuit vaſallo prę ſumptionem, l. circa. ff. de probation.

Secundò quia ille probare debet qualitatem, qui in ea fundamentum facit, l. habebat.

bebat.ff.de inſtit.actio.l.denuntiaſſe.§.primo,ff.ad l.Iul. de adulter.Hunc primum, caſum probat Bald.in c.primo, ſi de feud. fuer.controuerſ.int.dom. & agnat.

Secundus eſt, quando dominus eſt in poſſeſſione feudi & uaſallus cōtendit, feudum eſſe antiquum, tunc vaſallo incūbit onus probandi,illud feudum eſſe antiquū prædictis rationibus,de quibus in præcedenti caſu,atque ita ſentit Aluar.in d. ca. primo, ſi de feud. fuer.contro. Hi tamen duo caſus debent intelligi, quando poſſeſſio,vel uaſalli,vel domini,non eſt uitioſa, quia quando eſſet vitioſa,perinde eſſet,ac ſi non poſſideret, ita Crauet. de antiquit. tempor.part.vltima,n.7.

Tertius & vltimus eſt caſus, quādo neuter eſt in poſſeſſione, tūc affirmanti feudū eſſe vel nouum, vel antiquum, incumbit onus probandi,ita Aluar.in c.primo.§.vltimo, de ſucceſ.fratr. vel grad. ſucced. in feud.

Ab Habitu.

IN prædicamento habitus poteſt conſiderari feudum aliud hęreditariū.Aliud

ex pacto & prouidentia. Aliud mixtum. Quæ nomina fuerunt inuenta à Pileo, & Bulgaro gloſſatoribus, & ideo hæc diſtinctio dicitur magiſtralis, non textualis. hereditarium ſimpliciter eſt, quando conceditur pro quibuſcunque hæredibus & tunc, adhoc vt quis in tali feudo ſuccedat, ſufficit quòd ſit hæres, nec requiritur alia qualitas, ita dicit Bal. in l. cum virum, num. 21. C. de fideicommiſ. idem Bal. in c. imperialem, in princ. num. 19. de prohib. feud. alie. per Feder. voluit, quòd vaſallus taliter inueſtitus, poterit feudum legare etiam extraneo, quia legatarius in re legata cenſetur quodammodo hæres. l. id tempus. §. primo. ff. de vſucapion. & eſt cõmunis opinio, vt teſtatur Cur. vltima par. 3. par. princip. quæſt. 11. Clar. de feud. quæſti. 9. vbi multos allegat, & Oſac. deciſ. 161 nume. 6. vbi dicit, quòd de eo iudicatur, prout de alijs rebus hæreditarijs cõtrariũ tamen, quòd dicta verba reſtringantur ad habiles, tenuit idem Bal. in c. primo, §. donare, qual. olim feud. poter. alien. & ibidẽ Cardin. Alexendri. ſequitur Alex. cõſ. 30.

volum.primo, ego autem concordiam inter has duas opiniones comprecari poſſe, ita vt dicamus,quòd ſi ſint verba geminata,procedat prima opinio, puta ſi dictum ſit,pro te,tuis,& quibuſcunque hæredibus ſi verò verba nã ſint germinata, procedat ſecunda opinio,puta ſi dictum fuerit, pro te,& quibuſcũque hæredibus, quod uidetur eſſe de mẽte Iacobini de Sancto Georgio in ver.& quibuſcũque hęredibus, nu. 3.per tex.in c.primo,de feud. non haben: propr.natur.feud.

Secundò feudum ex pacto & prouidẽtia ſimpliciter eſt,quando cõceditur, pro filijs,vel liberis,vel deſcendentibus,nullã facta mentione hæredum, & tunc, ad hoc vt quis in tali feudo ſuccedat,ſufficit,ꝙ ſit filius, vel deſcendens à primo inueſtito, nec requiritur,quòd ſit hæres,hęc eſt communis opinio, vt teſtatur Iaſ. in l. ſi poſt mortem,num.primo,ff.de legat.primò, & in conſ.56.in fi.vol.primo,Iul.Clar.dicta, quæſt.9.Quam intelligunt nonnulli,procedere in agnato, ſecus in filio, qui debet eſſe hæres patris, per tex.in cap.primo,an

agnat. vel fil. vbi agnatus, repudiata hære ditate, feudum paternum retinere poterit, filius autem non poteſt hæreditatem repudiare, & feudum retinere, ſed aut vtrumque retinere aut vtrumque repudiare, pro qua opinione Ioan. Andr. in addit. Specul. in tit. de feud. verſ. 32. quæritur, af fert duas rationes diuerſitatis, inter filiũ, & agnatum. Prima eſt, quia agnatus non recognoſcit, neque habet feudum ex beneficio agnati mortui, nec ex ſucceſſione ſua, ſed potius ex prouidentia legis, vel Principis, quod ſecus eſt in filio.

Secunda eſt, quia filius conſequitur feudum medio patris à quo ortum habet, & eſſe ſuum, vnde ſtrictius tenetur defendere honorem patris, quàm agnatus, qui non oritur ex alio agnato, eſt. n. iniuria defuncto, non habere hæredem, inſt. quib. ex cauſ. manu. non lic. §. primo. Contraria tamen opinio eſt magis communis, quam ſequitur communis legiſtarum ſcola; vt ex multis probauit Oſaſc. deciſ. Senatus Pede. 162. nu. 4. pro qua adducit iura infra ſcripta, in argumentum tamen, primò, tex.

in l.vt iuſiurandi.§.ſi liberi. ff. de oper. libert.vbi, ſi liberi patroni ex inæqualibus partibus ſunt inſtituti,tamen pro æqualibus partibus habent operarũ actionem. Secundò adducitur tex.in l.ſi operarum iuditio.ff.eod.de oper.libert. quo loci habetur,quòd ſi patronus deceſſerit non tranſmittit petitionẽ operarum ad extraneos hæredes,ſed bene ad ſuos, licet nõ ſint hæredes.Tertiò,facit tex.in l.ſi arrogator.ff. de adoptionib. vbi, ſi arrogator fidei arrogati committat, vt quandoque reſtituat quartam, non oportet admitti fideicommiſſum,quia hoc non iuditio eius ad eum prouenit ſed principali prouidẽtia. Quartò, eſt optimus tex.in l.quodcumque.§. ſi quis ita.ff.de verb.obligat.in quo.§.deciditur, quòd ſi quis ita ſtipulatus ſit (poſt mortem meam, filiæ meæ dari) filiæ vtilis actio competit,licet hæres ei non exiſtat. Quintò,adhuc facit tex.in §.optimum.authen. de exhib. reis, vbi filij præferuntur creditoribus, in militijs vt eas habeant, non tanquàm paternam hæreditatem ſed tanquàm Imperialem munificentiã. & ita

 tenendo,

tenendo, poſſumus faciliter reſpondere rationibus diuerſitatis adductis per Ioan. Andr. inter filium & agnatum. Nam, prima ratio differentię, quòd agnatus non rẽ cognoſcat feudum ex beneficio agnati mortui, ſed prouidentia legis & Principis ita vindicat ſibi locum in filio, ſicut in agnato, quandoquidem filius feudum antiquum & paternum ab alio anteceſſore, q̃ à patre quæſitum, recognoſcat, & habet ex pacto & prouidentia concedẽtis, & primi acquirẽtis, non autem iuditio, & uoluntate patris defuncti, ita gloſ. in dicto tit. an agnat. vel fil. in ver. repudiare, & in c. primo, §. hoc quoque, de ſucceſ. feud. non obſtat ſecunda, quòd filius potius teneatur, q̃ agnatus, quia reſpondeo, quòd lex conceſſit benefitium abſtinendi etiam ſuis, in ſtit. de hæred. qualit. & differ. §. ſui. & eadẽ lege concedente cautum eſt, filiũ non hæredem ad debita patris non teneri, l. prima, 2. & 3. C. ne fil. ꝑ patr. & ita reſpondet Oſaſc. dicta deciſ. 162. nu. 6. ex quo ſequitur, filium poſſe reuocare alienationẽ feudi ex pacto & prouidentia factam, per

patrem,

patrem; cum non ſit hæres patris alienantis, ſed primi acquirentis. limita hanc concluſionem, non habere locum in feudo nouo, quæſito per patrem, ita Iſer. in c. primo in princip. de alienat. feud. pater. per illum tex. qui prohibet alienari feudum paternũ ex pacto, & prouidentia ſine conſenſu filij qui eſt proximior agnatus. l. fin. de ſuis & legit. ergo in nouo feudo videtur concedere alienationem ſine conſenſu ipſius filij, argumento, leg. cum prętor. ff. de iudit. facit regula. l. ex qua perſona. ff. de regul. iur. & regula. l. nil tam naturale, ff. eod. tit. ſublimitat tamẽ idem Iſer. hãc lmitationẽ niſi feudum fuiſſet conceſſum patri contẽplatione filij, quia tunc filius poterit reuocare alienationem feudi noui, ſiue hoc cõſtet expreſſe, ſiue ex coniecturis, vel quia dominus eſſet cõſanguineus filij & nõ patris, argumento. l. Procula. ff. de probat. l. virũ. ff. de donat. int. vir. & vxor. vel quia filius fuiſſet obſequioſus domino, argumẽto l. ſi vero. §. inde Papinianus. ff. mandat. vel eſſet ſocius & amicus domini, & pater non, argumento, l. ſi forte. ff. de caſtr.

pecul.& hæc ſufficiant,quò ad feudũ ex pa-
cto & prouidẽtia. Tertio eſt feudum,nec
ſimpliciter hęreditariũ,nec ſimpliciter ex
pacto & prouidentia, ſed mixtum, quod
participat de vtroque,et iſtud eſt,quando
conceditur pro ſe & hæredibus, & tunc
requiritur,quòd ille,qui vult in tali feudo
ſuccedere,ſit filius & hæres,& ſic quòd in
eo vtraque qualitas cõcurrat,& in hoc ca-
ſu procedat text.in capit.primo,an agnat.
vel fil. ita Iacob. de Beuiſ. in capit. pri-
mo, de eo qui ſib. & hæredibus. An au-
tem oporteat eum, qui vult ſuccedere
in huiuſmodi feudo eſſe hæredẽ vaſalli, vl
timo loco defuncti, an aũt ſufficiat eũ eſſe
hæredẽ primi aquirẽtis, in hoc videtur al-
tercatio, & quidẽ maxima inter doct. At
meo iuditio, diuerſa ſcribunt, & non con
traria. Aliqui.n.tenent,oportere, quòd ſit
hæres vaſalli vltimo loco defuncti,& hanc
dicit eſſe communem Cur. Iũ.in cõſ. 138.
nu.24. Aliqui autẽ tenent,oportere,quòd
ſit hæres primi,mediate vel immediate,vt
voluit Alex.in cõſ. 10.nũ.8.vol.3.cõſ.261
n.9.vol.5. & ſic iſtæ opiniones,quæ pugna

re

re videntur, reincidunt in idē, quādoquidē ille, qui eſt hæres vltimi, eſt etiam primi mediate perſona ſuorū progenitorū. Nec poteſt dici heres acquirētis immediatè, cū alios habuerit hæredes. Sit igitur cōclusio, quòd in feudo hereditario filius debet eſſe heres patris, ac ēt vltimi vaſalli defuncti, illud tamē ſciēdū eſt, ꝙ ſi filius beneficio inuētarij hæreditatē patris adierit licet in hereditate nil remanſerit, quia ob creditorum molem exhauſta fuerit, tamē retinebit feudum, quamuis hæreditariū, ex priuilegio inuētarij, nā hæres cōficiēs inuētarium, hoc cōſequitur, ꝙ actiones & obligationes ſuæ contra defunctum non confunduntur. l. fi. C. de iur. delib. ita Iſer. Aluar. & alij, in. c. 1. an agnat. vel fil. dicentes, hoc modo eſſe ſatisfactum legi, quę requirit filium eſſe hæredē ſequitur Iacob. de Sancto Georg. in ver. Ita ꝙ ipſi inueſtiti. n. 8. Zaſ. in. 8. par. ſui tract. nu. 10. ex quo infero, ꝙ ſi filius adierit hæreditatē cū beneficio legis & inuētarij, poterit petere feudum antiquum, etiam hæreditarium, non obſtāte renuntia patris ita in terminis de-

idr. 3 cidit,

cidit Bal.in.l.qui ſe patris .C. vnd.liber.& licet Alexand.in cõſ.19.& in conſ.28.vol. quinto. videatur intelligere dictũ Bal. in feudo ex pacto & prouidentia,idem tamẽ Alex.in conſ.24.vol.4.conſ.13. & cõſ.26. vol.5. intelligit ẽt in feudo hæreditario, acquiſito pro ſe & hæredib. quod probat Dec.in ſuo pulcherrimo cõſilio.185.in 2. dubio.Notate, quia hic eſt vnus caſus, in quo hæres non tenetur ſeruare factum defuncti,quãdo.ſ.aliquis eſt hęres cum beneficio legis & inuẽtarij,licet regula ſit incõtrariũ,in.l.cũ à matre. C. de rei. vindicat. Secundus eſt caſus, quando alienatio eſſet inualida,puta.Quia feudum eſſet alienatum ſine conſenſu domini,nam tunc hæres non tenetur ſeruare geſta per defunctum,ita dicit Iſer.in.c.imperialẽ, in prin. de prohib.feud.alie.per Federic.in cap.1. §.donare. qual. olim feud. poter. aliena. conſuluit Soc.in cõſ.79.n.47.vol.quarto. Tertius eſt caſus,quãdo alienatio eſſet cõtra legis prohibitionem,quia tunc hæres non tenebitur habere ratũ factum defuncti,ita egregiè conſuluit Bal.cõſ.161. vol.

5.vbi

5. vbi in ſpecie concludit, quòd hæres poteſt cõtrauenire facto defuncti ĩ eo, quod diſpoſuit contra prohibitionem. l. hac edictali. C. de ſecund. nupt. Quartus eſt caſus, qñ defunctus ñ reliq̃t hęredi id, qđ neceſſariò hęres debebat cõſequi, nã tũc hæres poterit impugnare factũ defuncti. l. ſecunda. C. de inoffit. donat. & ibi gloſ. quæ dicit hoc eſſe mirabile. Quintus eſt, quãdo defunctus voluit fraudare hæredem iure ſibi debito, quia tũc hæres admittitur contra actum à defuncto explicitum ita egregiè Bal. in conſ. 215. vol. 2. vbi voluit, ꝙ nõ obſtante inueſtitura patris & aui, facta in fraudem primæ reſtricta ad maſculos tãtũ; cũ tamẽ etiã fœminæ vocarẽtur in prima, filia poterit ſuccedere in feudo etiã hęreditario, ſequitur Iaſ. in cõſ. 56. vol. 3. ver. quarto ad idẽ facit. Sextus eſt caſus, quando hæres veniret ex propria perſona, quia tũc cõtra factum defuncti eſt audiẽdus, & admitendus. Paul. de Caſtr. cõſ. 197. verſi. itẽ & tertiò, vol. 2. Crauet. conſ. 200. nu. 7. vbi plures allegat, qua de re etiã Tiraquel. de vtroq; retract. §. 1. gl. 9. n. 47. cũ ſeq. hos

caſus

caſus obſeruauit Thō.Gramatic.deciſ.93. n.8.cū ſequē.Thob.Non.cōſ.2.n.2.11.12. 13.& 14.Modo ad cōcluſionē ſupra firmatā redeo, quæ eſt,ꝙ filius debet acceptare feudum & hęreditatē paternā,aut vtrumque repudiare.hæc cōcluſio limitatur multis modis. 1.n.intelligitur,quādo ad filium aliquid peruenit, vel peruenire pōt de hęreditate paterna, alioquin ſi nihil ī bonis habet pater, & alienaſſet feudum tunc filius admitteretur ad illud, quàmuis nihil de bonis hæreditarijs haberet,ita dicit elegāter.Iac.de Beluiſ.in.c.Titius.ſi de feud. def.fuer.controuerſ.ſequitur Bal.in l.cū ſecundum.C.de fideicommiſ.Iacob. de Sancto Georg.in dicto uer.ita ꝙ ipſi inueſtiti. nu.4.& ſi quis dixerit,non ne filius præſumitur hæres,iuxta illud dictum Apoſt. Filius,ergo hæres, tamen dico,quòd uera eſt concluſio,quando filius agit,& ſic ad commodum eius præſumitur hæres. Secus quādo cōuenitur, quia tunc oportet agentem probare,filiū eſſe hæredē,doctor. eſt Bar. in l.cum dotē.§.trāsgrediamur. ff.ſol. matrim.Bal.in l.1.in fi.C.cōmun. de leg. Se-

cundò

 301

cundò intelligitur cõcluſio, quando filius poteſt habere hæreditatẽ patris, uel ex teſtamẽto, uel ab inteſtato; alioquin ſi eſſet inſtitutus ĩ re certa, uel ſolum in legitima, alio uniuerſali hærede inſtituto, tunc licet filius nõ dicatur hæres patris, l. quoties. de hæred. inſtit. tamẽ poterit habere feudum paternum, ita Iacob. de Beluiſ. & Iacob. Aluar. in d. c. 1. an agnat. uel. fil. & hoc caſu filius nõ tenebitur reſpõdere creditoribus hęreditarijs. Idẽ dicit Bal. ĩ d. c. 1. an agnat. uel fil. quãdo filius eſſet pręteritus in teſtamẽto paterno, nam adhuc ſuccedet in feudo paterno; nec cogetur annullare teſtamẽtum paternum, quia nullum eſt, in eius fauorem. l. filio præterito. ff. de iniuſt. rupt. irritoque teſtam. ergo poterit renuntiare huic iuri ſuo, l. ſi iudex circũuẽto. ff. de minor. Idẽ in exhæredato à patre dicendum eſt, quia nõ obſtãte exhæredatione, poterit habere feudum auitum, ſm Iſer. in c. 1. de ſucceſ. feud. Aluar. in d. capit. primo, an agn. uel fil. Iacob. de Sãcto Georg. in dicto verſ. ita ꝙ ipſi ſi inueſtiti, nu. 5. & ibi nu. 6. Infert, quòd ſi uigore ſtatuti filia ex

cludi-

cluditur ab hæreditate paterna, & pater haberet feudum, quod trãſiret ad fęminas poſſet filia habere feudum, quàmuis eſſet excluſa ab hęreditate paterna, quod fuit de mente Bal.& Aluar.in.d.c.1.an agnat. uel fil.Tertiò limitatur, quãdo filius viuente patre renuntiaſſet hæreditati cum iuramẽto, quod facere poteſt, vt habetur, in. c. quàmuis.extra de pact.in.6.Nam tũc mortuo patre poterit habere feudum paternũ quàmuis renuntiauerit hæreditati paternę, ita Bal.in.d.c.1.an.agnat.vel.fil.dicens quòd iſta cautela non fuit ab alijs adinuẽta, vel excogitata. Differentias inter feudum ex pacto, & prouidentia, & hæreditarius.33.ennumerauit Frec.de ſubfeu. bar. li.3.135. Liuius Margarita ſecundũ Iſer. relatus à Sebaſt.Neapod. cõcordãtias autem.36.cõpilauit idẽ Sebaſt. Neapodanus in cõſuetud.Neapolit. in quib. reb. habet locũ quarta, ad quos vos reijcio, vbi ſitim explere poteritis.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA ORIO EMANUEL

302
-Fine-

REGISTRVM.

a A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T.

Omnes ſunt Quaterniones.

16 DIC 1973